YENİ SÖMÜRGECİLİK AÇISINDAN

GIDA EMPERYALİZMİ

OSMAN N. KOÇTÜRK

TOPLUM YAYINEVİ

YENİ SÖMÜRGECİLİK AÇISINDAN GIDA EMPERYALİZMİ

* TOPLUM YAYINEVİ. Yöneten : **Remzi İnanç**

Yönetim yeri : **Sanayi Cad. Demir İş Hanı, 44**
Telefon : **11 22 76.** Kısa adres : **P. K. 176 - Ankara**

* Bu kitap 1966 yılı Ekim ayında Ankara'da
İŞ Matbaası'nda dizilip basılmıştır.

DOÇ. DR. OSMAN N. KOÇTÜRK

YENİ SÖMÜRGECİLİK AÇISINDAN

GIDA EMPERYALİZMİ

TOPLUM YAYINLARI

ÖNSÖZ

Sömürgecilik, İkinci Dünya Savaşından sonra, çağımızın getirdiği yenilikler ve bilimsel bulgulardan da faydalanarak davranışını değiştirmiştir. Emperyalistler artık ateşli silâhlardan çok, günlük ihtiyaç maddelerini ve bu arada yiyecekleri bir araç gibi kullanıp, çatışarak giremedikleri ve sömüremedikleri toplumlara barışçı bir hava içinde ve yalancı bir dost davranışı ile sokulmayı biliyorlar. Eskiden olduğu gibi büyük balık küçük balığı yutmakta, güçlü güçsüzü dize getirerek amaçları için kullanmaktadır. Haşin davranışlar ve silâhlı çatışmalar zayıf kadar kuvvetliyi de hırpaladığı için yeni sömürgeciler, çatışmadan savaşmayı ve silâhlı savaş yerine, ihtiyaç maddeleri ile yönetilen ekonomik savaşı tercih etmiş görünüyorlar.

İkiye ayrılmış olan Dünya'mızda Batı ekonomik düzeni kadar, Doğu ekonomik düzeni de kuvvetlinin güçsüzü sömürmesi esasına uygun olarak kurulmuş ve işletilmeye başlamıştır. Türkiye, son yıllarda Batı ile kurduğu ilişkiler dolayısiyle, halen Batılı sömürgecilerin bilinçli sömürme uygulamalarının etkisi ve hattâ baskısı altında bulunuyor. Doğu ile ilişkiler kurup geliştirmenin bizi sömürülmekten kurtaracağını ve koşulların değişeceğini tahmin etmiyoruz. Çünkü her iki düzen içinde de, sebep ve netice bakımından; güçlü, güçsüzü, bilinçli bilgisizi sömürmekte ve ayrıntıları değişik ve fakat tüm olarak benzer metodlarla amacına ulaşmaktadır.

Batı ve Doğu blokları içinde yer almış ve bunlardan biri

ile ilişkiler kurmuş veya kurmaya mecbur olmuş toplumların kaderlerini değiştirme bakımından tek çıkış ve kurtuluş olanağı. yeni sömürgeciliğin yeni metodlarını halk tabakalarına öğretmek ve bilinçlenmek olabilir.

Demokratik düzen için halkın içinden çıkan yönetciler bilimsel ve standart bir bilgi ile donatılıp uyarılmadıkları takdirde, ilişkiler hangi blokla olursa olsun sömürülmek ve varlıklarını güçlü toplum hesabına yitirmekle nihayetlenecek; geri toplum, bulunduğu noktadan daha gerilere iteklenecektir.

Biz bu kitabımızda yiyecek maddelerinin tıpkı ateşli silâhlar gibi bir sömürme amacı olarak kullanılmasına ilişkin bilgiyi herkesin anlayabileceği bir anlatışla ilgililere açıklamaya çalışıyoruz. Şu günlerde içli dışlı ilişkiler kurmuş olduğumuz Birleşik Amerika Türkiye ve Dünya'daki uygulamaları bakımından bir örnek olarak ele alınmış ve yakın tarihimizdeki olayları değerlendirmek suretiyle «Gıda Emperyalizmi» *nin işleyiş tarzı açıklanmaya çalışılmıştır.*

Yiyecek maddesini bir araç gibi kullanarak, Batılı ekonomi düzeni içinde bilinçlenmiş toplumları sömürme Amerika'nın tekeli altında bir metod değildir. Bu usuller çok daha önceleri İngilizler, Almanlar ve Fransızlar tarafından başta Hindistan olmak üzere bir çok toplum üzerinde denenmiş ve başarılı sonuçlar alınmıştır. Bugün Birleşik Amerika'nın metodlarını daha da geliştirdiğini ve dost olarak girdiği ülkelerde yardım misyonları ve uzmanlar yardımı ile sermayeyi ve gıda maddelerini kullanarak amaçlarına kolayca ulaştığını görüyoruz. Bir örnek olarak alınan ve yaşantılarımıza mal olduğu için kolayca işleyebildiğimiz Amerika misali, teferruatı farklı ve esasta benzer olan usul-

lerle Rusya tarafından komünist ülkelerde uygulanmaktadır. Bu iki bloktan birine ilişmemiş ve bazen biri ve bazen bir diğeri ile ilişkiler kurarak ayakta duran geri toplumlar ise her iki düzenin de sömürgesi olmaktan kurtulamamış bulunuyorlar.

Türkiye'de ekonomik konuların tartışıldığı ve neden dolayı kalkınamadığımız sorusunun cevaplandırılmaya çalışıldığı şu günlerde Yeni Sömürgeciliğin etkili bir aracı haline gelen «Gıda Emperyalizmi» ni incelemek ve bu hususta bir fikir sahibi olmak sonuçları bakımından faydalı olabilir.

Böyle bir konu etrafında aydınlanmanın, sen ve ben tartışmaları yapmaktan çok daha olumlu bir davranış olacağına inanıyoruz. Çünkü sistem ve ekonomik düzen ne olursa olsun, güçlü güçsüzü, bilinçli bilgisizi kıyasıya sömürmekte ve onu kandırarak kaynaklarını kendi çıkarları için kullanma yolu aramaktadır.

Üretim fazlaları için pazar hazırlamak ve Türk halkının sağlığını ve geleceğini düşünmeden ona yağ ve tahıl satmak için işe yardımla başlayan bir Amerika'nın ötesinde, Votka fabrikası ile işe başlamak isteyen bir Rusya vardır. Kültürel ilişkiler ile başlayan ve ticarî anlaşmalarla son bulan dostlukların zengin ülkeleri daha zengin ve mutsuz Türk halkını ise daha fakir ve mutsuz kişiler toplumu haline getirdiğini görebiliyoruz.

Bilinçli olmak ve yönetici kadrolara bilinçli kişileri getirerek, demokratik düzen içinde değer taşıyan baskı guruplarını çağımızın sorunları üzerinde aydınlatmak kurtuluşun tek çaresi olacaktır. Biz bu kitapta yurdumuzda uzun süredir tartışması yapılan «Gıda Emperyalizmi» ni anlaşılabilir şekilde izaha çalıştık. Bu açıklamaların meslekten olmayan ve fakat bilinçlenmesi za-

ruri aydın kişilere ışık tutma bakımından faydalı olacağını ümit ediyoruz.

Ekmek meselesini halledememiş ve temel ihtiyaçlarını bile yabandan karşılama zorunda olan bir toplumda rejim tartışmaları yapmak ve karşı karşıya geçip çatışmak sömürgecilerin işine yaramaktadır. İnsanların aç karnına tartışmaları ile karınlarını doyurduktan sonra tartışmalarının farklı sonuçlar verebileceğine inanıyoruz. Ekmeği ve petrolü yabancının kontrolu altına girmiş bir toplumda kalkınma ve mutluluktan söz etmek, yahutta rejim tartışmaları ile başarıya ulaşmak mümkün olamayacaktır. Kendimize gelmek ve meselelerimizi dış etkenlerin etkisinden uzak bir ortamda rahatça tartışıp çıkar yolu bulmak için öncelikle ekmeğimizi kurtarmak durumunda bulunuyoruz. Bunun için «Gıda Emperyalizmi» ve tüm olarak «Yeni Sömürgecilik» konuları üzerinde bilinçlenmek gerekmektedir.

Osman N. KOÇTÜRK
27 Eylül 1966
Ankara

BİRİNCİ BÖLÜM

YENİ ÇAĞ

GİRİŞ

Dünyamız yeni bir çağı yaşamaktadır. XIX uncu yüzyılda silâhla girilmiş ve baskı altına alınarak sömürülmüş topraklar ve ülkeler artık şekil bakımından uygarlıklarına kavuşmuş ve kendi kendilerini idare etme hakları sömürgecilerce tanınmış gibi görünüyor. XX nci yüzyılı yabancı bayrakların gölgelerinde karşılamış olan toplumların çoğu bugün yeteri kadar organize olduğu tahmin edilen ekonomik bir baskının altında ve fakat kendi bayraklarının gölgesinde mutsuz bir hayat yaşıyorlar. Fakat böyle de olsa bu insanlar hâlâ huzursuz, mutsuz ve dolaylı olarak yönetilen silâhsız bir baskının verdiği rahatsızlık içindedirler.

Yüzyıllarca başkalarını sömürmek suretiyle yaşamaya alışmış olanların, bu alışkanlıklarını kısa bir süre sonra terketmeleri zaten beklenemez. Çoğunluğu dar topraklar üzerine yerleşmiş ve âbidelerini bu ülkelerde kurdukları için öz topraklarına bağlı olan yaşlı ve yıpranmış Avrupa ülkeleri ile, onların yaşama şekillerinin özlemi içinde olan ve temelleri Avrupa harcı ile atılmış genç ve bilinçli toplumlar geri kalmış toplumları sömürmek ve çıkarlarını eskiden olduğu gibi devam ettirmenin arzusunu duymaktadırlar. Nitekim İkinci Dünya Savaşını takip eden süre içinde bu arzu bir uygulama haline gelmiş ve Dünya milletleri ileri toplumlar ve geri kalmış toplumlar olarak iki ayrı guruba ayrılarak, ileri olanları daha ileri götürecek ve geri kalmış olanları ilerliyorum zannederken daha gerilere itecek plânlar hazırlanmıştır. Geri kalmış toplumlar, içinde bulundukları yokluk, hastalık, açlık, cehalet gibi ana meselelerini çözümlemek ile pek

meşgul bir halde iken ileri toplumların öz çıkarları için kendi aralarında tekrar guruplaşmalara gittiklerini ve bir yönü ile ekonomik, bir yönü ile doktriner ayrıntılara düştüklerini görüyoruz. Bugünkü hali ile iki dev haline gelmiş olan farklı sistemler bir taraftan birbiri ile mücadele etmekte ve bir taraftan da baskıları altına alabildikleri toplumları daha fazla sömürmek suretiyle güç kazanmaya çalışmaktadırlar.

Sömürülme durumunda olan memleketler ise olayların ve belki de mukadderatın iteklediği sömürülme sistemi içinde bütün güçlerini harcadıkları halde, sömüren için faydalı olmaktan bir adım bile ileri atamıyor ve ekserisi kalkınamamanın suçunu birbiri üzerine atmaya ve bu suretle suçlayıp cezalandırmaya çalışan zıt guruplara ayrılmış bulunuyorlar. Bu koşullar sömürenin işini kolaylaştırmakta ve çıkarları ile Dünya görüşleri müşterek olan insanların ayrıntılar içinde bulunuşları «Parçala ve Hükmet» kaidesi gereğince, silâhsız sömürgecilik metodları bakımından en uygun ortamın yaratılmasına yardım etmektedir.

Geri kalmış toplumlar bir yardım görme ve yardım alma yarışına girip caddelerini asfaltlamaya, sulama, tarım, endüstri plânları hazırlayarak, bunu finanse edenlerin uzmanları ile ayaklarına kadar geldikleri günlerin mutluluğunu safça paylaşmaya, turistik otellerde yabancılarla kadeh tokuşturup anlaşmalar imzalamaya başladıkları zaman olup biteceklerin hiç farkında değildiler. Bugün ise ne taraftan gelirse gelsin yardımların ve yabancı uzmanların arkasında birşeyler gizli olduğunu sezinlemeye başlamış ve bunun tartışmalarını yapmaya koyulmuş bulunuyorlar. Afrika, Asya ve Güney Amerika'nın geri kalmış ülkeleri kendilerini birleştiren müşterek koşulların var olduğunu sezebilmişlerdir. Kötü ve fakat müşterek şartlar kalabalık insan guruplarını bir araya getirirken, daha bilinçli ve fakat daha az kalabalık olan ileri toplumların artık halli mümkün olmayan bir ayrıntı içinde can düşmanı haline geldiklerini ve iki blok içinde de ayrı ayrı çıkar guruplarının teşekkül ettiğini görüyoruz. XX nci yüzyılın ikinci yarısı, geri kalmış memleketler için mutlu ve istikbal vadedici bir gelecek hazırlarken, ileri toplumlar kendi güçlerinin korkusu içinde uykusuz geceler yaşamakta ve mutluluklarını yitirmiş bulunmaktadırlar. Bu korkunç yarış, oldukça zor ve karışık bir düzen içinde sürüp giden mücadeleli hayat, sivilize insanı bir bunalım içine, ne yaptığını bilemeyecek kadar

şaşkın ve mutsuz bir duruma sokmuştur. Bu arada geri kalmış memleketler ve bunların fakir ve idealist halk tabakaları insancıl duygularla kendi topraklarına ve kendi insanlarına yardım etmenin ve çocukları için daha mutlu bir ortam hazırlamanın gayreti içine girmiş, insanı vahşi bir hayvan haline getiren, hırs ve tamah duygularından kısmen sıyrılmış bulunuyorlar. Bu geri kalmış memleketlerin çoğu toprak reformu, prodüktivitenin artırılması, ihracatın geliştirilmesi, mesken politikasının düzenlenmesi, millî kaynakların değerlendirilmesi, halkın daha iyi beslenmesi, sağlık şartlarının belirli bir düzene sokulup sosyalleştirilmesi gibi yapıcı gayretler içinde gelecek günlere ümitle bakarlarken, zıt koşullar içindeki ileri toplumlar, insanları kitle halinde yok edecek silâhlar bulmak ve birbirine gövde gösterileri yapmak için para, zaman ve insan gücü harcama durumundadırlar.

Bu iki taraflı mücadele sömürülmekte olan geri kalmış toplumların işine yaramış ve bir süre gizli kalabilmiş olan ustalıklı sömürme metodları artık zorlanmaya başlanıldığından, gözle görülüp elle tutulabilecek bir hale gelmiştir. İki tarafın girişmiş olduğu ölüm kalım mücadelesi, geri toplumlar üzerinde uygulanan modern sömürgecilik usullerinin karşılıklı olarak açıklanmasına sebep olmuş ve ortada olan geri toplumlar dolaylı olarak kendilerine, kendi insanlarından başka kimsenin faydalı olamayacağı gerçeğini bir daha anlamışlardır. İşte birçok geri kalmış memlekette uyanan ve güçlenen millileşme cereyanlarının kaynağı budur.

Eski bir atasözünde açıklandığı gibi, birçok çalkantılardan sonra **«Amcam, dayım, herkesten aldım payım»** sözü misâli, Türkiyemiz de bu gerçeği öğrenmenin ve kendi meselelerini, kendi çocuklarının gücü ile tartışıp, çözümlemenin eşiğinde bulunuyor. Kurtuluş mücadelesi ile bütün geri kalmış ve yıpratılarak sömürge haline getirilmiş memleketlere liderlik etmiş ve örnek vermiş olan Türkiye, bugün de 27 Mayıs Anayasasının getirdiği ortam içinde yeni örnekler vermenin arifesini yaşamaktadır.

Türkiye'de artık insanlardan çok meseleler ve bu meselelerin çözümüne giden yolda yapılan olumlu tartışmalar vardır. Kamu oyu bütün bu tartışmaları akılcı bir anlayış içinde izleyip değerlendirmekle pek meşgul bir hale gelmiş bulunuyor. Silâhlı

müstevlileri yurdundan kovan güçlü bir insan topluluğu, nefes almasını zorlaştıran ve ortamı karmakarışık bir hale getiren etkenleri tanımlamak istemektedir. Kardeşi kardeşe düşman eden, doğruyu eğri gibi göstermek için elinden geleni yapıp, yalan ve düzenle iş görmeye çalışanlar en bungun günlerini yaşıyorlar. Türkiye'yi bir kardeş kavgasına sürüklemek isteyenler millî bir şuur ve toplu görüşün gelişmelerini engelleyememektedirler. Meseleler öğrenilmekte ve Türk halkı kimseye dayanmadan kendi gücü ile kendi hayat anlayışına uygun kalıplar içinde kalkınabileceği hususunda temel bir anlayışa varmış bulunmaktadır. Temel ve tali meselelerimizin bütün ayrıntıları ile ve gerçekçi bir gözle incelenmesi, bazı mukayeselerin mümkün olması ve tavsiyelerde bulunulabilmesi için Türk toplumunun belirli bir noktada fikir birliğine varmış olması çok lüzumlu idi. Bugün bu mümkün olmuş ve sosyal anlayışa anayasasında yer vermiş olan Türk milleti Anayasanın 52 nci maddesinde Devleti halkın gereği gibi beslenmesi için lüzumlu tedbirleri almakla da görevlendirmiştir.

Bu anlayış içinde ve yasalarımızın bir yönü ile Devlete ve bir yönü ile teker teker her vatandaşa vermiş olduğu görevin yerine getirilebilmesi ve Türk halkının daha iyi beslenmek suretiyle kalkınmasının hızlandırılması, yiyecekle ilgili üretim, tüketim, ithal ve ihraç politikamızın ana hatları ile gözden geçirilmesi için bu etüdü hazırlamış bulunuyoruz. Bazı fikirlerin iyice anlaşılabilmesi için bir milleti bir aileye ve Devleti de ailenin reisi olan babaya benzetmek hiç de yanlış olmaz. Derli toplu ve olumlu bir ailede babanın yetki ve sorumlulukları da Türk örf ve âdetlerine göre bilinmekte ve hattâ yasalarımızda bile belirtilmiş bulunmaktadır. Babanın görevleri arasında aile fertlerinin ihtiyaçlarının gücünce karşılanması ve bu arada yiyecek ihtiyacının öncelikle giderilmesi önemle yer alır.

Bize kalırsa bir aileye benzeyen millet topluluğu içinde de Devlet babanın en önemli ve vazgeçilmez görevi, vatandaşların temel ihtiyaçlarından biri olan yiyecek ihtiyacının modern bilimin ve yurdumuzun gerçeklerine uygun olarak karşılanması olabilecektir. Netekim daha önce de belirtildiği gibi, bu husus Anayasamızın 52 nci maddesi ile Devlete ve hükûmetlere bir görev olarak verilmiş bulunuyor. Bu görevin gereği gibi yapılabilmesi için babanın evinin yiyecek ihtiyacını bilmesi ve imkânla-

rını buna göre kullanmak suretiyle bu ihtiyacı karşılamak için bütçesinde ve eğer imkânı varsa üretim teşebbüslerinde tedbirler alması iktiza eder. Millet topluluğu da tıpkı aile gibi farz ve kabul edilebileceğine göre gelir seviyesi bu ihtiyacın karşılanmasında ve yiyecek ihtiyacı ile diğer ihtiyaç maddeleri arasında bir tercih ve öncelik tanınmasında, şüphesiz etkili olacaktır. Fakir bir ailenin yiyecek için hovardaca harcamalara girmesine ve yahutta yiyecek ihtiyacını arka plâna iterek giyim-kuşam ve eğlence için külliyetli bir para ayırmasına nasıl imkân yoksa, millî geliri yüksek olmayan geri kalmış toplumların da yiyecek ihtiyacını dikkate almaksızın tali ihtiyaçlar için harcamalara girmesi uygunsuz olur. İleri ve millî geliri yüksek toplumlar bu bakımdan daha serbest hareket edebilmektedirler. Fakat temel ihtiyaçlardan biri olan yiyecek ihtiyacı geri kalmış toplumlarda harcamaların hemen de % 60-70 kadarını kapsayan bir ihtiyaç haline geldiği için, bilhassa dikkat ve titizlikle plânlanması ve uygulanması gereken bir husus haline gelmiş bulunuyor.

Geri kalmış toplumlardan bazıları ve meselâ Hindistan bu suretle hareket etme lüzumunu hissetmiş ve kalkınma plânlarını hazırlarken kendi memleketinde ürettiği yiyecek maddelerini besleyici değerlerine göre guruplandırarak, toplumun ihtiyacını hesapladıktan sonra imkânları ile karşılaştırmak suretiyle ithal ve ihraç edeceği besin maddelerinin cins ve miktarı gerçeğe en yakın bir şekilde hesaplayabilmiştir. İkinci safhada da bu ihtiyaçların ne kadarının yardım ve ne miktarının para karşılığı sağlanacağı ve yiyecek ihtiyacını karşılamada kullanılacak gelir kaynakları belirtilmiş bulunuyor. Buna bir çok yönlerden şiddetle ihtiyaç vardır. Çünkü bir toplumun besin maddelerini de kapsayan ziraî ve sınaî ihtiyaç ve ihraç maddelerini kalıplamak suretiyle o toplumu silâh zoru kullanmadan hegemonya altına sokmak ve bilinçli davranarak sömürge gibi istismar etmek pek mümkündür. İnsanları midelerinden yakalayarak sömürme politikası olarak isimlendirebileceğimiz bu modern istismarcılık bugün ileri memleketler tarafından birçok geri kalmış toplum üzerinde başarı ile uygulanmakta bulunuyor. Uzun bir süre kendinden on kat daha az kalabalık İngiliz toplumu tarafından ve silâhlı usullerle sömürülen Hindistan, bağımsızlığına kavuştuktan sonra gerçek bağımsızlığı, ekonomik seviyesini düzenlemekle sağlayabileceğini gayet iyi anlamış ve gerek harcama,

gerekse insan gücünün kaynağı olma bakımından yiyecek ihtiyacının karşılanmasını en mühim mesele olarak görmüştür. Bu anlayışın bugünkü Hindistan'da halkın beslenmesi, yiyeceğin, üretim, tüketim, ithal ve ihracı ile ilişkili bir çok bilimsel ve idarî organizasyonların kuruluşuna ve hizmete sokulmasına yol açtığını görüyoruz.

Bu gerçekleri henüz görememiş veya görmesine imkân bırakılmamış olan geri kalmış toplumların çoğu ise bugün istismarcı ileri toplumlar tarafından midelerinden yakalanmış ve eli kolu bağlanmış durumdadırlar. Bunlar en hayatî ihtiyaçlarını uzaktan karşılama ve kendi üretim güçlerini ise diğer toplumların zevk maddelerinin karşılanması için seferber etme olanağı için de bulunuyorlar. Temel ihtiyaçlarının başkalarının elinde ve kendi ürettikleri mahsullerin ise insanın tali ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte oluşu dolayısiyle, fiyat politikası bakımından kolay kontrol edilebilmesi, esasen sermaye birikiminin mahdut oluşu dolayısiyle bunların uzaktan kontrol edilebilen gerçek sömürgeler haline gelmesine yardım etmiş oluyor.

Fikri tesbit etmek için örnek basitleştirilecek olursa o zaman bu geri kalmış toplumu biz, yiyeceği zengin komşusu tarafından gönderilen ve buna karşılık zengin komşusunun vazosu için nadide çiçekler yetiştirmek ve borcunu bu suretle ödemek çabası içinde bir aileye benzetebiliriz. Bu aile zengin komşu tarafından nasıl olsa sömürülecek ve istismar edilebilecektir. Çünkü fakir komşu yiyecek için zengin komşunun kapısını günde üç defa çalmaya, eğer karnı doymazsa daha da istemeye mecburdur. Halbuki zengin komşu vazosuna koyacağı çiçekler için isterse, fakir komşuyu yıllarca aramaz. Çiçeklerini beğenir veya beğenmez. Ona karşı haşin ve imalı davranışlarda bulunur. Ekmeğini keserim diye tehdit eder. Korkutur. Bu takdirde fakir komşu nadide çiçeklerini yiyip karnını doyuramayacağı için, zengin komşu ile hoş geçinmek ve gereken tavizleri ona tanıyarak iyi komşuluk münasebetlerini muhafazaya çalışmaktan başka birşey yapamayacaktır.

Fakir komşunun bu dolaylı baskıdan kurtulması için yapacağı şey, çiçek yetiştirmekten vazgeçip, bahçesinde buğday ve patates, kümesinde tavuk yetiştirmesi ve bir miktar çiçekle de zengin komşunun kaprislerini karşılamaya çalışması olabilir

amma, geri kalmış memleketlerin çoğu bu gerçeği henüz göremekte veya yeni yeni görmektedirler.

Millî geliri yüksek ve zengin toplumlar ile fakir ve geri kalmış toplumlar arasındaki karışık münasebeti bu derece basite irca ederek mütalâa etmeye çalışmak gerçekten yetersiz bir davranış olur. Zengin toplulukların çoğu bugünkü varlık ve servetlerinin çoğunu, geri kalmış toplumlar üzerinde uyguladıkları dolaylı ve insafsızca operasyonlarla sağlamış ve onları sömürmek için çok yönlü usuller keşfetmiş bulunuyorlar. Fakir memleketlere yapılan yiyecek yardımlarının büyük bir kısmı onların kendi güçlerini harekete getirme imkânlarını yoketmek ve törpülemek için yapılmakta ve daha sonra çok daha üstün maddî değerler halinde yardımı yapan memleketlerin kasalarına döndürülebilmektedir. İleri toplumlar endüstrileri ve mekanize olmuş tarım sektörü için, aç ve muhtaç insanların yaşadığı ülkelerin pazar olarak kullanılmasını ve bunların hep bu şartlar altında kalmalarını arzu ediyorlar. İşte bu pazar ihtiyacı, onların üretim güçlerini baltalayan ve her tuttuklarını ellerinde bırakan gayretler haline gelmekte ve yabancı uzmanlar raporları, yerli uzmanlar nemelâzımcılığı ile şartların devamına yardım etmekte, ileri memleketler ileri ve geri toplumlar daha geri yönde yol almaktadırlar. Türkiyemiz de maalesef ileri toplumlarla sıkı temaslara girmeye başladığı son 15-20 yıllık süre içinde bu kabil olaylara sahne olmaktan kendini kurtaramamış, üretim, tüketim, ithalât ve ihracat bakımından gerçek ihtiyaçlarına uymayan işlemlere sahne olmuştur.

A) Türkiye'de yiyecek üretimi ve ters gelişmeler :

Türkiye ürettiği yiyecek maddelerinin cins ve miktarını gerçeğe yaklaşık bir şekilde bilse bile, halkının hangi cins yiyeceklerin ne miktarına muhtaç olduğunu iyi bilememektedir. Çünkü Türkiye'de henüz millî bir beslenme politikası ile bunu plânlama ve yönetmekle görevli ve aynı zamanda sorumlu organizasyonlar kurulamamış bulunuyor. Oysa ki beslenmenin düzenlenmesi birçok ana meselelerimizle yakından ilgili ve bu meseleleri kısa bir süre içinde ve olumlu kalıplara göre çözümleyecek nitelikte bir çalışma sahasıdır. **(Koçtürk, Osman N., Beslenmemiz ve Diğer Meselelerimiz, Türk Millî FAO Komitesi, İlmî Rapor ve Araştırma Yayınları, Seri A-2, 1964 Ankara).** Çok önemli

bir konu olarak kabul ettiğimiz savunma gücünün beslenme tarzı ile ilişkili olduğu anlaşılmış ve ileri memleketler ile bazı geri kalmış memleketler savunma gücünü yükseltmek için sadece orduların değil, halkın da iyi ve müsait kalıplara göre beslenmesi ve savaş stoklarının hazırlanması için geniş çalışmalara girişmiş bulunuyorlar. Bu çalışmalar ile Türkiyemizde ele alınması gereken konular daha önce yayınlanmıştır. **(Koçtürk, Osman N., İnsan Gücü, Savaş Gücü ve Kaynakları Üzerine Bazı Düşünceler, Millî Savunma Bakanlığı, Araştırma ve Geliştirme Başkanlığı, 1963 Ankara.)** Beslenme çalışmalarının, toplumların belli başlı problemlerinin çözülmesine temel teşkil edeceğini de dünya çapında ve memleket ölçüsünde örnekler vermek ve bilimsel gerçeklere dayanmak suretiyle detaylı bir şekilde son olarak neşretmiş olduğumuz kitabımızda açıklamış bulunuyoruz. **(Koçtürk, Osman N., Dünyanın ve Türkiye'nin Beslenme ile İlgili Meseleleri, Altın Kitaplar Yayınevi, 1964 İstanbul.)** Kalkınmamızda bir itici faktör olarak önemle rol oynayacağına inandığımız insan gücünün kaynağı olarak besin ve beslenmenin yeri ayrı bir kitapta incelenmiştir. **(Koçtürk, Osman N., İnsan Gücünün Temel Kaynağı Olarak Besin ve Beslenme, Ankara Veteriner Hekimleri Odası Yayınları, 1964 Ankara)** Bütün bu kaynakların incelenmesi ve değerlendirilmesinden kolayca anlaşılabileceği üzere Türkiye'de beslenme konusunun geniş çapta ele alınmasında millî çıkarlarımız bakımından büyük faydalar vardır. Ancak bu gerçek, sarfedilen kesif gayretlere ve günlük gazetelerde yapılan devamlı neşriyata rağmen henüz kamu oyuna mal olmamış ve yönetici guruplar tarafından gereği gibi anlaşılamamıştır. Son yıllarda bunu mümkün kılmak için sarfedilen gayretlerin bir süre sonra konunun etraflı olarak anlaşılmasına yardım edeceğini umuyoruz. Türkiyemizde beslenme işinin bilimsel anlamda ve plânlı bir şekilde ele alınmayışı son 15-20 yıl içinde toplumumuzun zararına ve münasebette bulunduklarımızın çıkarına uygun ve ters gelişmelere sebep olmuştur. Bu gelişmeler kısaca şu şekilde özetlenebilirler :

1 — Bütün ileri memleketlerde hükûmetler halk tabakalarına ve bilhassa çalışan guruplarla genç kuşaklara bol protein ve yeter miktarda tahıl yedirmek için plânlı gayretler sarfetmiş ve bunda başarıya ulaşmış bulunuyorlar. Vaktiyle çok tahıl ve az etle beslenen toplumların, sarfedilen devamlı çabanın bir sonu-

cu olarak bugün az tahıl ve çok et ortamına kavuştuklarını görüyoruz. Almanya'da 1800 yılında yaşayan bir insan bir yılda 300 kilo ekmek ve 13 kilo etle beslenirken, 1950 yılında yıllık ekmek miktarı 100 kiloya kadar düşürülmüş ve fakat et miktarı 13 kilodan 50 kiloya kadar çıkarılmıştır. **(Ekonomik Kalkınmamızda Hayvancılık, Veteriner Fakültesi Yayınları, Sayı 150, 1962 Ankara.)** Almanya'nın 150 yıllık bir süre içinde elde ettiği bu sonuca yaklaşık sonuçların komşumuz İsrail'de çok daha hızlı bir şekilde elde edildiğini görüyoruz. 1952 yılında İsrail'de yaşayan bir insan bir yılda 146,7 kilo tahıl, 13,2 kilo et, 4,1 kilo tavuk eti, 93,6 kilo süt ve 220 tane yumurta ile beslenirken, tüketilen tahıl miktarını azaltma ve hayvansal protein kaynaklarını geliştirme maksadı ile sarfedilen çaba 1960 yılında tüketilen yıllık tahıl miktarını 114,5 kiloya düşürmeyi ve et miktarını 24,5 kiloya, tavuk etini 19,9 kiloya, süt miktarını 134,7 kiloya, yumurta miktarını da 343 e çıkarmayı mümkün kılmıştır. İşe bir Orta Doğu memleketi olarak başlamış olan İsrail halkı bugün bir Avrupalı gibi yaşama olanağına kavuşmuş bulunuyor. **(İsrail'de Tarım ve Köy Kalkınması, Köy İşleri Bakanlığı Yayınları, 1965 Ankara.)** Birleşik Amerika'da üretilen tahıl miktarı çok yüksek bulunmakta ve bir yılda bir insana ortalama olarak 646 kilo kadar tahıl düşmektedir. Böyle olmasına rağmen tahılla beslenmenin, modern beslenme biliminin koşullarına uymadığını gayet iyi bilen bu toplum, insan sağlığını koruma, entellektüel güç ve insan gücünü üstün seviyede bulundurma maksadı ile payına düşen tahılın ancak 67 kilosunu insan yiyeceği ve geri kalanını ise hayvan yemi olarak değerlendirmekte ve bu sayede bir insana bir yılda 82 kilo et ile bol miktarda süt ve yumurta sağlamaya muvaffak olmuş bulunmaktadır. **(Koçtürk, Osman N., Soya Politikamız ve Hayvancılığımızın Geleceği, Türk Veteriner Hekimleri Derneği Yayınları, 1964 Ankara.)** Bu üç canlı örneği böylece açıkladıktan sonra XX nci yüzyılda bütün ileri toplumların az tahıl ve çok et, geri kalmış toplumların da çok tahıl ve az etle beslenmekte olduklarını kesin bir kaide ve bilinen bir gerçek olarak ifade edebiliriz. **(Statistics of Hunger, FAO, Roma 1963.)** Türkiyemize gelince bir geri kalmış memleket olarak o da bu kalıpların dışına çıkamamış ve son 15-20 yıl içinde bu gerçeklerin iyi bilinmeyişi ve halkın beslenmesi işinin gelişi güzel ve plânlanmadan yönetilişi dolayısiyle önceki şartlara nazaran daha kötü şartlar altına düşmekten kendini kurtaramamış bulunuyor. Elimizdeki

kayıtlara göre 1938 yılında Türkiye'de insan başına bir yılda 22 kilo et ve 151 kilo süt düşerken, bu miktarlar 1962 yılında et için 12 kiloya ve süt için 103 kiloya kadar düşmüş bulunuyor. Buna karşılık tahıl tüketiminde akla hayret veren ters bir gelişme meydana gelmiş ve yıllık tahıl miktarı 150-180 kilodan 248 kiloya kadar yükselmiştir. **(Ekonomik Kalkınmamızda Hayvancılık, Veteriner Fakültesi Yayınları, Sayı 150, 1962 Ankara.)** Bu ters gelişmelerde bilhassa PL 480 kanalı ile Amerika'da bir üretim artığı haline gelmiş olduğu için pazar arayan buğday ve pirinç gibi tahılların yurda ithali ile hayvancılığın ele alınmamış ve bilhassa bilimsel çalışmaların yeterli bir şekilde yapılmamış olmasının önemli bir payı vardır. Bunun bir neticesi olarak Türkiye'de, insan sağlığına, kalkınma hızımıza, millî gelire, insan gücüne ters etkiler yapan bir hayvansal protein darlığının ortaya çıktığını ve bu darlığı önlemek için kurulmuş bir teşekkül olmasına rağmen ne yapacağını bilmeyen yöneticiler elinde Et ve Balık Kurumunun da yağ ithalâtını idare edip bundan komisyon alan ve zarar hesaplarını kapamaya çalışan bir organizasyon olarak gelişip şartları daha da kötüleştirdiğini görüyoruz. Türkiye bugün plânsızlık yüzünden muhtaç olduğunu kendi yurdunda üretemeyen ve başkalarının üretim artıklarını para verip satın alan bir pazar haline gelmiş bulunuyor.

Oysaki Türkiye'nin bu şartlar altında bulunması için hiç bir sebep mevcut değildir. Hayvancılığın ele alınması ve tarım sektöründe toplumun ihtiyacına uygun plânlı bir üretimin gerçekleştirilmesi suretiyle Türkiye kimseye muhtaç olmadan ve hattâ başka memleketlere çeşitli yiyecek maddeleri ihraç etmek suretiyle ayakta durabilecek bir toplumdur.

2 — Türkiye'de üretim sahasında vâki hata ve yanlışlıklar şüphesiz sadece et ve tahıl dengesinin yanlış geliştirilmiş olmasından ibaret değildir. Ayrıca tarımsal üretimde de tahıllar ve baklagiller arasında ve bilhassa endüstriel bitki üretimi ile yiyecek üretimi arasında da dengesizlikler vardır.

Türkiye'nin 1953 yılına kadar buğday stoklarına sahip ve tahıl ihraç eden bir memleket olduğu bilinmektedir. Böyle olmasına rağmen 1953 yılından sonra Amerika'nın PL 480 yardım programlarından faydalanarak sağlanan çeşitli yiyecek maddeleri ve bu arada buğday yurdumuzdaki buğday ekim sahalarının daral-

masına ve bu sahalara pamuk, tütün, pancar ve emsali endüstriel bitkilerin ekilmesine sebep olmuştur. Türkiye bugünkü hali ile insan başına hesaplandığı zaman dünyanın en çok buğday ithal eden ve en çok tahıl tüketen memleketlerinden biri haline gelmiş bulunuyor. Türkiye ekonomisi hakkında geniş bilgisi olan ve memleketimizde uzun yıllar hükûmetlere ve özel kuruluşlara müşavirlik etmiş bulunan tanınmış bilgin Prof. Fritz Baade 1963 yılında Amerika'nın Washington şehrinde yapılan Dünya Gıda Kongresine verdiği özel raporda memleketimizin durumunu aynı şartlar altında bulunan diğer iki geri kalmış memleketle kıyaslayarak şöylece açıklamaktadır.

Baade, nüfusu 400 milyonu aşkın olan Hindistan'ın Birleşik Amerika'dan her yıl 4 milyon ton, Pakistan'ın 90 milyon nüfusu ile 1,5 milyon ton ve Türkiye'nin ise 30 milyon nüfusu ile 1 milyon ton tahıl ithal ettiğini ve ithal edilen miktar kâfi gelmediğinden Türkiye'nin ithalâtının bazı yıllar 1,7 milyon tona yükseldiğini bildirdikten sonra Türkiye'de gelişen açlık şartlarının statik değil dinamik bir vasıf gösterdiğini ve gelecek yıllarda bu ihtiyacın daha da artacağını işaret etmektedir. **(Baade, Fritz. The Importance of National Development Planning and The Role of Agriculture in Economic Development, World Food Congress, WFC/63/CP/IIA/1a, 1963 Washington.)** Raporda çok detaylı bir şekilde izah edilmiş olan bu dinamik gelişmeler Türkiye'nin top yekûn tarım politikasına ve bunun plânlanış şekline bağlanmakta yapıcı faktörler bildirilmektedir. Bu izahattan kolayca anlaşılacağı veçhile Türkiye tarım politikasında halkın beslenmesinde birinci derecede önemi olan buğday üretimi dışardan ithal pahasına geri plâna itilmiş ve bunun yerine kazanç ve döviz sağlama maksadı ile tütün, pamuk ve benzeri endüstriel bitkilere bir öncelik tanınmıştır. Endüstriel bitkileri daha çok ileri Avrupa ve Amerika pazarlarına satmak ve bu pazarları avucu içinde tutanların fiyat politikalarına uymak durumunda bulunan Türkiye'nin umduğu kazancı sağlayamadığı ve geçen yıl, pancar, fındık ve tütün alımları dolayısiyle ortaya çıkan ortam henüz hatırlardadır. Buna karşılık artık ekmeğimiz başkasının eline geçmiş ve Türkiye temel ihtiyacı bakımından kıskıvrak bağlanmış bulunuyor. Şu veya bu sebeple Türkiye'ye buğday verilmediği veya bu buğday için soya yağında yapıldığı gibi dolar talep edildiği takdirde büyük sıkıntıların ortaya çıkacağı ve Türk halkının ih-

raç edemediği tütün ile pamuğu yemek suretiyle karnını doyuramayacağı da bilinmekte ve bu güç şartların değiştirilmesi hayli güç bir iş haline gelmiş bulunmaktadır.

Endüstriel tarım ürünleri ile ana besin maddeleri üretimi arasındaki dengesizlik 1964 yılında vâki olan gelişmeleri etüd etmek suretiyle daha iyi anlaşılabiliyor. Ters gelişme 1964 yılında da devam etmiş ve tahıl üretiminde % 17,5 baklagiller üretiminde % 3,6 ve incirde % 13 nisbetinde bir gerileme kaydedilmiştir. Buna karşılık pamukta % 4,9, şeker pancarında % 42,6, fındıkta % 104,5 bir üretim artışının vâki olduğunu görüyoruz. Ana besin maddeleri böylece gerilerken, fındık, tütün, çay, pamuk, afyon gibi ihraç ürünleri hızla artmakta ve fakat karşı taraf fiyat oyunları ile bunları yok pahasına elimizden almakta yahutta üreticiye ve hükûmetlere sıkıntılı günler yaşatmaktadır. Yurdumuzda 40 liraya satılan ve maliyetinin altında bir fiyatla dış memleketlere ihraç edilen, çay, fındık ve tütünün başına gelenleri biliyoruz. Bu suretle Türkiyemiz kendi temel ihtiyaçlarını unutmuş ve daha çok Avrupalıların pastasına serpeceği fındık ile Amerikalının piposunu dolduracak tütünün üretildiği bir memleket haline geldiği için halk tabakalarının gereği gibi beslenmesi iyiden iyiye tehlikeye girmiş ve diğer taraftan da mahsullerimizin ihracında önemli güçlükler belirmiş bulunuyor. Halbuki Türkiye plânlı bir tarıma gitmek suretiyle öncelikle halkın başta buğday olmak üzere ana besin maddelerini yurdumuzda üretip hayvancılığı da geliştirmek ve balıkçılığı ele almak suretiyle bir tahıl et dengesi kurduktan başka kimseye muhtaç olmadan kendi yağı ile kavrulabilecek olanaklara sahip bulunmaktadır. **(Cumhuriyet Gazetesi, 22 Nisan 1965.)** Bu dengeyi bozup Türkiyemizi dışardan idare edilebilen bir memleket haline getirmek için önemli gayretler sarfedildiğine şahit oluyoruz. Türkiye hayvancılığa el atmaya yeltendiği günlerde dolaylı hareketlerle bu teşebbüsleri yapmaktan geri bırakılmış ve genel olarak Türkiye'ye bol miktarda et, tavuk eti, süt tozu gibi hayvansal yiyecekler ihraç edilerek piyasada üreticiyi tatmin etmeyecek bir fiyat seviyesi yaratılmıştır. Tahıl ile endüstriel bitki arasındaki dengenin de endüstriel ürünlere ilk günler üstün fiyat vermek suretiyle tahıla tahsis edilen arazinin bu cins ürünlere tahsisinin sağlanması ve bir taraftan da Türkiye'ye PL 480 den buğday verilmesi ve ikinci safhada ise, üretilen tütün, fındık, pamuk gibi ürünlere para verilmeyerek

elimizde bırakılması ve fiyatların bu suretle düşürülmesi ve hükûmetlerin güç duruma düşürülmesi davranışları ile bozulduğunu görüyoruz. Aynı şey soya yağının Türkiye'de pazarını kurmak için zeytinyağı üzerinde denenmiş ve ilk zamanlar üstün fiyatlarla ihraç edilerek ucuz soya yağı ithali suretiyle halk margarinlere alıştırılmış ve daha sonra ise bir taraftan zeytinyağlarımız alınmayarak fiyatı soya yağı seviyesine düşürüldükten sonra yavan bir yağ olan soya yağı için de dolar talep edilmiştir. Bu teklifler karşısında hükûmetimiz yerinde bir karar almak suretiyle soya yağı anlaşmasını feshetmiş bulunuyor. Zeytinyağlarımızı satın almayanların, başka memleketlere ihraç etmemize de engel olmakta ısrar göstermeleri bilhassa calibi dikkattir. **(Koçtürk, Osman N., Soya Yağı Hikâyesi, Cumhuriyet Gazetesi, 2 Nisan 1965.)** Türkiye'de belirli bir üretim politikası olmadığı için alıcıların teklif ettikleri geçici üstün fiyatlar zeytinyağı üretimi üzerinde müsbet etkiler yapmış ve halk tabakalarının zeytinyağı gibi şifalı bir yağ dururken daha çok soya yağından yapılma margarin ile beslenmelerine ve stokların genişlemesine sebep olmuştur. Fakat soya yağı memlekete yerleşip bizim zararımıza ve karşı tarafın çıkarına uygun anlaşmalar imza edildikten sonra zeytinyağı fiyatlarının birden düşürüldüğünü ve soya için de çok daha nazlı davranıldığını görüyoruz. **(Koçtürk, Osman N., Zeytinyağı, Soya Savaşı, Milliyet Gazetsi, 18 Mayıs 1965.)** İthalât ve ihracat dengesi incelenirken daha detaylı bir şekilde ele alacağımız bu konuyu burada keserek soya tarımından ve baklagiller ile tahıllar arasında kurulması gerekli dengeden de daha sonra söz açmak üzere şimdilik Türkiyemizde tahıl ve endüstriel ürün üretim dengesinin de bozuk ve bozulmuş olduğunu belirtmekle yetineceğiz. Birinci maddede açıklanmış olan tahıl et dengesi ile bu maddede mütalâa edilen tahıl ve endüstriel bitki dengesi yanında Türkiyemizde tarım ve endüstri dengesi de bozuktur.

3 — Geri kalmış memleketlerin çoğu geçimini tarım sektöründen sağlamaya çalışırlar. Türkiyemiz de bu memleketlerden biri olup halkın % 75 kadarı çok ilkel usullerle ve çok emek sarfederek tarımdan geçinmeye çalışır. Bizim şartlarımız altında bulunan memleketlerin ağır ve ileri endüstriler kurmaları ve tarım sektörünü belirli bir seviyeye ulaştırmadan sanayide çok ilerlemiş olan ileri toplumlarla rekabet edebilecek bir endüstriel seviyeye ulaşmaları zaten beklenemez. Örneği az olmasına rağ-

men bazı geri kalmış memleketlerin öncelikle tarımı ele alarak ileri bir tarım ile lüzumlu olan sermaye birikimini sağladıkları ve bu imkânlar içinde daha çok tarıma kayan bir endüstri kurmaya muvaffak oldukları görülmüştür. Bundan dolayıdır ki geri kalmış toplumlar tarım sektörü ile esasen müstakil bir endüstri haline gelemeyen millî endüstri çalışmalarını daima karşılaştırmalı ve bir dengenin tesisi için gayret sarfetmelidirler. Bu denge dışardan fiyat oyunları ile bozulabilir. Geri kalmış memleketlerde tarım sektörü etkisiz ve toplum zararına gelişen bir yönde ters olarak inkişafa başladıktan sonra, endüstriyi de dışardan beslemek ve dışardan kontrol etmek gayet kolay bir iştir. Bu takdirde o memleket ileri memleketlerin modası geçmiş tesislerinin satılabileceği bir pazar ve yedek parça ödemeleri ile sömürülen bir sömürge haline sokulmuş olur. Tarım sektörü ile endüstri sektörü arasındaki gelişme hızını bundan dolayı önemli kabul ediyoruz. Türkiyemizde 1964 yılında tahıl üretiminde % 17,5 bir gerileme dikkati çekerken, imalâtta % 30,9 bir artışın olması gayet enteresandır. Bugün imalât sanayiinin birçok bağlantılarla dışardan beslendiğini biliyoruz. Bu husus daha önce intişar eden bir yazımızda teferruatlı bir şekilde incelenmişti. **(Koçtürk, Osman N., Tarım-Endüstri Dengesi, Cumhuriyet Gazetesi, 26 Mayıs 1965.)** Geri kalmış memleketlerde ağır aksak gelişen endüstri makine gücü ile insan gücünün kaynağı olan besin maddeleri bakımından da dışardan kontrol altında bulundurulabiliyorsa o zaman bu faaliyetteki artış, gerçekte o toplumdan çok bu kaynakları elinde bulunduran toplum yararına uygun sonuçlar doğuracaktır.

Nitekim bugün Türkiyemizde makine gücünün kaynağı olan petrol ile insan gücünün kaynağı olan tahıl ve yağ gibi önemli kaynakların başka toplumların kontrolu altında bulunduğunu veya kontrolu altına alınmasına çalışıldığına şahit oluyoruz.

Geri kalmış memleketler için en çıkar yol öncelikle tarımı geliştirmek ve tarımsal ürünleri bunların tedarikinde güçlük çeken ileri ve kalabalık toplumlara, bilinçli ve baskı altında kalmadan yapılacak operasyonlarla satma ve eğer endüstri kurulacak ise buna gıda endüstrisinden başlama olabilir.

Esasen tarım sektöründeki bir çok çalışma konuları gerçekte bir endüstri hüviyeti taşımakta ve bu anlayış içinde gelişti-

rilebilmektedir. Bir örnek olarak hayvancılık ele alınacak olursa bunun endüstri olarak isimlendirilmeye çok müsait olduğu görülür. Nitekim hayvancılıkta ilkel madde yem, işletme hayvan uzviyeti ve mamûl ise et, süt, yumurta, tiftik ve yapağı gibi ürünlerdir. Aynı görüş ve anlayışı topyekûn tarım ile tarımın değişik kollarına da aynen uygulayabiliriz.

İşçilerini iyi besleyemeyen, makinelerini harekete getirecek petrolü kendi memleketinde üretemeyen ve üstün fiyatlarla dışardan ithal durumunda bulunan bir toplumun mensucat sanayiinde belirli bir artış sağlaması ve parçaları dışardan gelen traktörleri monte ederek daha çok sayıda traktörü işe sevketmesi gerçek bir başarı ve sevinilecek bir olay olarak kabul edilemez.

Tarım politikası ve yiyecek ihtiyacı bakımından bütün icaplara cevap verebilecek bir hale gelmiş ve makine gücüne esas olan ana kaynağı da kendi kontrolu altında bulunan toplumlarda ise sınai gelişmeler olumlu bir inkişaf olarak kabul edilebilir. Bu arada tarım sektöründe verimi artırma maksadı ile mahallî imkânlara dayalı bir endüstrinin kurulmasını ve geliştirilmesini sonuçları bakımından tavsiyeye şayan buluyoruz.

4 — Tarım sektöründe ve tarım ile endüstri sektöründeki bu denge problemlerini böylece inceledikten sonra yiyecek maddesinin ithal ve ihracı ile ilgili konulara da girebiliriz. Bir toplumun yıllık yiyecek ihtiyacı gereği gibi bilinmeden bu toplumun ithal ve ihraç edeceği yiyecek maddelerinin cins ve miktarını bilmeye de imkân olamayacağı aşikârdır. Türkiyemizde üretilen çeşitli yiyeceklerin cins ve miktarını gerçeğe yaklaşık olarak biliyorsak da 32 milyondan ibaret olan nüfusumuzun gerçek yiyecek ihtiyacını ve ihtiyacın karşılanmasına endirekt olarak etki yapabilecek bazı maddelerin beslenmemiz ile ilişkilerini maalesef bilemiyoruz. Bundan dolayı yiyecek ithal ve ihracı birbirinden habersiz ve yurt gerçeklerine bilimsel anlamda vukufu olmayan bazı şahıslar elinde tesadüflere bırakılmış gibidir. Türkiye çok muhtaç olduğu halde et ihraç ederken hiç muhtaç olmadığı soya yağını ithal kararı almış ve bir süre sonra soya yağı kararını iptal yoluna gitmiştir. Bütün bu yiyecek maddelerinin ithal, ihraç veya yurt içinde değerlendirilmesi için alınan kararlar ile bunlara mesnet teşkil eden mucip sebepler raporları incelenecek olursa hiç bir sağlık veya beslenme mülâ-

hazasının bu raporlarda yer almadığı ve sadece ticarî maksatlar ile döviz tedariki gibi isteklerin ve ihtiyaçların hakim olduğu görülecektir. Döviz ihtiyacı ortaya çıkınca çok muhtaç olsak da et ihraç ederiz. Eğer bize para kazandıracaksa Et ve Balık Kurumu kuruluş talimatının kendine verdiği hayvancılık ve balıkçılığı geliştirme hizmetlerini bir kenara iterek, hiç muhtaç olmadığımız bir yağı Amerika'dan ithal etmek suretiyle komisyonculuğa girişmekte ve kârını artırmak için ithal ettiği yağ miktarını artırmakta serbesttir. Bir kaç kuruş fazla fiyat teklif edildimi elimizdeki zeytinyağlarının hemen de tamamını ihraç ve iç pazarda bir kilo zeytinyağının 15 liraya satılmasına müsaade ederiz. Amma bu şartlar altında halkın çoğunlukla margarin yiyerek kalb ve damar hastalıklarından daha çok insanın öleceği mülâhazası hemen de kimsenin aklına gelmez.

Memleketimizde hayvanlarımız açlıktan kırılırken biz yabancı ülkelere küspe ihraç eder ve bu küspelerin içinde % 12 nisbetinde yağ kaçırıldığını da farkedemeyerek yağ açığını Amerika'dan gelen soya yağı ile karşılamaya başlarız. İhraç edilen küspeler diğer memleketlerde et, süt, yumurta ve yağa çevrilerek halk daha iyi beslenirken Türkiye'de bir kızamık salgını binlerce çocuğu elimizden alır ve biz bu salgını ithal malı ilâçlarla önlemeye çalışırız. **(Koçtürk, Osman N., Bırakın Ölsünler, Milliyet Gazetesi, 13 Mart 1965.)** İşte bizim böylece ne alıp ne satacağımızı bilemeyişimiz bizden başka herkesin işine yaramakta ve Türkiye beslenme koşulları bakımından daha güç şartlar altına iteklenmektedir. Bütün bu kötü sonuçlar plânlı hareket ve tarım politikamızla ithal ve ihraç politikamızın belirli esaslara bağlanması suretiyle önlenebilir.

5 — İleri memleketlerin ne alıp ne satacaklarını gayet iyi plânladıklarını ve bu plânlara göre hareket ettiklerini görüyoruz. Meselâ Birleşik Amerika kendi halkının yiyecek ihtiyacını karşıladıktan sonra geri kalan tahıl çeşitleri ile soya yağını ihraç etmekte buna karşılık Amerika'da üretilemeyen ve fakat halk sağlığı bakımından lüzumu gayet iyi anlaşılmış bulunan zeytinyağını ithale çalışmaktadır. Türkiye'ye soya yağı vermekle işe başlayan bu bilinçli toplum belirli bir süre sonra zeytinyağının bir tonuna 450 dolar ödemeyi ve fakat soya yağını da bize tonu 300 dolardan satmayı mümkün kılacak bir ortam hazırlamış ve bu zemin üzerinde tekliflerde bulunmuştur.

Biz de aynı noktadan hareket ederek hazırlayacağımız plânlarda önce kendi toplumumuzun besin ihtiyacını hesaplayabilir ve ithalât ile ihracatımızı buna göre tanzim ederiz.

Fakat hazırlanmış ve hazırlanacak olan plânı inceleyenler böyle bir ihtiyacın belirtilmemiş ve çeşitli sektörlerdeki üretim artışının gözü kapalı olarak arzulanmış olduğunu göreceklerdir. İthal edilen yiyeceklerle ihraç ettiklerimiz, beslenme meselesinin en iyi şekilde hallini ve vatandaşın % 7 hızla kalkınması için muhtaç olduğumuz yiyecek miktarını temel birim sayarak hesap ve tâyin edilmemiştir. ILO **(Milletlerarası İşçi Organizasyonu)** bazı işçi guruplarına yiyecek yardımı sağlarken bize belirli bir fikir ve anlayış ortamını getirmeğe çalışmasına rağmen biz bundan da gereken dersi **aldığımızı tahmin** etmiyoruz. **(Koçtürk, Osman N., ILO'nun işçilere gıda yardımı, Milliyet Gazetesi, 24 Mayıs 1965.)** Netice itibariyle üretim, tüketim, ithal ve ihraç politikalarının tâyininde çok bilinçli ve plânlı hareket ederek toplumun ihtiyacını tıpkı bir ailenin ihtiyacını tâyin eder gibi titizlikle tesbit etmemiz gerektiği halde biz bunu yapmamış veya yapamamış bulunuyoruz.

B) Türkiye'de yiyecek tüketimi :

Türkiye'de yiyecek üretiminin plânlı bir şekilde yönetilmediğinden söz edildikten sonra, tüketimin de gereği gibi kalıplanmamış olduğunu burada açıklayabiliriz. Halk tabakaları ne bulurlarsa onunla beslenmeye, bu suretle karınlarını şişirip kendilerini doymuş farzetmeye çok alışıktırlar. Çoğunlukla beslenme bilgisinin pratik esasları ile halka ulaştırılmamış olmasından menşe alan bu davranış cahil ve geri çevrelerde çok daha yaygındır.

Köylerde, şehirlerde ve kalabalık merkezlerde yaşayanların beslenme kalıpları arasında büyük ayrıntılar dikkati çeker. Büyük şehirlerde yaşayan aydın gurupların beslenme şeklinin, köylerde yaşayanların görenek ve alışkınlar ile dar imkânlara dayalı olan beslenme kalıplarından daha iyi olduğunu iddia etmeye imkân yoksa da genel olarak et, süt, yumurta gibi hayvansal protein kaynaklarının şehir halkı tarafından daha çok tüketildiği biliniyor. Bu arada şekerli yiyecekler ve sağlık için zararlı olduğu bilinen çok miktarda sert yağ ve bilhassa margarinler şe-

hir halkının sağlığını bozan etkenler haline gelmiş bulunuyor. Büyük şehirlerin meyve ve sebze ikmali teknolojik kurallara uygun olarak yapılmadığından bilhassa bayat yiyeceklerle beslenme durumunda olan insanlar arasında vitamin yetersizliklerine sık sık rastlandığını görüyoruz. Çok şeker kullanmanın ve beyaz ekmekle beslenmenin bir sonucu olarak vitamın B1 yetersizlikleri çeşitli dereceleri ile yaygın bir haldedir. Kalabalık ailelerde ve bilhassa karı koca çalışmaya mecbur olanlarda aile sofrasının göreneklere uygun olarak hazırlanmayışı ve nadiren yemek pişirilmesi bazı beslenme yetersizliklerine yol açmaktadır. Buralarda bazı ailelerin tost, çay, zeytin, hamburger gibi çarşıdan alınma hazır yiyeceklerle beslendiklerini ve bir çoklarının zayıflayıp modaya uymak için olumsuz rejimlere uyduklarını ve aç kaldıklarını görüyoruz. Bilhassa büyük şehirlerde üniversitelere devam eden öğrencilerin beslenme şekilleri çok kötüdür. Bunların ucuz ve besleyici yiyecekler ile karınlarını doyurabilecekleri lokantalar ve organizasyonlar mevcut olmadığından bu genç insanlar hayatlarının beslenme bakımından en kritik çağlarında işkembeci ve kebapçı dükkânlarında ve bazen rastgele satın alınan tost ve sandoviçlerle karınlarını doyurmaya çalışıyorlar. Bu husus Akis muhabirinin de dikkatini çekmiş ve üniversite öğrencilerinin beslenme durumu hakkında bir röportaj yapılarak neşredilmişti. **(Gençlik, Akis Dergisi, sayı 519, 29 Mayıs 1964.)**

Köylere gelince, Türk köylüsü bulgur, tarhana ve ayrana dayalı basit ve fakat bir yönü ile şehirliye nazaran daha olumlu bir kalıba göre beslenebiliyor. Ancak et, süt ve yumurta gibi hayvansal protein kaynaklarının pahalı oluşu köylü guruplarını ciddi bir hayvansal protein yetersizliğinin içine iteklemiştir. Köyde yaşayanlar bu cins yiyecekleri kendileri ürettikleri halde kendileri için kullanamıyorlar. Genel olarak yumurta ve benzerlerinin kasaba pazarlarına götürülüp satılması ve bununla giyecek ve diğer ihtiyaç maddelerinin satın alınması için lüzumlu olan gelirin sağlanması kaçınılmaz bir mecburiyet ve alışkanlık haline gelmiştir. Köyde bayramdan bayrama veya bir hayvan hasta olup hastalandığı zaman son dakikada kesilecek olursa insanlar et yüzü görürler. Ayran ile tarhanaya girmiş olan yoğurt bazı çevrelerde tek hayvansal protein kaynağı haline gelir.

Köyde yaşayanların bu derece bozuk beslenme şartları al-

tında bulunuşları hastalıklara karşı direnme gücünün azalmasına, fizik ve entellektüel gücün düşük seviyede kalmasına sebep olduğu için bir çok köy dâvalarının istenilen hızla çözümlenemediğini köyde sağlığın bozuk ve üretimin yetersiz olduğunu görüyoruz. Açlık üretim düşüklüğüne ve üretim düşüklüğü açlığın daha etkili bir hale gelmesine sebep olduğundan şartların menfi istikamette gelişmesi önlenememektedir.

İşçi guruplarının da beslenme şeklinin iyi olduğunu iddia etmeye imkân yoktur. Çoğunluğu teşkil eden tarım işçilerinin beslenme şartları köydeki şartlara aynen uyar. Yer yer Devlet ve bazı firmalar tarafından kurulmuş çalışma merkezlerindeki işçilerin beslenme durumu da iyi olmadığı için Dünya İşçi Organizasyonu, iyi beslenmenin iş verimine yapacağı etkiyi ilgililere gösterme amacı ile Ereğli kömür işçilerine bir miktar dengeli gıda yardımı yapmış bulunuyor.

Türk halkının beslenmesini bir düzene sokabilmek için üretim kadar tüketim ile de ilgilenmek ve bunu modern beslenme biliminin pratik esaslarına uydurmak gerekecektir. Millî Eğitim Bakanlığı ve yeni kurulmuş olan **«Beslenme, Gıda Kontrol ve Teknoloji Gurubu»** eliyle Tarım Bakanlığı gelecek günlerde bu meseleyi halletmeye çalışacaklardır. İleri memleketlerde tüketicinin eğitimi için Devlet ve konu ile ilgili bütün teşekküllerin elbirliği ile çalıştıklarına şahit oluyoruz. Bizde bu ortam henüz teşekkül etmemiş ve fakat teşekkül etme yoluna girmiş bulunuyor.

Netice itibariyle üretim, tüketim, ithal ve ihraç bakımından Türkiyemizin besin ve beslenme ile ilgili bir millî politikasının olmasına çok lüzum vardır. Böyle bir politikanın ana hatları ile bilinmesi ve uygulanması muhakkak ki mevcut şartların ve kaynakların daha iyi kullanılmasını ve halkın daha olumlu kalıplara göre beslenmesini sağlayacak, bu mümkün olunca da sağlık düzelecek ve kalkınma için kullanılacak olan insan gücü artacaktır. Türk toplumunun özlemi içinde bulunduğu kalkınma hızına kavuşması ve plânın aksamadan uygulanması öncelikle beslenme şartlarının düzeltilmesine bağlı bulunuyor. Bu yapılmayacak ve insan gücü ile sağlığının kaynağını teşkil eden besin ve beslenme işleri arka plâna itilecek olursa vatandaşlar arzu etseler de kalkınmamız mümkün değildir. Aç karnına işe sevkedilen in-

san, deposunda benzin olmadan sefere hazırlanan bir otomobile çok benzer. Kaldı ki, insanın gereği gibi doyurulması ve bunun geri kalmış bir memlekette bütün toplumu kapsayacak kalıplara göre uygulanması otomobilin deposuna benzin doldurmaktan çok daha karışık ve üretim, tüketim, ithal ve ihraç konularında hassas ve bilinçli davranmamızı gerektiren bir iştir. Bu hizmetler bu kalıplara göre yönetilmeyecek olursa imkânlar içinde yüzen geniş topraklar üzerinde, başkalarının yardımına muhtaç aç insanlar topluluğu halinde mutsuz bir ömür sürmeye mecbur kalacağız.

İKİNCİ BÖLÜM

KALKINMA VE HALKIN BESLENMESİ

XX nci yüzyılda bir toplumun diğer toplumlarla kıyaslanması ve ayrıca sosyal ve ekonomik çatısının belirli ölçülere göre incelenip değerlendirilmesinde, millî gelir önemli bir endeks olarak kullanılmakta ve millî geliri yüksek olan toplumlara ileri toplumlar, millî geliri düşük toplumlara da geri kalmış memleketler adı verilmektedir. İleri toplumlarla geri kalmış toplumlar mukayese edilince, geri kalmış memleketlerde yaşayan insan nüfusunun ileri memleketlere göre çok daha kalabalık oldukları görülecektir. Böyle olmasına rağmen, gelişmekte olan memleketler, içinde bulundukları şartları İkinci Dünya Savaşını takip eden safha içinde de pek değiştirememiş ve ileri toplumlarla geri kalmış toplumların millî gelirleri arasındaki fark pek değişmemiş bulunuyor.

Birkaç memleket istisna edilecek olursa bu toplumların çoğu çeşitli kanallardan sağladıkları malî ve teknik yardımlardan pek az fayda görmüşler ve bu arada bu yardımları yapan zengin toplumların zenginlikleri eskisine nazaran çok daha fazla bir artış kaydetmiştir. İleri ve geri kalmış toplumlar arasındaki farklar gün geçtikçe daha bariz bir hale gelmekte ve sarfedilen büyük çabalara rağmen aradaki mesafe küçüleceği yerde büyümektedir. Geri kalmış toplumlar içinde bulundukları kültürel şartlara göre davrandıklarından, çok zaman kendi gerçeklerini göremiyorlar. Teknik zorlukları gidermek ve kendi kaynaklarını verimli bir şekilde kullanmak maksadı ile memleketlerine getirdikleri yabancı uzmanların da, onlara doğru yolu gösterip göstermediklerinden artık şüphe etmek gerekecektir. Olup bitenler ve bilhassa son yıllarda Türkiyemizde su yüzüne çıkan olaylar, kalkınma azminde olan memleketlerin dış kaynaklardan çok ken-

di güçlerine ve kendi kaynaklarına dayalı bir çaba sarfetmeleri gerektiğini gösteriyor. Bunu yapabilmek için de kendi gerçeklerimiz kadar, şartları bize benzeyen memleketlerin meselelerini tanımamız, çağımızın değer ölçüleriyle ileri memleketlerin kendi çıkarlarını sağlama maksadı ile, geri kalmış toplumlar üzerinde uyguladıkları çeşitli ekonomik ve sosyal operasyonları öğrenmemiz gerekiyor. Bilhassa demokratik bir düzene göre yönetilen geri kalmış memleketlerde bu bilginin bir gurup insana değil kamu oyuna mal edilmesine ve bütün vatandaşlar tarafından bilinmesine ihtiyaç vardır.

Halkın oyu ile iş başına gelen çeşitli hükûmetlerin belirli bir kalkınma gayreti etrafında birleşerek, hazırlanan plânları zamanında ve belirli bir istikamette realize etmeleri ancak bu sayede mümkün olabilir. Bir gurup insanın belirli bir görüş ve fikir etrafında, başka bir gurubun ise değişik bir fikir etrafında toplanmaları geri kalmış toplumların her gün biraz daha geriye gitmelerine sebep olurken, ileri toplumlar bu fırsattan faydalanmayı ve bu memleketlerin kaynaklarını kendi çıkarları için korkunç bir şekilde sömürmeyi kolayca başarabilmektedirler.

Şiddet ve zorlamalarla şartları değiştirmeye çalışan geri toplumların bu çabalarında başarıya ulaşamadıklarını görüyoruz. Antidemokratik zorlamalar ve şiddet hareketleri bunların temsilcileri ile birlikte gücünü yitirmekte ve bir gurup insanın kitleyi sürüklemesinin mümkün olamayacağı tarih boyunca müşahede edilmiş bulunmaktadır.

Şu halde yapılacak şey, mevcut şartları bilimsel yönden incelemek ve takip edilecek metod üzerinde toplum olarak bir kararа varmak olabilir. Bu ise teknik bilgiden yoksun olan geri kalmış memleketlerde hayli güç ve uzun vadeli bir iş haline geliyor. Plânlar hazırlamak ve bunları her ne pahasına olursa olsun uygulamak akla yakın bir çözüm şekli gibi görünmekte ise de, plânın hazırlanmasından çok uygulanması safhasında ortaya çıkan güçlükler ile beklenmedik olaylar ve ileri memleketlerin ustaca müdahaleleri işleri karıştırmakta ve bazen politik mülâhazalarla toplumun iç bünyesine ve yapısına bağlı zorluklar ortaya çıkmaktadır. İşte bütün bu zorluklar dünyada yaşayan insanların büyük bir çoğunluğunun dünya nimetlerinden gereği gibi istifade edemeyişleri ve bazı bilinçli grupların ise mükemmel bir

vaşama standardına göre, mutlu bir hayat sürmelerine sebep oluyor. Uzağı gören politikacılar ile devlet adamları bu olumsuz gelişmenin âkibetinden korkmakta ve toplumların yaklaşık hayat şartları içinde kardeşçe yaşamaları için gayret sarfetmektedirler. Beri taraftan kazanç için hudut tanımayan iş adamları ile ticarî çevreler, kendi guruplarını yöneten idarecilerle bile çatışıp savaşmakta ve firmalarının kazancını bütün bu insancıl kavgaların üstünde ve ötesinde kabul etmek gibi bir hataya düşmektedirler. Çok zaman hükûmetlerin gerçek yardımlar yapma maksadı ile başladıkları işler, çeşitli ticarî gurupların etkileri ve müdahaleleri ile gerçek bir sömürgecilik halini almakta ve yardım gören kadar, yardım edeni de güç şartlar altına sokmaktadır. İyi niyet ve sağduyunun bir gün başarıya ulaşacağı ve bütün bu zorlukların yenileceği muhakkak olmakla beraber, şimdilik mevcut şartları öğrenmek ve tedbirli olmak bütün geri kalmış memleketler gibi Türkiyemiz için de uygun hareket tarzı olacaktır.

A) Türkiye'nin yeri :

Şanlı bir tarihe ve başarılarla dolu bir geçmişe sahip olan Türkiyemiz, bugün millî geliri esas tutan sınıflandırmaya göre yapılan tasnifte beşinci guruba dahil bir memleket olarak görülmekte ve bir insanın bir yılda sağlayabildiği gelir miktarı memleketimizde 100 200 dolar arasına sıkışmış bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletlerin toplum meselelerini inceleyen uzmanları, memleketleri millî gelirlerine göre altı guruba ayırmış bulunuyor.

MİLLETLERİN MİLLÎ GELİRE GÖRE SINIFLANDIRILMALARI

Gruplar	Bir insanın bir yılda sağladığı gelir Dolar
I	1000 den fazla
II	575—1000
III	350—575
IV	200—350
V	100—200
VI	100 den az

Gerçekte birinci guruba dahil ve bir insanın bir yılda 1000 dolar veya daha fazla gelir sağlayabildiği memleketler arasında, bu rakamı çok aşmış memleketler vardır. 1958 yılı gelir istatistiklerine göre Birleşik Amerika'da bir insan bir yılda ortalama olarak 2164 dolar gelir sağlayabilmiş ve Kanada'da ise aynı rakam 1431, İngiltere'de 960, Fransa'da 839 dolar civarında bulunmuştur.

Geri kalmış memleketlerde gelir şartları farklı olup, Pakistan'da yaşayan bir insanın yıllık ortalama geliri 77 dolara kadar düşmekte ve Hindistan'da ise bu miktar 60 dolar civarında bulunmaktadır. Türkiyemizin bu iki uç arasında ve fert başına düşen yıllık gelirin 100-200 dolar arasında değiştiği beşinci gurup bir memleket olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz. İran, Guatamala, Ghana ve Brezilya gibi toplumlarda millî gelir bakımından Türkiyemize çok benzemekte ve benzer şartlar altında yaşamaktadırlar.

Geri kalmış memleketlerin çoğunluğu, içinde bulundukları şartları değiştirmek ve millî geliri yüksek olan toplumların gelir seviyelerine ulaşmak içindedirler. Millî geliri düşük olan memleketlerde genel olarak ortalama ömür kısa, çocuk ölümleri hayli yüksektir. Sağlık hizmetlerinin de düzensiz ve bir hekime düşen insan sayısının hayli yüksek bulunuşu, çeşitli hastalıkların yaygın ve tahribatının yüksek oluşuna sebep olur. Geri kalmış memleketlerde okula devam sayısı düşük ve halk çoğunlukla köylüklerde yaşamaktadır. Yıllık gelirin yüksek olduğu birinci sınıf memleketlerde bir insanın ortalama olarak 70,6 yıl yaşama şansına sahip olduğunu ve doğan 1000 çocuktan ancak 24,9 nun çocukluk çağında öldüğünü görüyoruz. Bu toplumlarda bir hekime 885 insan düştüğü için sağlık şartları da mükemmeldir. Halkın büyük bir çoğunluğu, endüstriel merkezlerde ve kalabalık şehirlerde yaşarlar. Şehirde yaşama fertlerin sosyal hizmetlerden gereği gibi faydalanmasına yardım etmektedir. Fert başına düşen ortalama yıllık gelirin 1366 dolar civarında bulunduğu birinci sınıf gelişmiş memleketlerde halkın % 43 kadarının şehirlerde ve kalabalık merkezlerde yaşadıklarını görüyoruz. Buna karşılık fert başına düşen millî gelir bakımından beşinci gurubu teşkil eden ve Türkiyemizin de arasında bulunduğu toplumlarda ortalama ömür 50 yıla kadar düşmekte, çocuk ölümü 24,9 dan 131,3 e yükselmekte ve bir hekime 5185 vatandaşın sağ-

lığı ile ilgilenmek düşmektedir. Okula giden çocuk sayısı birinci sınıf ileri memleketlere nazaran yarı yarıya azalmış ve kalabalık merkezlerle şehirlerde yaşayanlar, genel nüfus % 14 üne kadar düşmüştür.

Geliri Türkiyemizden de düşük olan Hindistan, Habeşistan, Pakistan gibi memleketlerde ise ortalama ömrün daha da kısaldığını, çocuk ölümünün yükseldiğini ve bir hekime düşen insan sayısının arttığını, okula gidenlerle şehirde yaşayanlar oranının düştüğünü görüyoruz. Aşağıdaki tabloda verilen izahattan, fert başına düşen millî gelir ile ortalama ömür, çocuk ölümü, bir hekime düşen insan sayısı, okula devam eden insan nisbeti ve kalabalık merkezlerde yaşayanlar arasındaki ilişkiler açık bir şekilde ve altı gurup toplumun ortalamaları üzerinden açıklanmış bulunmaktadır.

Bütün bu incelemeler ve Birleşmiş Milletlerin çeşitli toplumlar üzerinde yaptığı araştırmalardan öğrendiğimize göre gelir azaldıkça ortalama ömür kısalmakta, çocuk ölümü artmaktadır. Sağlık hizmetleri ve yeteri kadar hekim yetiştirilmesi pahalı bir iş olduğu için fakir memleketlerde bir hekime düşen insan sayısı hayli yükselmiş ve hizmetler aksamış bulunuyor. Halkın çoğunluğu kurulmuş belirli bir endüstri olmadığı için köylerde yaşamakta ve tarım ile uğraşmaktadır. Bunun tam tersine olarak, gelir arttıkça ortalama ömrün uzadığını, çocuk ölümlerinin azaldığını ve bir hekime düşen insan sayısının küçüldüğünü görüyoruz. Bu bilimsel gerçekler Türkiyemizin meselelerini gayet aşikâr bir şekilde göstermekte ve hedeflerimizi tâyin etmektedir. Resmî açıklamalar, ortalama olarak 50 yıl civarında olması gereken ortalama ömrün, Türkiye'de 33 yıla kadar düşmüş bulunduğunu gösteriyor. Kalkınabilmek için herşeyden çok aydın insana ve teknik personele ihtiyacı olan Türkiyemizde üniversiteyi en erken 22 yaşında bitirebilecek olan aydın insanlar, yetişmeleri için toplum ve aile tarafından sarfedilen parayı, bundan dolayı topluma ödeyememektedirler. Bu kısa süre içinde etkili çalışmalar yapmak toplum ile ailenin masraflarını karşılamak pratik olarak mümkün değildir.

Türkiye'de teknisyen kıtlığının ve kaliteli teknisyen yetersizliğinin sebepleri arasında ortalama ömrün kısa oluşu da mühim bir rol oynar. Çünkü iyi bir teknisyenin yetiştirilme-

MİLLÎ GELİR SEVİYESİNE GÖRE SINIFLANDIRILMIŞ TOPLUMLARDA EKONOMİK VE SOSYAL KRİTERYUMLAR

Gelir gurupları	Fert başına yıllık gelir	Ortalama ömür	Çocuk ölümü	Bir hekime düşen insan sayısı	Okula giriş sayısı	Şehirde yaşayanlar
Fert başına dolar	Dolar	Yıl	1000	Kişi	%	%
Gurup I (1000)	1366	70.6	24.9	885	91	43
Gurup II (575-1000)	760	67.7	41.9	944	84	39
Gurup III (350-575)	431	65.4	56.8	1724	75	35
Gurup IV (200-375)	269	57.4	97.2	3132	60	26
Gurup V (100-200)	161	50.0	131.3	5185	48	14
Gurup VI (100)	72	41.7	180.0	13450	37	9

si ve kalkınma plânının gerektirdiği teknik projelerde sorumluluk alacak vasıflara kavuşturulması için, 22 yıl civarında olan klâsik yüksek öğrenim devresinden sonra, en aşağı 10-15 yıl tecrübe kazanması ve teorik bilgi ile pratik hünerleri edinecek imkânlar içinde bulunması gerekiyor. Halbuki bu devrede ortalama ömür aşılmış ve bütün vatandaşlar gibi teknisyenin hayatı da tehlikeye girmiş bulunuyor.

Çocuk ölümleri memleketimizde gerçekten çok yüksektir. Doğan 1000 çocuktan 450 kadarının 13 yaşına girmeden toprağa girdiği, bir çok vesilelerle ifade edilmiştir. Kızamık ve benzeri salgınların, kötü beslenme şartları altında direnme gücünü kaybetmiş çocuklar arasında geniş ölümlere sebep olduğu ve vak'aların daha çok köylüklerde görüldüğü artık bilinmektedir. Beslenme bozuklukları ve bu zemin üzerinde gelişen çeşitli hastalıklar yaşayanları da yarı malûl ve çalışma gücü yitik vatandaşlar haline getirmiş bulunuyor. Bir hekime düşen insan sayısının hayli yüksek olduğu Türkiyemizden, vergi mükelleflerinin insan gücünü aşan fedakârlıkları ile yetişen ve yetiştirilen hekimlerimiz, ileri memleketlere kaçmakta ve daha çok para kazanıp, oto-

mobil sahibi olmak için yapılan bu göçler Türkiyemizi her gün daha güç şartlar altına sokmaktadır. Sağlık Bakanlığı yetkilileri tarafından ifade edildiğine göre bir hekimin 900.000 T.L. masraf yapıldıktan sonra yetiştirildiği, fakir ve fert başına düşen yıllık geliri 100-200 dolar arasında değişen Türkiye'den, bir insanın bir yılda ortalama 2164 dolar kazanabildiği Birleşik Amerika'ya yüzlerce hekimimiz göç etmiş veya hayatlarının en verimli çağını bu ileri toplumu daha ileri götürmek için çaba sarfetmekle geçirme yolunu tutmuşlardır.

Uzun müddet çok mükemmel kalıplar içinde yönetildiğine inandırılmış olduğumuz eğitim hizmetlerinin, bizim gurubumuza dahil memleketlerden daha ileri olmadığını, 1960 dan sonra ortaya dökülen gerçekler dolayısiyle öğrenmiş bulunuyoruz. Okula giden vatandaş sayısı hayli düşük ve okur yazar adedi doyurucu değildir.

Nüfusun hızla artmakta oluşu dolayısiyle her gün dünyaya gözünü açan binlerce çocuk için okul ve öğretmen hazırlamak ve ileri yaşlarda bu çocukları üretime itekleme zorunluğunda olan dar gelirli köylü ailelerin elinden alarak öğrenime devam etmesini sağlamak güç bir iş haline gelmiştir.

Kaliteli öğretmen yetersizliği ve bunlar için uygulanmakta olan ücret politikasının şartlarımızı pek değiştiremediğini görüyoruz. Köylerden şehirlere büyük bir akın başlamış ve kalabalık merkezlerin çevrelerinde bir gecekondu meselesi ortaya çıkmıştır. Bunu bir kalkınma belirtisi olarak kabul etmeye imkân yoktur. Çünkü bu insanların büyük bir çoğunluğu yaşama imkânları hazırlamak için şehre göç etmekte ve üretici vasıflarını kaybederek bir hazır yiyici haline gelmektedirler. İşsizlik çok yaygın olduğu için, hekimlerimiz gibi işçilerimizin de bu topraklarda gelişip, çok muhtaç olduğumuz güçlerini ileri memleketlerin, daha da ilerlemeleri bahasına başka memleketlerde harcadıklarını görüyoruz. Çünkü ileri memleketlerde kurulmuş olan geniş endüstri, çok insana iş imkânı hazırlamış bulunuyor. İkinci Dünya Savaşının genç erkek nüfusunu törpülediği Batı Almanya, Fransa ve şartları bunlara benzeyen ileri Avrupa memleketlerinde genç insan gücüne ihtiyaç duyulmakta ve bu ihtiyaç millî kaynaklardan sağlanamamaktadır. İnsan başına düşen endüstriel enerjinin kömür miktarı olarak ifade edilmiş değeri hayli yük-

sek olan ileri memleketlerde bu enerjiyi kontrol altına alacak insan gücüne duyulan ihtiyaç, Türkiye ve şartları ona benzeyen memleketlerin kaynaklarından karşılanıyor. İlkel maddeleri, geri memleketlerden karşılanan ve geri memleketin gücü ile mamûl haline getirilen bu endüstriel maddelerin büyük bir kısmı isin sonunda gene geri memleketlere satılacak ve şartları esasen kritik olan bu toplumlar bir de bu yönden sömürülecektir. Burada yönetim ve organizasyonun üstün bir toplum niteliği olarak dikkati çektiğini görüyoruz. Sanayileşen memleketlerde ve insan başına düşen yıllık gelirin 1366 dolar seviyesinde olduğu birinci sınıf toplumlarda, insan başına düşen endüstriel enerjinin kömür cinsinden ifade edilmiş miktarı 3900 Kg. olduğu halde, bizim de içinde olduğumuz beşinci guruba dahil memleketlerde bu miktar 265 Kg.'a kadar düşmektedir. Bu gerçekler önünde geri kalmış toplumlarda endüstrinin de geri kalmış olduğunu veya endüstri geri kalmış olduğu için bu memleketlerin kalkın-

MİLLÎ GELİR SEVİYESİNE GÖRE SINIFLANDIRILMIŞ TOPLUMLARDA EKONOMİK VE SOSYAL KRİTERYUMLAR

Gelir gurupları	Fert başına düşen enerji harcaması	Cahil insan sayısı (1)	İnsan başına düşen kalori	Tarımdan sağlanan gelir (2)
Fert başına dolar	Kömür olarak/Kg.	%	Gün/Kal.	%
Gurup I (1000)	3900	2	3153	11.4
Gurup II (575-1000)	2710	6	2944	10.9
Gurup III (350-575)	1861	19	2920	15.3
Gurup IV (200-350)	536	30	2510	29.9
Gurup V (100-200)	265	49	2240	33.4
Gurup VI (100)	114	71	2070	40.8

(1) 15 yaşını geçmiş ergin insanlar arasında.
(2) Tarımdan sağlanan gelirin millî gelir içindeki yüzdesi.

malarının geciktiğini söyleyebiliriz. Endüstrinin gelişmesi için sadece enerjinin yüksek seviyede olması yeterli değildir. Cahil insan sayısının yüksek olduğu geri kalmış memleketler istenilen enerjetik imkânlara ulaşsalar da endüstrileşmenin gerektirdiği teknik imkânlardan mahrum bulunmakta ve bundan dolayı yabancı organizatörlere teslim olma durumuna düşmektedirler. Bu takdirde ileri toplumlar bazı ekonomik oyunlarla bu endüstrinin gelirlerini kendi toplumlarına aktarma ve geri kalmış toplumu bir pazar olarak kullanma usullerini bilmekte ve uygulamaktadırlar.

Onun için tabloda gösterildiği gibi bu memleketler, ilkel usullerle yönetilen tarım sektöründen faydalanmaya çalışmakta ve düşük olan gelirlerinin büyük bir yüzdesini tarımsal ürünlerden sağlamaktadırlar. Bu memleketlerin elde ettikleri tarımsal ürünlerin önemli bir kısmı ve beslenme gerekçeleri bakımından değerli olanları ileri toplumlar tarafından ticarî operasyonlarla yok bahasına sömürülür. Karşılık olarak hiçbir işe yaramayan tarımsal ve endüstriel ürünlerin satışından elde edilen para, geri kalmış memleket pazarlarını kontrol altında bulunduran bir faktör olarak ortaya çıkar. Bunun bir neticesi olarak tarımsal ürünlerle beslenmekte olan geri kalmış toplumların bir de aç kaldıklarını ve insan başına düşen kalori miktarının çok düştüğünü görüyoruz. Birinci gurup memleketlerde insan başına düşen günlük kalori 3153 civarında olduğu halde bizim de dahil bulunduğumuz beşinci gurup toplumlarda bu miktar 2070'e kadar düşer. Genel olarak insan başına düşen millî gelir arttıkça günlük kalori payı da yükselmekte ve gelir azaldıkça, bu pay düşmektedir. Geri kalmış memleketlerin aç ve olumsuz şartlar altında yaşadıkları, ileri toplumlar tarafından bilinmekte ve bu durum onların üretim fazlaları için bir pazar olarak kullanılmasına sebep olmaktadır. İleri memleketlerde, istihsal fazlası olarak ortaya çıkan ve beslenme bakımından değer taşımadığı bilinen buğday ve yağ gibi besin maddeleri, aç memleketlerdeki kalitatif açlığı daha korkunç bir hale getirmesine rağmen bu memleketlere aktarılır ve buna karşılık bu memleketlerin değerli ürünleri absorbe edilir.

Et, süt, yumurta ve balık gibi hayvansal yiyeceklerin beslenmedeki avantajlı yerini bilen ileri memleketler, ürettikleri

tahılların büyük bir kısmını hayvanlarına yem olarak yedirmekte ve küçük kayıplarla ete, süte, yumurtaya çevirmektedirler. Yem olarak da kullanamadıkları veya teknik güçlükler dolayısiyle yem olarak kullanılamayan üretim fazlalarının satılacağı ve insan yiyeceği olarak değerlendireceği yer ise, geri kalmış memleketlerin pazarlarıdır. Bu pazarları kurmak ve geri kalmış toplumları bu istihsal fazlalarına muhtaç bir duruma getirmek için takip edilecek yol gayet iyi bilinmektedir. Esasen cahil ve gerçeklere nüfuz edemeyen geri kalmış toplum içinde anahtar adam (Key Man) denilen kişiler çeşitli usullerle yüceltilerek, sözü dinlenen ve saygı duyulan kişiler haline getirilmekte ve daha sonra bunların yardımı ile operasyonlara girişilmektedir. Maddi varlıkları düşük olmasına rağmen manevî değerler bakımından zengin olan geri kalmış toplumlar, ekseriya uygarlıklarına düşkün ve fakat bunu nasıl muhafaza edeceklerini iyi bilemeyen insan kalabalıklarından ibarettir. Ekserisi muhafazakâr ve yabancıya karşı allerjik bir hayat anlayışı içinde bulunduklarından, bunları kendi insanları ile kandırmak ve hürmet duyduğu kişileri ayartmak suretiyle istenilen istikamette mesafe almak kolay ve pratik olmaktadır. Bu davranışın bir şekli o toplumun kültürel değerlerini vasıta olarak kullanmak suretiyle, ileri toplumun kültürünü geri kalmış topluma mal etmek olabilir. İleri memleketlerin, büyük masraflara girerek geri kalmış memleketlerin kalabalık merkezlerinde, kültür müesseseleri kurmalarının gerçek sebebi budur. Bu maksatla, teknisyen değişmek ve ilerde toplumun yönetiminde aktif görevler alacak olan genç ve güçlü şahıslara ileri toplumlarda tahsil yapmak gibi avantajların verilmesi denenebilir. Bütün bu masraflı gibi görünen çalışmaların bedelleri daha sonra ticarî operasyonlar ve üretim fazlalarının o geri kalmış memlekete satışı ile karşılanacak ve işin sonunda ileri toplumun millî geliri bir miktar daha yükseltilebilecektir. Ticarî kuruluşların başına, ihracat ve ithalât ile meşgul olan ve demokratik düzen içinde bu operasyonlara yön veren kuvvetli kişilerin, ileri toplumun kültür ve hayat anlayışı ile donatılmasının sonunda para ile ölçülebilen gelirler sağladığından şüphe edilmemelidir. Bu gerçek, geri kalmış toplumları ileri toplumların kültürel saldırılarına karşı da uyanık olma zorunluğunda bırakıyor.

Birleşmiş Milletler Teşkilâtı tarafından ve FAO aracılığı ile 1963 yılında «Dünyayı Açlıktan Kurtarma Kampanyası» dolayısiyle neşredilmiş olan «National Development Efforts» (Millî Kalkınma Çabaları) isimli eserde gerçek kalkınma aşağıdaki şekilde tarif edilmektedir.

«Kalkınma ve gelişme, toplumu teşkil eden fertleri kendi hayat anlayışlarına uygun ölçüler içinde ve daha mükemmel bir yaşama standardına uygun olarak yaşama gayretine ulaştırma ve bu istikametteki gelişmelere omuz verecek güce yükseltme demektir. Kalkınma ve gelişme anlamı, tamamen ekonomik bir olay olarak anlaşılmamalı ve adeta bir canlının gelişmesi gibi toplumun bütün yönleri (kültürel ve ekonomik) ile kendi kültürel ölçüleri içinde inkişafına bilhassa dikkat edilmelidir.»

Aynı eserde «Kültür» anlamının da modern ve değişik bir izahının yapıldığını görüyoruz. Çeşitli çağlarda çeşitli değer ölçülerine göre ve bazen maksatlı olarak tarifi yapılmış olan bu kelimenin, Birleşmiş Milletler gibi geniş bir toplumun fikrini yansıtan milletlerarası bir organizasyonun yetkililerince tarif edilmiş ve gerçeklerin geri kalmış toplum yararına açıklanmış olmasını mes'ut bir olay olarak kabul ediyoruz.

«Kültür kelimesi, sistematik olarak ve ayrı ayrı anlaşılması mümkün ve toplum hayatına etkili olan ve yaşlı kuşakların, genç kuşaklara aktardıkları çeşitli vasıfların toplu olarak ifadesidir. Bu vasıflar yaşlılardan gençlere aktarıldığı gibi, bir toplumdan başka bir topluma göç eden ve göç ettiği toplum içinde eritilerek o cemiyetin üyesi haline sokulan ergin şahıslara da mal edilebilir. Kültür sadece bilim ve sanat anlamlarını kapsamakla kalmamakta, o toplumun felsefesi, tekniği, politik anlayışı, günlük hayatında uyguladığı küçük davranışlar ve hattâ yiyecek hazırlama ve beslenme tarzı ile, Başbakanı seçmede kullanılan metod, çocuğun uykuya dalması için söylenen ninni kısacası hayat anlayışı ve ona rahatlık ve huzur veren alışılmış davranışların tümü olarak tarif edilebilir. Dinler, toplumların kültürlerine geniş etkiler yapmaktadırlar. Bu anlam içinde her toplumun kendine has bir kültürü olduğunu söylemek mümkün olur.»

Millî gelirleri ve yaşama standartları yüksek olan ileri toplumlar, sömürmeye yeltendikleri geri kalmış toplumlarla ticarî

münasebetlere girişmeden önce kültürel münasebetleri geliştirmekle işe başlamada ve bundan sonra çeşitli operasyonlar ile kaynaklarına el atarlarken kendi üretim fazlaları ile sanayi mamûllerini satmak için pazar hazırlamaktadırlar. Bu arada kalkınmayı sadece millî geliri yükseltme olarak ve kaba anlamı ile anlamış bulunan geri kalmış toplumlar kültürel sızmalarla başlayan cazip gelişmeleri özledikleri kalkınmanın belirtileri olarak kabul eder ve zamanla kendi ürettikleri ihtiyaç maddeleri ile yetinemeyen pazarlar haline girerler. Bu hale gelmiş olan bir toplum, çeşitli yönlerden sömürülmeye elverişli bir ortama girmiş demektir. O toplumun ileri memlekette yetiştirilmiş olan teknisyeni, kurulacak fabrikanın makinelerini, kültür ve tekniğini benimsemiş olduğu memleketten satın alacak, kimyager laboratuvarını aynı kalıplar içinde kuracaktır.

İthalât ve ihracat kültürel münasebetlerin geliştiği memleketle yapılacak ve gelişen münasebetler içinde, geri kalmış topluma daha önce benimsememiş bulunduğu örf ve âdetler benimsetilip, o toplumun kültürel taklitçisi haline getirilecektir. Sinema, bu çeşit faaliyetler için etkili bir araç olarak çok kullanılıyor. Yeni ve yabancı davranışların geri kalmış toplumun günlük hayatında yer etmesi, rahat yaşama isteminin hâkim bir temayül haline gelmesine, dolayısiyle ileri toplum endüstrilerinin imâl ettiği konfor vasıtaları için bu memleketin bir pazar haline girmesine sebep olur. Böylece insiyatifini kaybetmiş olan bir topluma artık muhtaç olduğu maddelerle birlikte, muhtaç olmadığı üretim fazlalarını da satmak ve hattâ onun elinde bulunan ve muhtaç olduğu ihtiyaç maddelerini yok pahasına satın almak kabildir. Bütün bu operasyonları yapabilmek için yardım ismi altında geri toplumun eğitim örgütlerine, ihracat ve ithalât ile meşgul kuruluşlarına ve standardizasyon müesseselerine imkânlar ve uzmanlar verilir. Çok zaman bu sızmalara mukavemet etmesi muhtemel olan kişileri, yardım fonlarından sağlanan kanun dışı ödenekler ve bazı ek ücretlerle susturmak ve ileri memleketlere tertiplenen seyahat ve gezilerle bazen taltif ve bazen tehdit ederek pasif hale getirmek kabildir. Kitlenin geri kalan kısmı ise olup bitenden zaten haberdar olamaz.

Geri kalmış bir toplum olan Türkiyemizde, bütün bu operasyonlar yakın geçmişte uygulanmış ve mahallî kaynaklar ku

rutulurken Türkiye'nin hiç muhtaç olmadığı bazı ürünleri Türkiye'ye satmak kabil olmuştur. Bilindiği gibi on yıl önce diğer memleketlere buğday ihraç eden Türkiyemiz bugün dünyanın en çok buğday ithal eden memleketlerinden biri haline gelmiş bulunuyor. Buna karşılık, buğday ekim sahası her gün biraz daha daralırken Türkiye'de daha çok tütün, daha çok fındık ve çay ekilmeye ve başka memleketlerde yetiştirilmesi güç olan afyon ve benzeri ürünlerin tarımı geliştirilirken, zeytinyağı yerine soya yağı ikame edilmeye çalışılmaktadır. Türkiye artık kendi kendini besleme yeteneğini kaybetmiş ve ekonomik yapısı, ileri toplumların kontrolu altına girmiş bir toplum manzarası göstermektedir. Bu ileri memleketler bize, buğday verip vermemek, soya yağı ihraç edip etmemek, zeytinyağlarımızı veya tütün ve fındığımızı satın alıp almamak suretiyle davranışlarımızı kontrol edebilme yeteneğine kavuşmuş bulunuyorlar. Neticede, hayatında soya yağı ve margarin yememiş insanlar reklâmlar ve çeşitli baskılarla, margarin tiryakisi haline getirilmiş ve soya yağı ithali mecburi bir yağ haline girmiştir. Fındık, zeytinyağı ve tütün gibi ürünlerimizi değer fiyatlar ile istediğimiz topluma satma yeteneğinin de bizden alınmak istendiğini ve hükûmetlerin üreticiyi korumak için bazı koruyucu tedbirler aldıklarını, yakın geçmişin olaylarını izliyenler hatırlayacaklardır. Gerçekte bir buğday memleketi olan Türkiye'nin neden buğday ithal eden bir memleket haline getirildiğini ve dünyanın en nefis zeytinyağlarını üreten Türkiye'nin neden dolayı lezzetsiz ve margarin yapımından başka hiçbir işte kullanılması mümkün olmayan soya yağının binlerce tonunu thal ettiğini anlamak zor bir iş değildir. Tereciye tere satmaya pek benzettiğimiz bu operasyonda ileri ve güçlü bir memleket olan Amerikalı dostlarımız başka memleketlerde de denenmiş bir başarıya ulaşmışlardır. Amerika'da üretilen buğday ve soya fasulyesinin bu toplumun ihtiyacını aşarak bir üretim fazlası haline geldiğini biliyoruz.

Birleşik Amerika'da insan başına yılda 646 kilo tahıl düşmekte ve tahılla beslenmenin olumsuzluğunu bilimsel yoldan öğrenmiş bulunan Amerikalı vatandaşlar, bunun sadece 67 kilosunu insan besini olarak tüketmektedirler. Geri kalan tahıl tohumluk ve yem olarak kullanılıp, bir insana bir yılda 82 kilo et ve her vatandaşa her gün bir yumurta ile bir kiloya yaklaşık süt sağlamak kabil olmuş ve bundan sonra da bu ileri toplumun elinde

büyük buğday stokları kalmıştır. Elde kalan buğdayın bir zamanlar Brezilya'nın yaptığı gibi denize dökülemeyeceğini ve trenlerde yakıt olarak kullanılamayacağını bilen Amerikalılar, bu üretim fazlaları için yeni pazarlar aramaya başlamışlardır. Şüphesiz buğday ürettiği ve hattâ ihraç ettiği halde, buğday satın alan bir memleket haline getirilmek istenilen Türkiye'nin şartlarını değiştirmek ve kaynaklarını yetersiz hale sokmak kolay bir iş olmayacaktır. Bunu temin etmek için önce **PL 480** kanalı ile Türkiyemize buğday yardımı yapılmaya başlanılmış ve bir taraftan da yurt içinde pancar tarımını geliştirecek telkinlerde bulunulmuştur. Endüstriel bitkilerin ekimi artarken, tütün ve fındığa verilen fiyatlar ile pamuk fiyatları da artmış bulunuyordu.

Türk tarımı bu şartlar altında ister istemez yön değiştirmiş ve belirli bir tarım politikamız olmadığı için dış pazar fiyatları ile Türk tarımını kontrol altına almak kabil olmuştur. Bu şartlar altında Türkiye'nin bir çiçek bahçesi haline getirilmesi mümkün olmuş bulunuyordu.

Türkiye'de yetişen buğdayın üzerine bir de dışardan buğday ithal edilmeye başlanılınca halk sadece tahılla beslenme yoluna girmiş ve memleketimizde bir insanın bir yılda tükettiği tahıl miktarı 248 kiloya kadar yükselmiştir.

Bu şartlar altında hayvancılığımız gerilemiş ve insan başına düşen et miktarı da azalmış bulunuyordu. Halbuki beslenme gerekçeleri bakımından insan tahıl kadar ete ve diğer hayvansal protein kaynaklarına da muhtaç bulunmakta ve tüketilen hayvansal protein miktarı arttıkça, toplumun millî gelirinin arttığı, tüketilen tahıl miktarı yükselip, hayvansal protein miktarı azaldıkça da azaldığı görülmektedir. İleri toplumlar fazla tahılı hayvanlarına yedirip bunu et, süt ve yumurta gibi hayvansal protein kaynaklarına çevirme ve bu suretle iyi beslenerek millî gelirlerini üstün tutma yolunu öğrenmiş bulunuyorlar. Geri kalmış toplumlar ise tükettikleri tahıl miktarı bakımından ileri toplumlarla kıyaslanamayacak şartlar altındadır. Bundan dolayı millî gelirleri düşüktür ve şartlar böyle devam ettiği sürece de düşük kalacaktır.

Türkiyemiz, ürettiği buğdayın hemen de tümünü tükettikten sonra insan başına ithal edilen buğday bakımından dünyada en

MİLLİ GELİR SEVİYESİNE GÖRE SINIFLANDIRILMIŞ TOPLUMLARDA BESLENMEYE İLİŞKİN KRİTERYUMLAR

Memleketin adı	İnsan başına yıllık gelir	İnsan başına yıllık tahıl	İnsan başına yenen tahıl	İnsan başına protein	
				Hayvansal	Bitkisel
	Dolar	Yıl/Kg.	Yıl/Kg.	Gün/gr.	Gün/gr.
U S. A.	2164	646	67	66	28
Kanada	1431	929	71	62	33
İngiltere	960	413	85	51	36
Fransa	839	375	110	49	47
İtalya	406	304	142	25	51
Japonya	250	218	147	16	50
Meksiya	234	218	157	15	52
Brezilya	218	214	106	18	49
Suriye	169	257	162	12	61
Türkiye	(100—200)	?	248	16	75
Mısır	112	235	188	13	66
Pakistan	77	173	151	8	37
Hindistan	60	144	124	6	41

çok buğday tüketen bir toplum haline gelmiş bulunuyor. Çünkü 400 milyonluk Hindistan yılda 4 milyon ton, 90 milyonluk Pakistan 1,5 milyon ton buğday ithal ederlerken Türkiyemiz 30 milyon nüfusu ile 1 milyon tonun üzerinde buğday ithal etmektedir.

Tabloda çeşitl ileri ve geri kalmış toplumların bir yılda tükettikleri tahıl miktarı ile tükettikleri hayvansal protein mik-

tarı ve fert başına düşen millî gelir münasebetlerini gayet açık bir şekilde görüyoruz. Bu milletler arasında Türkiye en çok tahıl ve bitkisel protein tüketen bir toplum olarak dikkati çekmekte ve bundan dolayı da millî gelir gayet düşük bir seviyede kalmaktadır. Buğdayın bol miktarda nişasta ihtiva etmesi dolayısiyle bir insanın bir günde 2830 kalori sağlayabilmekte oluşu ve ayrıca bir yılda bir insanın 8 kilo yağ tedarik edebilişi ve kaynaklarımızın daha çok yağ üretimine elverişli bulunuşu karşısında Türkiye'nin yağ ithal etmesine hiç lüzum yokken, Amerikalı dostlarımız her yıl 18 milyon ton ürettikleri ve proteinden zengin bölümünü insan yiyeceği ve hayvan yemi olarak tüketmek üzere alıkoydukları soya fasulyesinden sızdırılan yağlar için de Türkiye'de bir pazar kurulabileceğini düşünmüşlerdir.

Türkiye'de üretilmekte olan zeytinyağının sağlık için faydalı ve lezzetli bir yağ oluşu ve bilhassa çok sert yağ ile beslenen Amerika'da kalp ve damar hastalıklarının artmakta bulunuşu ve lezzetli bir likid yağa Avrupa ve Amerika pazarlarının duyduğu istek kombine bir operasyonun uygulanmasını gerektirmiştir.

Bir süre önce zeytinyağlarımızı dolar karşılığı ve oldukça yüksek fiyatlarla satın alan Avrupalı ve Amerikalı firmalar ile Türkiye'deki zeytinyağı üreticileri büyük gelirler sağlarlarken, halkımız mevcut fiyat şartları içinde hiç alışık olmadığı margarinleri yemeye ve Türkiye margarin sanayiinin ilkel maddesi olarak bol soya yağı ithal etmeye başlamış bulunuyordu. Daha sonraki devrede Amerika bize devamlı olarak soya yağı satarken, zeytinyağlarımızı satın almamış ve başka memleketlere satışı da engellemek suretiyle zeytinciliğimizi tamamen mahvederek, Türkiye'yi devamlı bir soya yağı pazarı haline getirmek istemiştir. Çeşitli gerçeğe aykırı reklâmlarla Türk mutfağına yerleştirilen margarinler, kültür anlamı içinde mütalâa ettiğimiz beslenme kalıplarımızı alt üst etmiş ve mahallî üretim imkânlarını baltalamış bulunuyordu. Bu esnada margarin üretiminin artışına muvazi olarak kalp ve damar hastalıklarından ölen insan sayısının da dikkati çekecek bir şekilde arttığına şahit olduk.

Halkımız ve yöneticilerimiz bu gerçeği çok geç öğrenebilmişler ve dengesiz kalıplar içinde margarin tüketmenin sağlık üzerine yaptığı etkiler Senatoda bir sözlü soru ile aydınlığa çıkana

kadar hiçbir tedbir alınmamıştır. Son olarak hükûmetimizin dış memleketlere satışı icap eden 40.000 ton kadar zeytinyağının elde kalması dolayısiyle, önceleri soya yağını bize Türk lirası karşılığı vermekle işe başlayan Birleşik Amerika'nın, soya için dolar istemesi ve zeytinyağına da soya fiyatına yakın bir fiyat teklif etmesi karşısında Birleşik Amerika ile soya anlaşmasını feshettiğini görüyoruz. Bir süredir devam etmekte olan soya yağı ithalâtı bu suretle duracak ve Türk halkı kısa süreli bir darlık devresinden sonra kendi yağını kendi kaynaklarından üretme yeteneğine kavuşacaktır. Soya yağı ithali ve bunun margarin olarak bol miktarda tüketilmiş bulunması, yalnız iktisadiyatımız ve zeytinciliğimiz üzerinde menfi etkiler yapmakla kalmamış, sağlığımız da bundan büyük zararlar görmüştür.

Önceleri soya yağını hidrojenleyerek bol miktarda kullanmakta olan Birleşik Amerika'da her yıl kalp ve damar hastalıklarından 750.000 kişi ölmekteydi. Bu miktar çok korktuğumuz kanser ile amansız bir hastalık olan tüberkülozdan ölenlerin iki misline ulaşınca, Amerikan sağlık kuruluşları kalp ve damar hastalıklarının yapıcı sebepleri üzerinde geniş incelemelere giriştiler ve sonunda, karşılarında yapıcı sebep olarak hayvansal sert yağlarla margarinleri buldular. Bu gerçeğin Amerika ve Avrupa toplumu tarafından öğrenilmiş olması soya yağı satış imkânlarına çok kötü etkiler yapmış bulunuyordu.

Bundan sonra Amerikalı soya yağı satıcıları, Türkiye, Mısır, Pakistan gibi bu gerçeği iyi bilmeyen toplumlara yönelmişler ve bu memleketleri bir soya pazarı haline getirirken, Türkiye'nin elinde bulunan nefis zeytinyağlarını da Avrupa ve Amerika pazarlarına kaydırmışlardır.

Türk halkının plân gereğince her yıl % 12 nisbetinde artan miktarda soya yağı kullanmasının, sadece büyük şehirlerde yaşayan insanların sağlığına yaptığı kötü etkiler ve kalp, damar hastalıklarından ölen insan sayısındaki artış 20 Ekim 1964 günlü Yeni Gazete'de açıklanmış bulunmaktadır. En son yayınlar, kalp'den ölümün diğer ölümlere oranla % 21 olduğunu gösteriyor.

Türkiye'de yaşayan insanların % 71 kadarının büyük şehirlerden uzakta ve ölüm kayıtlarının düzenli olmadığı köylerde

TÜRKİYE'DE ÇEŞİTLİ KALB HASTALIĞINDAN ÖLEN İNSAN SAYISI

Seneler	Kalp'ten ölenler
1955	10.051
1956	12.210
1957	14.288
1958	16.690
1959	17.698
1960	—.—
1961	18.056

yaşadığı dikkate alınacak olursa, büyük şehirlerdeki kayıtlardan çıkarılan bu rakamların çok daha kabarık olması gerekdiği kolayca anlaşılır. Çünkü margarinler çeşitli vasıtalarla iki haneli köye kadar sokulmuş ve alışılmış olan yağların yerini almıştır.

Hem sağlığımız ve hem de tarım ve ekonomimiz için zararlı etkileri olmasına rağmen, soya yağı ile pamuk yağı Türkiye'ye çeşitli yollardan uzun bir süre sokulmuş ve çeşitli müessseseler ile şahıslar bu operasyonlardan dolayı önemli gelirler sağlarken toplum büyük zararlar görmüştür. Bir örnek vermiş olmak için temas ettiğimiz Türk halkının beslenmesi ile ilgili bu gerçekler, geri kalmış toplumların ileri toplumlar tarafından ne suretle sömürüldüklerini açıkça göstermektedir. Şüphesiz Türkiye üzerinde uygulanan projeler bu iki projeden ibaret olmayıp, birçok geri kalmış toplum üzerinde değişik projeler uygulanmakta ve bunların sağladığı gelirler ileri memleketlere akmaktadır. Bu sayededir ki ileri toplumlar geri kalmış memleketlere oranla on misli fazla bir gelir sağlayabilmekte ve bu para ile ortalama ömrü uzatmaya, çocuk ölümlerini azaltmaya ve çeşitli yönlerden güçlü ve kudretli toplumlar haline gelmeyi başarmış bulunmaktadırlar.

Geri kalmış memleketler ise sömürüldüklerinin farkında olmadıklarından iki kutba ayrılmış güçlü toplumlardan bazen birine ve bazen diğerine ilişmek suretiyle ayakta durmaya ve yaşantılarını devam ettirmeye çabalıyorlar.

Oysaki bu toplumların gerçek anlamda kalkınmaları sadece kendi güçlerine ve kendi kaynaklarına dayalı olarak çaba sarfet-

melerine, ne taraftan gelirse gelsin kültürel ve ekonomik akımlara karşı dikkatli olmalarına bağlı bulunmaktadır. Çünkü kültürel temaslarla başlayan gelişmeler sonunda ticarî ve ekonomik operasyonlar halinde gelişmekte ve daima geri kalmış toplum, ileri toplum tarafından sömürülmektedir.

Türkiye birçok hususlarda uyanmış ve kendi çıkarlarını koruma maksadı ile tedbirler alabilecek güçte bir toplum haline gelmiştir. Anayasamızın getirdiği ortam içinde meselelerimizi enine boyuna rahatça tartışmak ve iyi, doğru ve güzel olanı kamu oyuna mal ederek uygulamak özgürlüğüne kavuşmuş ve bu düzeni benimsemiş bir toplumuz. Plânlı kalkınmanın iktidar ve muhalefetteki guruplar tarafından benimsenmiş olması da mutlu bir olaydır. Böyle olmasına rağmen artık bilmemiz gereken gerçekler önünde hazırlanacak olan plânlara yön vermek ve dış yardım kaynaklarından ziyade kendi gücümüz ile bâkir ve verimli imkânlarımıza sarılmak lâzım geldiğini hatırlamak gerekmektedir.

Kalkınmamızı realize ederken bunun sadece millî gelirde bir artışın tahakkuku olarak anlamayıp, Birleşmiş Milletler kaynaklarından aktardığımız gerçek kalkınma anlamına uygun olarak tahakkuk ettirmek, geleceğimiz bakımından önem taşımaktadır. Türk ekonomisi kuvvetlendirilirken, Türk kültüründen fedakârlık edilmemesi ve bizden ileri olsalar da başka toplumların etkisi altına girilmemesi bilhassa önemlidir. Zengin ve şerefli bir tarih ve kültürel unsurlara sahip olan Türk toplumunun sahip bulunduğu manevî değerler, bugün millî gelirleri yüksek olmasına rağmen ileri toplumların sahip olmadıkları ve satın alma suretiyle de malik olamayacakları insancıl değerler, varlığımızı süslemektedir. Kalkınacağım derken, bunları zedelememeye ve kaybetmemeye bilhassa dikkat etmek durumunda bulunuyoruz. Ekonomik avantajlar için kültürel yapımızda gedikler açılmasına müsaade etmemeli ve uyanık bulunulmalıdır. Kültürün unsurları olarak tanınan hayat anlayışı, büyük Atatürk'ün toplumumuza mal ettiği demokratik düzen, Türklüğün ayrılmaz bir unsuru ve özelliği haline gelmiş olan millî haysiyetimize düşkünlüğümüz ve efendiliğimiz, cesaret ve vatanseverliğimiz ile günlük hayatımıza mal olmuş davranışlar oturup kalkmamız, yiyip içmemiz yabancı etkiler altına sokulmamalıdır.

En güç şartlar altında bile «Ne Mutlu Türküm Diyene» deyip bunu inançla savunabilecek kadar güçlü ve inançla dolu olmalıyız.

Bu kalıplar içinde kalmak kaydiyle tahakkuk ettirilecek yavaş ve düzenli bir kalkınma, kültürel vasıflarımızın sarsılması ile sonuçlanacak hızlı ve düzensiz bir kalkınmaya her zaman tercih edilmelidir.

Modern tarif, kültürel unsurlar arasında sadece manevi değerleri kapsamakla kalmamakta, bir taraftan da bilim ve teknik, toplumun güç kaynağı ve kültürel bir unsuru olarak önemle yer almaktadır. Bu husus da bize yıllarca önce büyük Atatürk tarafından «Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir» deyimi ile hatırlatılmış bulunuyordu. Türk kültür ve harsının yapıtını tâyin ve unsurlarını güçlendirme maksadı ile kurulmuş olan Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu gibi teşekküller ve Türk Ocakları bu maksatla kurulmuş bulunuyorlardı.

Bugün ise çeşitli anlaşmalar ile yurdumuzda faaliyete geçmiş bulunan yabancı kültür kuruluşları, maddeye dayalı geniş faaliyet göstermekte ve genç kuşakları etkileri altına almaktadırlar. İleri memleketlerin hayat anlayışına ve kültürel tutumlarına uygun olarak kurulan belirli fakülteler ile bazı üniversiteler ağırlığı yabancı dile dayalı bir öğrenim usulü uygulamaktadırlar. Bunun yanında millî kültür kuruluşlarımızın malî imkânlarının bu kadar müsait olmadığı da bilinen bir gerçektir. Türkiye'de ayranın yerini gazoz, rakının yerini viski almakta, bilhassa genç kuşaklar tarhana'yı besleyici ve millî bir aşımız olmasına rağmen tanımazken, tost ve hamburger gibi yabancı besinlerle beslenmektedirler. Bütün bu gelişmeler ile kültürel yapımızda gedikler açan, masum davranış bir süre sonra ticarî operasyonlar için mesnet olacak ve Türkiyemiz kendi kendine geçinip yağı ile kavrulamayan bir iktisadî sömürge haline gelecektir. Şüphesiz bütün bunlardan sakınmamız ve taraf tutmadan kendi gücümüzle kalkınmamız mümkündür. Bir yönü ile mahzurlu olduğu anlaşılan dostluk ve münasebetlerin gölgelenmesi, toplumumuzu başka milletlerin kucağına düşürmemeli ve gerekiyorsa bazı mahrumiyetlere katlanarak ortada olan yoldan geçerek başarıya ulaşmak için çaba sarfedilmelidir. Bize bizden başka kimseden hayır gelmeyeceğini artık öğrenmeliyiz.

B) Diğer oluşumlar :

Geri kalmış toplumlarda ve Türkiyemizde söz konusu olan belli başlı oluşumlar bundan önceki bölümde açıklanmıştır. Böyle olmasına rağmen ileri toplumları geri kalmış memleketlerden ayırd eden kriteryumların bilinen ve bilinmeyenleri bunlardan ibaret de değildir. Buraya kadar açıklanan hususlar bu kısımda özetlenecek olursa durumu daha berrak bir şekilde görmek ve hem Türkiyemizin ve hem de diğer geri kalmış memleketlerin kalkınma çalışmalarının yönünü ve ağırlık noktasını tâyin etmek kabil olacaktır. Genel olarak geri kalmış memleketlerde :

1 — Fert başına düşen millî gelir düşüktür.

2 — Ortalama ömür kısadır.

3 — Çocuk ölümü yüksektir.

4 — Bir hekime düşen insan sayısı kabarıktır.

5 — Okula devam eden çocuk azdır.

6 — Halkın çoğunluğu köylüklerde yaşar.

7 — Cahil insan sayısı yüksektir.

8 — Millî gelirin çoğunluğu tarımdan sağlanır.

9 — İnsan başına düşen günlük kalori düşüktür.

10 — İnsan başına düşen enerji miktarı düşüktür.

11 — İnsanlar çok tahıl ve az hayvansal protein kaynağı ile beslenmektedirler.

12 — Geri kalmış toplumlar, ileri toplumlar için bir pazar ve ham madde kaynağı olarak sömürülürler.

13 — Geri kalmış toplumlar, ileri toplumların kültürel baskıları altında bulunurlar.

14 — Geri toplumlar devamlı bir kalkınma çabası içinde olmalarına rağmen ileri toplumların uyguladıkları ekonomik operasyonlarla kontrol altında tutulurlar.

Buraya kadar 14 madde halinde sıralanan geri kalmış toplumların sosyal ve ekonomik nitelikleri çeşitli kriteryumlar üzerinden ifade edilmiş ve bunları da kendi aralarında mukayese etmek mümkün olmuştur. Bütün bu saydıklarımızdan başka, geri kalmış toplumlarda nüfusun büyük bir süratle arttığını ve bu artışın şartları her gün biraz daha güçleştirdiğini, halkın büyük bir çoğunluğunun geçimini tarımdan sağladıklarını ve üretim metodlarının ilkel olduğunu, politik istikrarsızlığın giderilemediğini ve savaş gücü mahdut olan geri kalmış memleketlerin emniyetini sağlamak için ileri toplumlardan biri veya diğeriyle ilişkiler kurmaya ve askerî paktlar imzalamaya mecbur kaldığını da biliyoruz. Bütün bu kötü şartların değiştirilmesi ve biri diğerini etkileyen kriteryumların toplum lehine değiştirilmesi için yoğun çalışmalara ve bazı fedakârlıklara girişmek ve işe nereden başlanacağını da bilmek gerekmektedir. Halbuki geri kalmış toplumların çoğunluğu içinde bulundukları şartların ağırlığı dolayısiyle, kalkınmaya ilk hızını verecek köklü fedakârlıklara ve çalışmalara girmeyi ekseriya göze alamazlar. Bu toplumlarda halkın büyük bir çoğunluğu, bütün bu oluşumları fakirliğe hamletmekte ve yapılacak ilk işin maddî geliri artırma olacağını zannetmektedirler. Bu yanlış anlayış kaynakların yanlış kullanılmasına ve asıl meselelerin arka plâna itilerek, kısa bir süre içinde refahı artıracağı zannedilen projelerin ele alınmasına sebep olurlar. Kalkınma, ileri bir memleketin uzmanları yardımı ile realize edilmek isteniyorsa, bu uzmanların geri kalmış memleketten çok kendi toplumlarının çıkarlarını ön plâna alacakları da unutulmamalıdır. Bu uzmanların bilinçli ve uzun vadeli programları uygulandığı zaman, sonucun ekseriya istenilen neticeden farklı olduğu görülecektir. Zamanı dar ve geliri mahdut olan geri kalmış toplum, bütün olup bitenler gün ışığına çıktıktan sonra çok şeyler kaybetmiş olduğunu anlamış ve fakat eli kolu bağlanmıştır. Bu ekonomik baskı ve esaretten kurtulmak için başka toplumların yardımına sığınmak da ekseriya fayda vermez. Çünkü iki kutba ayrılmış olan dünyamızda, ikinci gurubun aynı toplum üzerinde uygulayacakları birincinin uyguladıklarından pek farklı değildir.

Geri kalmış toplum bir sıra kötü tecrübeden sonra, kendi gücüne ve millî kaynaklarına dayalı olarak kalkınma yoluna gitmekten başka çare olmadığını öğrenebilmiş ise bir bakıma ken-

dine gelmiş ve ondan sonraki devrede yapacağı işleri plânlama ve uygulama niteliğine kavuşmuş telâkki edilmelidir. Böyle toplumlarda meseleleri kamu oyuna mal etmek ve başlangıç noktasını iyi tâyin edip önemli konuları ön plâna almak suretiyle olumlu çalışmalara başlayabilirsiniz.

Türkiyemiz son 10-15 yıl içinde kalkınan bir toplumun geçirebileceği bütün badireleri geçirmiş, ucuz ve kolay kalkınma çabalarının toplum için ne kadar zararlı olabileceğini müşahede etmiştir. Ekonomik ve kültürel sömürgecilik usullerinin geniş çapta uygulandığı, kaynaklarına el atılmış Türkiye'de, Anayasamızın getirdiği ortam içinde meselelerini öğrenmiş bulunuyor. Halk ve hükûmetler hangi istikametten gelirse gelsin bütün tekliflere karşı uyanık ve kuşkulu olmalıdır.

Plânlı kalkınmanın en uygun kalkınma metodu olacağı hakkında kamu oyunda bir birleşme ve fakat ünitelerin ele alınışı ile uygulanışı konusunda ise yekdiğerini toplum çıkarına kontrol eden guruplaşmalar vardır. Millî dâvalarımızın çözümlenmesinde Devlet ve serbest sektörün payı tartışıldıktan sonra, karma ekonomi çıkar tek yol olarak görülmüş ve bu prensip benimsenmiştir. Türk basını yurt gerçeklerine el atmış ve olayları gözönüne sermiş bulunuyor.

Geri kalmış bir toplumun bütün niteliklerini kendine toplamış olan Türkiye'de her şeye rağmen Kurtuluş Savaşında başarılar sağlamamızı mümkün kılan inatçı ve azimli direniş, kalkınma ve kültürel vasıflarımızı zedelemeden batılaşma isteği hâkimdir ve halkımızla aydınlarımız memleketimizi kurtarmaya kararlıdırlar. Çıkar yolu bulmak ve bu yol üzerinde birleşmek için yapılan tartışmalar ile geçici guruplaşmalar ve bazı çıkarcıların kitleleri iteklemek istedikleri devamlı çatışma belirtileri zamanla kaybolacak ve tıpkı Kurtuluş Savaşında olduğu gibi, Türk gücü bir noktada birleşerek dış etkenlere karşı nasıl olsa savaşacaktır. Bu savaş silâhlı bir çatışma olmayacak, ekonomik bir nitelik taşıyacaktır. Türk halkının daha güçlü ve Türk tarımının bilinçli metodlarla daha verimli bir çalışma sahası haline getirilmesi ve kurulacak tarım endüstrisinin sağlayacağı gelir ile başlayacak olan endüstriel gelişmeler Türk millî kalkınma savaşının temelini teşkil edecektir.

C) Kalkınmada başlangıç noktası :

İnsan sosyal bir yaratık olduğu kadar, biyolojik bir yaratıktır. Bütün canlıların yaşama, gelişme ve çalışma gibi temel fonksiyonları devam ettirebilmesi için beslenmeye ve insan gücünün depo edilmiş olduğu besin maddelerinin belli bir miktarını organlarına alarak onları parçalamaya ihtiyaçları vardır. Yiyecekler çeşit ve miktar bakımından tatminkâr olmazsa, o zaman insanın da normal bir şekilde yaşaması, gelişmesi ve çalışması beklenemez.

Geri kalmış toplumların çoğunda insan bu yönü ile ihmale uğramış ve beslenme şartları çevre imkânlarına terkedilerek gelişigüzel yönetilmek istenmiştir. Temel ihtiyaçları, talî ihtiyaçların önüne almak ve insanların daha iyi beslenmesine çalışmak ise geri kalmış toplumun yan problemlerinin çoğunun kolayca hallinde en etkili çare olacaktır. İnsan yiyecekle çalışan bir makineye pek benzer. Bu makinenin olumlu işler yapabilmesi için yeter çeşit ve miktarda yiyeceğe ihtiyaç olacak ve bu ihtiyaç yerine getirilmeyince, makine ya aksak çalışacak ya da duracaktır. Kaldı ki insan organizmasını basit bir makine gibi kabul etmek de yanlış olur. Çünkü besinler enerjetik vasıfları yanında plâstik, yani organizmasının çatısı ile ilgili ve katalitik, yaşama olaylarının etkilenmesiyle alâkalı bazı niteliklere de sahip bulunmaktadırlar. Kötü beslenme olayları sadece iş gücüne değil insan yapısının aksak olmasına da sebep oluyor. Bu suretle çatısı kusurlu bir makinenin yakıtı işe çevirmede de ekonomik bir araç olamayacağı ortaya çıkar. Bir toplumun kalkınmasında en önemli dayanak noktası insan ve insan gücü olduğuna göre, insanın yapısı ve iş gücü ile yakından ilgili bir hususun unutulması veya gerektiği gibi ele alınmamış olması affedilmez bir hata olur. Bu hatanın çok zaman yapıldığını ve kalkınma çabası içinde bulunan geri kalmış toplumların beslenme işlerini gerektiği şekilde ele almadıklarını görüyoruz.

Bir insanın bir yılda 2164 dolar ortalama gelir sağlayabildiği Birleşik Amerika'da yaşayan insanın ihtiyaçları ile, bir insanın bir yılda 70-75 dolar gelir sağlayabildiği Pakistan'da yaşayan bir insanın ihtiyaçları arasında bazı farklar vardır. Türkiye'de yıllık ortalama gelirin 1600 - 2100 T.L. civarında oluşu da bizi ihtiyaçlarımızı sıralarken gerçeğe sadık kalmaya zorluyor.

Öncelikle karşılanması gereken beslenme ihtiyaçları, geri kalmış memleketlerde bir sayılı problem haline gelmekte, buna karşılık ileri toplumların sağladıkları gelir seviyesi içinde yiyecek ihtiyacının karşılanması bir mesele olmaktan çıkmış bulunmaktadır. Böyle olmasına rağmen ileri toplumların beslenme işlerine gene de bir öncelik tanıdıklarını ve bu konuyu bütün problemlerin önüne aldıklarını görüyoruz. Hattâ ileri memleketlerin, beslenme şartlarını düzenlemek suretiyle geri kalmış toplumları kontrolları altına almayı da bilmekte ve uzun bir süreden beri bu usulleri kullanmaktadırlar.

Gelir dağılışının pek intizamsız olduğu geri toplumlarda yönetici kadrolar yiyecek ihtiyaçlarını istek ve zevklerine uygun bir şekilde karşılama imkânına sahip olduklarından, çok yetersiz yiyeceklerle yetinme zorunda olan geniş halk kitlelerinin gerçek ihtiyacını ekseriya tanıyamazlar.

Yokluk kadar bilgisizlik ve gelişigüzel beslenme şartları altında da ortaya çıkabilen kalitatif açlık, bu memleketlerin satın alma kabiliyeti yüksek guruplarını da tehdit etmekte ve sağlıklarını bozmaktadır. Fakat bunlar bu gerçeği çok zaman farkedemezler. Tahıl ve yağ gibi enerjetik yiyeceklerle beslenme ve çok şeker yeme suretiyle zevk ve lezzet hislerini karşılama, geri toplumların yüksek gelirli gurupları arasında ciddi sağlık meselelerine yol açarken, fakir halk tabakaları ve kalkınmaya asıl omuz verecek olan guruplar bunu da tedarik edememenin hazırladığı ortam içinde çırpınır dururlar. İleri memleketler beslenme gerçekleri bakımından işe yaramadığını bildikleri yağ, tahıl ve şeker gibi üretim fazlalarını geri kalmış toplumlara satar ve bu suretle gelir sağlarlarken, geri kalmış toplumun beslenme şartları bir kat daha bozulmuş bulunur. Bir sayılı temel ihtiyacı karşılanmamış ve ekseriya nişastadan zengin ve fakat hayvansal protein bakımından yoksun bir beslenme ortamı içinde bulunan geri kalmış memleketlerde sağlığın bozuk, çocuk ölümünün yüksek, ortalama ömrün kısa, okur yazar sayısının düşük, entellektüel gücün düşük oluşunun gerçek sebebi kötü beslenmedir amma, bunu çok zaman kimse bilmez ve başka usullerle kalkınmak için boşuna çaba sarfedilir. Halbuki bu memleketlerin çoğunluğu kaynaklarını yeterli bir şekilde kullandıkları takdirde besin ihtiyaçlarını kolayca sağlayabilecek şartlar altında bulun-

maktadırlar. Bu nokta bazen kendi kaynaklarını kullanmaları, o geri kalmış memleketi pazar olarak elde bulundurmak isteyen ileri toplumların işine elvermeyebilir. Çünkü buğday, tahıl, yavan süt tozu, soya yağı gibi üretim fazlalarının elde kalan külliyetli miktarlarını tüketmek ve satmak için geri kalmış ve kalabalık toplumlar iyi pazar teşkil etmektedir. İleri Avrupa toplumları çok tahıl veya çok miktarda yağ yemenin sağlık üzerine yaptığı kötü etkileri artık anlamış bulunuyorlar. Bunlarda tüketim de o kadar önemli değildir. İleri toplumların hem çok kalabalık olmayışları ve hem de az miktarda tahıl kullanmaları, Hindistan, Türkiye, Pakistan gibi memleketlerin tahıl pazarı olarak kullanılmasını gerektiriyor. Son yıllarda bu memleketlere **PL 480** kanalı ile yardım şeklinde başlatılan tahıl ihracatı, zamanla geliştirilmiş ve kendi kaynakları zayıflatılırken mükemmel bir pazar haline sokulmuşlardır. Bir süre önce buğday ihracatçısı olan Türkiyemizin bugün buğday ithal etmeye mecbur bir memleket haline geldiğini ve bir insanın bir yılda 248 kiloya kadar tahıl tükettiğini hayretle görüyoruz. Türkiye Birleşik Amerika'dan yılda 1-1,5 milyon ton kadar buğday ithal etmekte Pakıstan'ın ithalâtı 1,5 milyon ton iken Hindistan 4 milyon ton tahılı Birleşik Amerika'dan almaktadır. Bu memleketlerin kendi kaynaklarını kullanabilir hale gelmeleri, Avrupa memleketlerine de ihracı mümkün olamayacak 7 milyon ton tahılın Birleşik Amerika'nın elinde kalmasına sebep olacak ve işler hayli güçleşecektir. Beri taraftan her yıl ekilen 18 milyon ton soyanın proteinden zengin bölümünü insan yiyeceği ve hayvan yemi olarak kullanılmakta ve fakat % 18 civarında soya yağı ihtiva eden soya fasulyesinden artık madde olarak ortaya çıkan ve hidrojenlenerek margarine çevrildikten sonra kullanılabilen bu lezzetsiz yağ için de pazar hazırlanması gerekmektedir. Beslenme gerekçelerini iyi bilmeyen ve aslında yağa muhtaç bulunmayan geri kalmış toplumlar soya yağı için de mükemmel bir pazar haline getirilmiştir. Türkiyemizin dünyanın en lezzetli yağı olan zeytinyağını külliyetli miktarda üretebilen bir memleket olmasına rağmen son yıllarda **PL 480** kanalı ile çok miktarda soya yağı ithal etmiş olması, ileri memleketlerin tereciye tere satmakta ne kadar mahir olduğunu gayet mükemmel bir şekilde gösteriyor. Halbuki Türkiye'de soya üretilebilmektedir. Türkiye soya tarımını ele alarak plânlı bir çalışma ile kısa bir süre içinde, eğer varsa kendi yağ

ihtiyacını kendi kaynaklarından üretebilir. Bu arada ele geçecek olan soya küspesi ile hayvancılığımız kalkındırılabilecek ve hayvan açlığı önlenirken, muhtaç olduğumuz et, süt, yumurta gibi hayvan sal proteinlerden zengin besinlerin yeter miktarını üretmek de kabil olacaktır. Soya fasulyesi ekildiği toprakları nitrogen bakımından zenginleştirdiği için soya ekiminin tahıl üretiminde de müsbet etkileri olacağı muhakkaktır. Takat bize soya yağı ile tahıl satanlar bunu arzu etmemekte, Türkiye'yi bir tahıl ve yağ pazarı olarak elde bulundurmak için soya tarımını engellemeye çalışmaktadırlar. Zeytinciliğimiz, soya ithalâtı dolayısiyle büyük bir kriz geçirmiş ve takip edilen fiyat politikası, sermaye birikiminin mahdut olduğu Türkiye'de üreticileri gerçek bir tehlike ile karşı karşıya bırakmıştır. Bütün bu olup bitenler kalkınma plânı içinde beslenme ile ilgili konulara öncelik tanımak ve bunları derinliğine inceleyerek dış etkenlerin kötü tesirlerinden kendimizi korumak suretiyle çözümlenebilirdi. Türkiye'de cereyan edenler, başka geri kalmış memleketlerde de benzer kalıplar içinde cereyan etmekte ve bu memleketler kendi imkânları yüz üstü yatar ken başka memleketlerden tahıl ve yağ ithaline devam etmektedirler. İleri memleketler geri memleketlere sattıkları bu değersiz besin maddelerinin sağladığı gelirle, bu memleketlerin tütün, zeytinyağı, fındık gibi kendi memleketlerinde yetiştirilemeyen ürünlerini yok bahasına satın almak ve hattâ onların davranışlarını kontrol etmek imkânlarını da bulmuşlardır. Çünkü bu geri memleketler beslenmelerinin çatısını teşkil eden buğday, pirinç gibi ana maddeleri kendileri üretemeyecek veya yeter miktarını üretemeyecek bir duruma girmiş ve bu maddeleri sağlayan toplumların bütün isteklerine uyma düzeni içine girmişler dir artık. Bunu yapmadıkları takdirde bir süre önce Mısır'a yapıldığı gibi buğday ihracatı durdurulacak ve kitle mutlak açlığa itilecektir. Geri kalmış memleketler buna tahammül edemezler.

Son yıllarda buğday ve benzeri ana besin maddelerinin geri kalmış toplumları politik yönden kontrol için âdeta bir silâh gibi kullanıldığını da görüyoruz. Bu manevra muvaffak olmakta ve insanlar midelerinden yakalanarak istenilen kalıplar içinde hareket etmeleri temin edilmektedir. Bu gerçekler geri kalmış memleketlerin kalkınma plânlarında bilhassa besin ve bes-

lenme ile ilgili konulara öncelik tanımalarının bir mecburiyet haline geldiğini gösteriyor. Halbuki geri kalmış toplumlardan bazıları hâlâ milli gelirlerinin artırılmasını turizm gibi kolay para kazanma alanlarında aramaktadırlar. Bu büyük bir hatadır. Kendi kendini beslemekten ve temel yiyecek ihtiyacını kendi kaynakları ile karşılamaktan aciz bir toplumun turizmden kazanacağı birkaç kuruş, onun elinden nasıl olsa alınacak ve sömürgecilerin kasalarına girecektir. Şu halde kalkınmada başlangıç noktasını tesbit etmek veya başka deyimle öncelikle ele alınması gereken çalışma sahalarını tâyin büyük bir önem taşımaktadır. Kalkınma çabasına giren bir geri kalmış memleket beslenme çalışmalarını arka plâna iter de turizm veya ihraç edeceği insan gücü ile kalkınmasını finanse etmeye yeltenirse büyük bir hataya düşmüş ve tarım ile beslenme politikasını kalkınmasının hedeflerine ve toplumun ihtiyacına göre ayarlamadığı için ileri toplumların çeşitli operasyonları ile sömürülmeye çok elverişli bir ortama girmiş bulunur. Plân hedefleri öncelikle temel ihtiyaçlara yöneltilmeli ve kalkınan toplum besin tedariki bakımından başka topluma muhtaç bulunmamalıdır. Filhakika bazı geri kalmış toplumlarda, o memlekette yaşayan insanların tüm besin ihtiyacını, o memleketin kaynaklarından sağlamak mümkün olamamaktadır. Hindistan bunun için bir örnek olarak gösterilebilir. Japonya gibi toprakları dar memleketler de hayvancılığa elverişli olmadığı için bu toplumun hayvansal protein ihtiyacını hayvancılığa önem vermek suretiyle kendi topraklarından sağlaması beklenemez. Hindistan bugünkü şartlar altında plânlı bir çalışma ile kendi kaynaklarının büyük bir kısmını zorlamakta ve tamamlayamadığı ihtiyaçlarını her gün azalan miktarlarda dış memleketlerden ithal etmektedir. Japonya ise, hayvancılığını geliştiremeyince, balıkçılığa önem vermek suretiyle bu ihtiyacı et yerine balık ile karşılama yolunu tutmuş bulunuyor. Dini icabı domuz eti yemeyen, İsrail halkının hayvansal protein ihtiyacını karşılamada tavukçuluk uygun bir çalışma alanı olarak ele alınmış ve başarıya ulaşılmıştır. Bir süre önce et ve diğer hayvansal yiyecekleri başka memleketlerden ithal eden İsrail, bugün ithalâtını hayli azaltmış ve daha elverişli şartlar altında yaşamaya başlamıştır.

Bütün bu toplumlar, kalkınmayı realize etmek için öncelikle tarım politikalarını, halklarının beslenme ihtiyacına uydurma

çabalarının plânlarda ele alınması gerektiğini idrak etmişlerdir. Türkiyemizin de dahil bulunduğu bir gurup geri kalmış memleket ise, henüz bu gerçeği görcmedikleri için kalkınmayı başka sahalarda yapılacak çalışmalarla realize edeceklerini zannediyor ve çok defa oyuna geliyorlar.

D) Kim kimi sömürüyor? :

Dünyada yaşayan milletler, bölgelere göre tüm olarak kıyaslanacak olursa, daima iyi beslenenin kötü beslenen toplumları sömürmekte olduğu görülecektir. Çünkü iyi beslenen toplumlar güçlü ve kuvvetlidirler. Bu memleketlerde yaşayanlar uzun yaşamakta, iyi eğitilmekte ve öğrendiklerini uygulayacak kadar olumlu bir sağlığa sahip bulunmaktadırlar. Geri kalmış toplumlar ise iyi beslenemedikleri için sağlığı bozuk, güçsüz ve ekseriya kötü beslenme şartları altındadırlar.

Bu halde olan insanların, kendilerini çeşitli usullerle sömürmekte olan ileri toplumlara karşı direnmeleri ve çıkarlarını korumaları ekseriya beklenemez. Nitekim dünyamızın bugünkü hali bu gerçeği gayet açık bir şekilde göstermektedir. Nüfusu ileri memleketlere göre çok kalabalık olmasına rağmen, geri kalmış ülkelerin dağılmış olduğu Asya, Afrika ve Güney Amerika gibi bölgeler, onlara nazaran çok daha az kalabalık olan ve fakat iyi beslenebilen Avrupa ve Kuzey Amerika tarafından devamlı olarak sömürülüyor.

DÜNYANIN BELLİ BAŞLI BÖLGELERİNDE NÜFUS VE GELİR DAĞILIŞI

Bölgeler	Dünya nüfusunun yüzdesi	Dünya gelirinin yüzdesi
Uzak Doğu	52.41	12.37
Kuzey Amerika	6.79	39.80
Avrupa	21.94	37.70
Güney Amerika	7.04	4.70
Okyanusya	0.54	1.50
Yakın Doğu	4.51	1.80
Afrika	7.10	2.20

Dünya nüfusunun yarıdan fazlası (% 52.41) Uzak Doğu'da yaşamasına rağmen, kötü beslenme şartları altında bulunan bu bölge halkı dünya gelirinin ancak onda birinden biraz fazlasını sağlayabilmektedir (% 12.37). Buna karşılık dünya nüfusunun % 6.79'unun yaşadığı Kuzey Amerika'nın dünya gelirinin yarısına yakın bir kısmını sömürdüğünü görüyoruz (% 39.80). Avrupa ve Okyanusya gibi bölgeler de aynı durumdadırlar. Buna karşılık Afrika, Yakın Doğu ve Güney Amerika memleketlerinin kötü beslenme şartları altında ileri toplumlar tarafından sömürülmekte oldukları da yukardaki tablonun incelenmesiyle kolayca anlaşılabilmektedir. Halbuki bugün sömürülen bu bölgeler dünyanın en zengin besin kaynaklarına sahip bulunuyorlar. Fazla olarak Amerika ve Afrikanın kaynakları uzun yıllar kullanılma sonu yıpranmış ve zorlanmıştır. Geri kalmış memleketlerde ise ufak bir himmetle verimi bir kaç misli artırmak mümkündür. Ticarî operasyonlar, yabancı uzmanlar, yardım şeklinde başlayıp, ticarî mukavelelerle sonuçlanan anlaşmalar bu zengin memleketlerin besin kaynaklarını ileri memleketlerin eline geçirmiş ve kaynakların asıl sahipleri aç kalmışlardır. Bunlar aç kaldıkça zayıflayacaklar ve zayıfladıkça da sömürüleceklerdir. Bu fasit daireden kurtulabilmek için yapılacak tek şey İsrail ve Japonya'nın yaptığını yaparak öncelikle beslenme zeminini düzene sokacak plânlar hazırlamak olabilirdi. Halbuki geri kalmış toplumlar belirli bir tarımsal üretim plânına sahip değillerdir. Bunların çoğu kendi ihtiyaçlarından çok, dış alıcıların fiyat politikalarına göre hareket ederler. İleri memleketler yüksek fiyat ödemek suretiyle bu memleketlerin çoğunu, pamuk ve afyon tarlalarına, fındık ve tütün üreten çiftlikler haline getirmişler ve bir süre sonra bu ürünlere her zaman verdikleri fiyatı vermemek suretiyle onları kontrolları altına almayı da bilmişlerdir. Bu toplumların çoğu olup bitenin farkına vardıktan çok sonra, tarım politikalarına ihtiyaçlarına uygun bir biçim vermeye muvaffak olurlar. Türkiyemizde tütün, fındık ve zeytinyağı üzerinde oynanan oyunlar, geri kalmış memleketlerin fiyat politikaları ile ne şekilde güç duruma düşürülebileceğini gösteren canlı ve şahidi olduğumuz örnekleridir. Türkiye, zeytinyağlarını döviz karşılığı ve pahalı fiyatla satabilmek için memleketine soya yağı ithal edilmesine müsaade etmiş ve birkaç yıl sonra soya yağı ithalâtı devam ederken, eski fiyatın yarısı ile bile zeytinyağlarına alıcı

çıkmadığını hayretle görerek Birleşik Amerika ile yaptığı soya yağı anlaşmasını feshetmeye mecbur kalmıştır. Zeytinyağlarının soyaya yaklaşık bir fiyatla satın alınmak istenmesi, ve buna karşılık soya ihracına devam isteği ileri bir toplum olan Amerika'nın, üretim fazlalarını memleketinden çıkarmak ve bunun yerine dünyanın en lezzetli ve şifalı yağlarından biri olan zeytinyağlarımızı kendi çıkarına uygun olarak pazarlarına aktarmak için uyguladığı uzun vadeli projenin ikinci safhasını teşkil ediyordu. Üçüncü safhada ise Türkiye'nin yağ üretim gücü iyice törpülenecek ve memleketimiz devamlı bir soya pazarı haline getirilecekti. Hükûmetimiz bunu hissetmiş ve ucuz hattâ bedava olsa da, dış kaynaklara dayanmanın tehlikeli olacağını ve iç kaynakları harekete getirmenin gerektiğini anlayabilmiştir. Tıpkı endüstriel mamûller gibi tarımsal ürünler de iyi kullanılabildiği zaman ileri memleketlerin geri memleketleri sömürmelerine ve kontrolları altında bulundurmalarına yardım etmektedir. Halbuki geri kalmış toplumlar sadece sanayileşmenin kalkınma için yeter olduğuna inanmak gibi bir hatanın içinde bulunuyorlar. Bunlar fabrika veya makine sanayii kurmak suretiyle kısa zamanda kalkınabileceklerini zannetmektedirler. Halkını besleyecek miktarda besin maddesi üretmeyi başarmadan önce sanayileşmek çok tehlikeli bir teşebbüs olur. Çünkü bu takdirde işçi ücretleri yüksek olacağından maliyete etki yapacak ve ileri toplumlarla rekabet gene mümkün olamayacaktır. İşçiyi baskı altında bulundurmak ve emek için az para ödemek ise işçinin randımanının düşmesine ve sosyal düzenin tehlikeye girmesine sebep olur. Bu gibi hallerde tarımı unutarak kendini sanayileşmeye veya sanayileşmek suretiyle kalkınmaya veren geri kalmış memleketleri ileri memleketler yiyecek maddesi ihraç etmek suretiyle sömürmektedirler.

Çeşitli memleketlerde yeteri kadar kalori ve hayvansal protein satın almak için ortalama bir işçinin kaç saat çalışması gerektiği aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Bu tobloda görüldüğü gibi I sayılı diyet 2100 kalori ve 10-12 gram hayvansal protein ihtiva etmektedir. Bu geri kalmış memleketlerde işçi sınıfının kullandığı yetersiz ve kötü beslenme diyetidir. Bu beslenme şartları altında işçinin sağlığı bir süre sonra bozulur ve işçi hastalanır. Daha iyi şartlar sağlayan II sayılı

diyet ise 2500 kalori ile 15-20 gram hayvansal protein ihtiva etmektedir. Bu diyet te doyurucu olmaktan hayli uzaktır. Nihayet ileri memleketlerdeki işçilerin kullandıkları III sayılı diyet 3000 kalori ve 45-45 gram hayvansal protein ihtiva etmekte her bakımdan doyurucu kabul edilebilir. Hintli bir işçinin I sayılı di-

ORTALAMA BİR FABRİKA İŞÇİSİNİN ÇEŞİTLİ MİKTARDA KALORİ VE HAYVANSAL PROTEİN SATIN ALABİLMESİ İÇİN ÇALIŞMASI GEREKEN İŞ SAATINI GÖSTERİR TABLO

	Çeşitli İşçi Diyetleri		
	Diyet I	**Diyet II**	**Diyet III**
	2100 kalori 10-12 Gr. Hyv. Prot.	**2500 kalori 15-20 Gr. Hyv. Prot.**	**3000 kalori 40-45 Gr. Hyv. Prot.**
Memleketlerin adı	**Saat**	**Saat**	**Saat**
Hindistan	2.1	2.9	4.5
Japonya	1.8	2.8	3.8
İtalya	1.1	1.5	3.2
Meksika	0.6	0.8	1.4
İsveç	0.4	0.6	0.9
Danimarka	0.3	0.4	0.7
Kanada	0.2	0.3	0.5
Birleşik Amerika	0.2	0.2	0.4

yete göre sadece kendi karnını doyurması için 2.1 saat, II sayılı diyete göre doyurması için 2.9 saat ve nihayet bir Avrupalı işçi gibi karnını doyurması için 4.5 saat çalışması lâzımdır. Bu işçinin karısı ve çocukları olacağı ve iş gününün 8 saatten ibaret olduğu düşünülecek olursa, Hintli bir işçinin hem karnını doyurması ve hem de ailesini beslemesi kabil değildir. Yiyecek ihtiyacı yanında giyim ve mesken ihtiyacı gibi temel ihtiyaçları nı karşılayamaz ve bundan dolayı aç kalarak çalışmak ve kısa zamanda yıpranarak hastalanmak durumunda kalır. Halbuki Birleşik Amerika'da bir işçinin karnını I sayılı diyete göre doyurması için 12 dakika çalışması ve III sayılı diyete göre doyur-

mak için de 16 dakika çalışması kâfi geliyor. Birçok Avrupa memleketlerinde şartlar böyledir. Bundan dolayı karnını doyuramayan Hindistan'ın kendisini kalkındıracak bir endüstri kurması beklenemez ve böyle bir teşebbüse girişildiği takdirde başarıya ulaşılamaz. Bunun için Hindistan'ın öncelikle tarım sektörünü işletmesi ve insanlarının karnını doyurması gerekiyor. Aynı şey Türkiyemiz için de söylenebilir. Türkiye'de tarımsız bir endüstrileşme insanların aç kalması ve canı bahasına çalışarak ölmesi demektir. Dışardan buğday ve yağ ithal eden bir memleketin olumlu bir sanayi kurmasını biz pek uzak bir ihtimal olarak görüyoruz.

Nitekim ileri memleketler bunu görmüşler ve tarımsal üretimi de üstün bir seviyede tutmayı bilmişlerdir. Sanayide çok ileri olan Birleşik Amerika, tarımda da dünyanın en ileri memleketlerinden biridir. Endüstrinin kurulması ve istenilen kalkınma seviyesine ulaşılabilmesi için halkın besin ihtiyacının optimal standartlara göre karşılanması, yiyeceğin bol ve ucuz olarak sağlanması şarttır. Dünyanın kalkınmış ve iktisaden kudretli bölgelerinin tarımda da ileri olduklarını aşağıdaki tablo gayet açık bir şekilde göstermektedir.

DÜNYA NÜFUS VE TARIMSAL ÜRETİMİNİN BÖLGELERE GÖRE DAĞILIŞI

Bölgeler	(1) Tarımsal üretim	(2) Nüfus	(3) Endeks
	%	%	
Batı Avrupa	15	11	133
Doğu Avrupa (Rusya dâhil)	17	10	162
Kuzey Amerika	21	7	316
Latin Amerika	11	7	121
Uzak Doğu	28	53	53
Yakın Doğu	4	4	90
Afrika	4	7	60
Okyanusya	3	1	583
Dünya	100	100	100

(1) Dünya üretiminin tümünün yüzdesi olarak,
(2) Dünya nüfusunun tümünün yüzdesi olarak,
(3) Dünya tarımsal üretimini, dünya nüfusuna bölme suretiyle elde edilen rakam 100 ile ifade edilmek suretiyle elde edilen rakam.

Görülüyor ki, endüstride ileri olan memleketler tarımsal üretimde de ileridirler. Yakın Doğu'daki tarımsal üretim (90) endeksi ile ifade edilmiş olmasına rağmen, bu bölgenin açlık içinde bulunmasının sebepleri açıktır. Çünkü o bölgede tarım daha çok tütün, pamuk, afyon gibi beslenme bakımından değer ifade etmeyen toprak ürünlerine kaydırılmış ve hayvancılık çeşitli operasyonlar ve fiyat politikaları uygulanmak suretiyle kalkındırılmamış bulunuyor. Bir zamanlar dünyanın buğday ambarı olan Orta Doğu bölgesi, bugün buğday ithal eden bir bölge haline getirilmiştir. Halkın çoğunluğunun tarımla uğraşması o memlekette tarımın ileri olduğunu ifade etmez. Meselâ Türkiyemizde halkın büyük bir çoğunluğu (% 75) kadarı tarım sektöründe çalıştığı halde, Türkiye yiyecek ithal etmekte ve ana besin maddelerini dışardan satın alırken, ürettiği tarımsal ürünleri alıcıların fiyat baskıları altında ve düşük bir karşılıkla dış pazarlara vermektedir. Buna karşılık nüfusunun sadece % 10-12 kadarı tarım sektöründe çalışan Birleşik Amerika bilimsel gerçeklere uygun ve mekanize olmuş bir tarım politikası sayesinde kendini en mükemmel standartlara göre besledikten başka, dünyanın birçok memleketine yiyecek yardımı yaparak bir süre sonra onu bir pazar haline getirebiliyor.

Şu halde kim kimi sömürüyor, sorusunun cevabını vermek zor bir iş olmayacaktır. Bugünkü tablo, dünyanın ileri ve bilinçli toplumlarının çeşitli operasyonlarla geri kalmış ülkeleri sömürmekte ve zenginliklerini bu suretle artırmakta olduklarını gösteriyor. Halbuki bu memleketlerden çoğu, ileri memleketlerden aldıkları borç parayı, bu memleketin para ile birlikte yurda giren yabancı uzmanlarının hazırladıkları plânlara göre harcamak suretiyle kalkınacaklarını ve içinde bulundukları şartları değiştirebileceklerini zannediyorlar. İyi hazırlanmayan plânlar ile dış kaynaklara dayalı olarak yapılan yatırımlar ve kendi kaynaklarını ihmal, geri kalmış memleketi gerçekte daha güç şartlar altına sokmaktan ve iktisadî bir sömürge ve pazar haline getirmekten başka hiçbir işe yaramamaktadır. Geri kalmış memleketlerde iktisadî operasyonlar ile hegemonya kurmanın, o memleketleri fiilen işgal edip orada asker bulundurmaktan çok daha ucuz ve şeklen insancıl bir davranış olduğunu denemelerle anlamış bulunan ileri memleketler ise, bu toplumlara bağımsızlıklarını şeklen bağışlayıp oralarda bilinçli bir sömürgecilik tesis et-

meyi çıkarlarına daha uygun buluyorlar. Afrika'da birçok memlekete bağımsızlık tanınmasının ve fakat kaynakları üzerindeki ekonomik haklardan bir türlü vazgeçilmeyişinin gerçek sebebi budur. Gerçek uygarlık ise ancak bilinçli hareket edebilme niteliğine kavuşmakla sağlanabileceği için kaynakları zengin ve fakat kütüphaneleri fakir olan memleketler kendilerini bu sömürge uygulamalarından daha uzun bir süre kurtaramayacaklardır. İki kutba ayrılmış olan dünyada, mevcut bloklardan birine veya bir diğerine teslim olmanın, şartları değiştirmeyeceği daima hatırda tutulmalı ve bir tarafla bozuşunca diğer taraftan hayır beklenmemelidir. Çünkü güçlü toplumların sömürme usulleri neticeleri bakımından farklı değildir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GIDA EMPERYALİZMİ

Emperyalistler eski çağlarda gelirlerini artırmak ve dünya nimetlerinden diğer toplumlara nazaran daha çok faydalanabilmek için bütün şiddet ve tehdit araçlarından faydalanmışlardır. Öldürücü silâhlarla başka toplumları yıldırmak ve gerekirse tümü olarak ortadan kaldırmak, daha rahat bir hayat yaşamak için herşeyi göze alabilen hırslı sömürgecilerin Asya ve Afrika ile Güney Amerika toplumları üzerinde zaman zaman denedikleri iğrenç usuller olarak tarih kitaplarına geçmiş bulunuyor. Öldürme, yıldırma ve korkutma ile kazanılan ülkelerde sömürgecilerin uzun süreli hakimiyetler kuramayışları ve bu ülkelerde çıkarlarını devam ettirebilmek için oldukça pahalıya mal olan silâhlı kuvvetlerin bulundurulması mecburiyeti, kendi evlâtlarının uzak ülkelerde tehlikeli bir hayat yaşamalarına razı olamayan sömürgecileri, yeni usuller bulmak için düşünmeye ve bilimsel bulguları da başka toplumları sömürmek için bir araç gibi değerlendirip kullanmaya yöneltmiştir. İngilizlerin meşhur **«Parçala ve Hükmet»** sloganı, aynı kandan gelme, inançları bir çıkarları müşterek insanları çatışma haline getirerek sömürme için müsait bir ortam hazırlama bakımından değerli bir formül olarak 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başında çok kullanılmış ve bugün bile değerini kaybetmemiştir. Fikir ve görüş ayrılıkları yaratarak toplumları çatışma halinde bulundurmak ve karşı karşıya getirilmiş insanların bazen birini ve bazen bir diğerini desteklemek suretiyle bu karışık ortamda kaynaklarından faydalanmak, Anglosakson toplumunun diğer insanların sırtından geçinmesini ve kendilerince mutlu bir ömür sürmelerini sağlamıştı. İlkel koşullar içinde yaşayan samimi insanlar yabandan gelen yıpratıcı etkilere uymanın sakıncalı bir davranış olduğunu

çok geç anlamışlar ve bunu anlayıncaya kadar da esaret altında yaşamışlardır. Böylece kırbaç yerini süngüye, süngü ateşli silâha ve nihayet insanları karşı karşıya getirmek ve çaltıştırmak için fitneye terketmiş, masraflı olmasına rağmen bu ilkel sömürgecilik araçları bugün bile dünyanın bazı bölgelerinde kullanılagelmiştir. Yeni sömürgecilik, sömürüleni sömürene düşman eden ve onu masrafa ve hattâ tehlikeye sokan bu ilkel metodları artık terketmiş bulunuyor. Gaye ve maksat iyi tâyin edildikten sonra, kırbaç, süngü ve silâh kullanmadan ve özellikle geri toplumların bilgisizlik ve yokluklarını istismar ederek de onları sömürmek ve gergin olmayan bir hava içinde arzulanan çıkarları sağlamak pek mümkündür. Bu uygulamalar Çin'de afyon alışkanlığının devamına ve hattâ teşvik edilmesine göz yummakla başlamış ve koca bir ülke yüzyıllarca çıkarcılar tarafından sömürülmüştür. Afyon tiryakisi oldukları için, afyondan başka birşey istemeyen ve toprağına sahip çıkamayan kalabalık bir toplum, daha az kalabalık ve fakat afyon kullanmayan çıkarcı guruplar tarafından yüzyıllarca sömürülmüştür.

Kaynakları zengin ve fakat bilinçlenmemiş toplumların uyanmalarını engellemek ve bu toplum içinde belirli bir gurubu tutarak, bunları nimete boğmak suretiyle diğerlerini sömürmek de parçalayıp hükmetme ile uyutma metodlarının kombine şekli olarak bugün bile kullanılıyor. Bu takdirde bu ülkeye tümenler ve alaylar yerine uzmanlar ve yabancı sermaye ile kurulmuş şirketler göndermek, çıkarın yeterli ve hattâ üstün bir seviyede kalması, sömürgeci toplumun burnu kanamadan devam etmesi için yeterli olabilmektedir. Yeni sömürgecilik amaçlarına ulaşmak için bilinen ve bilinmeyen bütün araçları, değişik toplumlar üzerinde denemiş, bir bakıma insancıl gibi görünen ve fakat kırbaç ve silâha kıyasla daha tahripçi ve sömüren için daha verimli olabilen bu usuller sayesinde, çıkarlarını maksimal seviyeye ulaştırmaya muvaffak olmuştur. Barış, uygarlık ve özgürlük gibi bütün insanları büyüleyen sloganları ön plâna alarak dostça ve yardım etme maksatları ile geri ülkelere girenler, bir süre sonra karışık ve karanlık yollardan maksatlarını tahakkuk ettirmekte, kendilerinin zenginleşmesi bahasına zaten yokluklar ve güçlükler içinde olan ülkeyi daha mutsuz bir ortamda yaşamaya, çatışmaya ve kendi kendini imhaya zorlamaktadırlar.

Yeni sömürgeciliğin, yeni usulleri uyanmaya başlayan üçüncü dünya ülkeleri ile, bazı toplumlarda bazı guruplar tarafından anlaşılmaya, öğrenilmeye ve halka öğretilmeye başlanıldığı için sömürgeciler, şu sıralarda tanımlanması güç ve daha yeni usuller bulmakla çok meşgul görünüyorlar. Bütün bunlar sömürgeciliğin dünya var oldukça var olacağını ve fakat şekil ve kalıp değiştirerek uygulanacağını gösteriyor. Bugünkü usuller geri toplumların malûmu olduğu gün sömürgeciler, yeni ve daha korkunç araçlarla işe başlayacak ve çıkarlarını gene de devam ettireceklerdir. Böyle olmasına rağmen geri toplumlar ümitsizliğe düşmemelidirler. Atatürk bütün sömürgecilerin «hasta adam» ismini verdikleri bir toplum üzerinde müşterek gayret sarfetmelerine ve bütün güçlerini seferber etmiş olmalarına rağmen, köklü bir toplumun bilinçli direncinin yıkılamayacağını bize ve bütün dünyaya göstermiştir. Eski sömürgecilik gibi yeni sömürgeciliğe karşı girişilecek olan mücadelede bilinçli olmak ve milletçe müşterek hareket edebilmek, kurtuluşun tek çaresidir. Yeni emperyalizm anlamına gelen **Neoemperyalizm** kelimesinde tam anlamını bulan modern sömürgecilik, amaçlarını gerçekleştirmek için çok çeşitli alanlarda çok değişik araçlarla çalışmaktadır. Bunların tümünü tanımak ve kullanılış şeklini öğrenerek toplumu korumak şüphesiz bu kitabın çapını aşan bir iş olacaktır. Bunun için biz Yeni Sömürgeciliğin etkili bir aracı olan **«Gıda Emperyalizmi»** üzerinde duracak ve henüz Türk halkınca bilinmeyen bazı çalışma usullerini, gün ışığına çıkarabilmek için dayandığı teori ile yurdumuzda ve diğer geri ülkelerdeki uygulamalardan söz etmekle yetineceğiz.

A) Gıda emperyalizmi ve dayandığı ilkeler :

İkinci Dünya Savaşını takip eden safhada silâhlı çatışmaların, güç, masraflı ve iki taraf için de yıpratıcı bir şekil olduğu, savaşan taraflarca gayet iyi anlaşılmış bulunuyordu. Ateşli silâhların çağımızda çok gelişmiş ve Hiroşima'da bir tek atom bombası ile binlerce insanın bir anda yok edilmiş olması; bu kabil silâhlara, çatışması muhtemel iki tarafın da sahip bulunması, dolayısiyle silâhlı çatışmalardan yılmış olan sömürgeciler, mücadeleyi ekonomik alana kaydırmak istemişler ve bunda muvaffak olmuşlardır. Milletlerarası literatüre «Soğuk Savaş» veya «Ekonomik Savaş» ismiyle geçmiş olan bu çeşit mücadele, bugün

bütün şiddeti ile devam etmekte, çevrede top ve silâh sesi duyulmamasına rağmen, insanlar, çıkarları için birbirlerini boğazlamaktadırlar. Bir insanın başka bir insanı silâh veya bıçak ile öldürmesi cinayet ve bir toplumun başka bir topluma silâhla saldırması savaş adını alırken, insanların ve toplumların ekonomik araçları kullanarak benzer sonuçlara ulaşmaları pek tenkit edilmemekte ve bu mücadelede bilinçli ve güçlü toplum hiç bir riske katlanmadan çıkarını devam ettirmektedir. Ekonomik savaş, silâhlı çatışmaya göre daha tahripçi ve ölü sayısı öncekine nazaran ekseriya daha fazladır. Böyle olmasına rağmen, ölenler bile neden dolayı öldüklerinin farkına varmaksızın mutsuz bir yaşantıyı devam ettirmeye ve sonunda ölüme teslim olmaya mecbur olurlar. Sömüreni hiç hırpalamayan ve çıkarlarını fazla risk ve zahmete girmeden sağlamaya yardımcı olan ekonomik savaş, bu hususta bilinçlenmedikleri için daima geri toplumların aleyhine ve sömürenin lehine olmaktadır. Gıda Emperyalizmi de, geri toplum insanının henüz anlayamadığı bir teoriye dayanmakta olup biz bunu şöylece özetleyebiliriz :

Üretimin yapılabilmesi için bugünkü anlamı ile «Dört Temel Olanak» a ihtiyaç vardır. Amerikalılar hepsi (M) harfi ile başladığı için, bunları (4M) formülü ile özetliyor ve şu şekilde sıralıyorlar.

1 — İnsan **(Man)**

2 — Para veya Sermaye **(Money)**

3 — İlkel Madde **(Material)**

4 — Makine **(Machinary)**

Bir toplumun üretim gücünü ve olanağını kontrol altına alıp, onu tamamen veya kısmen sömürge haline getirebilmek için bu dört üretim olanağından, tümünü veya bir kısmını kontrol altına almak ve bundan sonra da bilinçli ve hesaplı davranarak üretimi sömüren toplumun çıkarına uyarlı bir şekle uydurmak suretiyle, geri toplumun gücünü ve kaynaklarını sömürmek mümkündür.

Esasen klâsik sömürgecilikte aynı maksada ulaşmak için değişik yoldan gidilmekte ve kaynaklarına el atılarak, insanlarını

da hizmetlerinde çalıştırmak istedikleri toplumlara sömürgeciler silâh kuvveti ve yıldırma vasıtaları ile girmekteydiler. Birçok haysiyet ve onuruna düşkün olan geri toplumlar, silâhla gelen sömürgecilere, zamanla reaksiyon göstermişler ve bu ülkeler siyasî zaafa düştükleri zaman onlardan gerektiği şekilde intikam almayı bilmişlerdir. Milliyetçi ceryanların güç kazanıp örgütlenmeleri sonucu ortaya çıkan bu çeşit mücadeleler kanlı olmuş ve zamanla uygarlaşıp kan ve silâhtan korkmaya başlayan eski sömürgecileri yıldırmıştır. Amaç ve sonuç aynı kalmakla beraber, değişik araçlarla ve kan akıtılmadan sürdürülebilen bir ekonomik mücadele, bundan dolayı sivilize ve ekonomik yönleri ile güçlü toplumlara daha elverişli gelmekte ve fakat bu temelde yatan davranışın gayrimeşru niteliğini değiştirmemektedir. Bundan dolayı, Neoemperyalistler, yukarda açıklanan dört temel olanağı ele geçirmek suretiyle üretimi kontrolları altına almayı, geri kalmış toplumun kalelerini ele geçirerek idareleri altına sokulmasına tercih ediyorlar. Ekserisi endüstrileşmiş olan sömürgeci toplumlar üretim yapabilmek ve mamûllerini pazar olarak kullanacakları geri toplumlara üstün fiyatlarla satabilmek için geçen yüzyılın sonunda ve bu yüzyılın başında idrak ettikleri devrimler ile sermaye meselesini çözümlemişlerdir. Sömürgeci toplumların çoğunun parası geçerli ve yatırımlar için ayırabildikleri sermaye miktarı hayli yüksektir. İnsangücü ve insangücünün daha ekonomik ve etkili kalıplara göre kullanılmasını mümkün kılan makine her yıl biraz daha mükemmelleşerek sömürgeci toplumların hizmetine girmiş bulunuyor. Bunların bazılarında eksik olan ilkel madde ise geri toplumlarda ve onların henüz el atılmamış ve el değmemiş zengin kaynaklarında bol bol vardır.

İkinci Dünya Savaşı'nın çetin koşulları içinde insangücü olanağını bir nisbet dahilinde yitirmiş olan Batı Almanya, Belçika ve Avusturya gibi toplumlar kendi vatandaşlarına reva görmedikleri ağır ve yıpratıcı işler için muhtaç oldukları insangücünü, çok sıkışık yaşama şartları altında olan geri ve kalabalık ülkelerden insangücü ithal etmek suretiyle sağlamaktadırlar.

Birleşik Amerika ve benzeri sömürgeci toplumlar ise bu insanları kendi topraklarından ayırmaksızın ve fakat kendi çıkarlarına uygun bir şekilde çalıştırılmasını ve üretimin karşılığı

olan parayı kendi toplumuna aktarmayı, daha ileri ve daha kârlı bir sömürgecilik metodu olarak gördüğünden işçi ithal etmemekte, geri toplumları bir işyeri gibi kullanarak sermaye oyunları ile insanları ve kaynakları sömürmektedir. Üretimin mümkün olabilmesi için lüzumlu olan dört temel olanak arasında insan ve sermaye unsurları önemli bir yer almaktadırlar. Ekserisi ilkel bir tarımı ülkesi olan ve kalkınabilmek için endüstrileşmeyi tek çare olarak gören geri ülkelerde, endüstriyi daha kurulurken yozlaştırmak ve sömürgeci toplumlar için dünya pazarlarında rakip olabilecek bir olanağa kavuşturmamak için, sermaye imkânlarını hazırlayan toplum olarak çeşitli oyunlar oynanmaktadır. Yüksek faizli krediler, karşılıksız para yardımları toplumun psikolojik durumuna göre biri diğerinin yerini almak suretiyle ve akılcı metodlarla kullanılmakta ve neticede geri toplum kesinlikle zarara sokulmaktadır. Tarım kesiminde prodüktiviteyi artıracak ve toprak ile insangücünün daha mükemmel bir şekilde kullanılmasını sağlayacak tarım aletleri endüstrisi yerine, geri ülkede bir margarin endüstrisi kurmak, lâstik, plâstik ve gazoz endüstrileri ile ilâç endüstrisini geliştirerek, ilkel maddelerini bu topluma satarak önemli miktarda parayı transfer etmek kabildir. Montaj endüstrileri kurarak ve parça satmak suretiyle de geri toplumu hem bir pazar olarak kullanabilir ve hem de makine gücünü kontrol altına alabilirsiniz. Sömüren toplum, ilkel madde üretme imkânlarına sahip ise, geri toplumda daima kendi ilkel maddesini işleyecek endüstriler kurmakta ve bu suretle onu üretim için her an kendisine muhtaç bir topluluk olarak elde bulundurmaktadır. Bu takdirde bu ülkenin benzer ilkel maddeleri üretme imkânları dolaylı olarak tahrip olunur. Buna bir örnek olarak Türkiye'deki margarin endüstrisini gösterebiliriz. Amerika'dan ithal edilen soya ve pamuk yağları ile işleyen margarin endüstrisi ve bu kesimden çıkar sağlayan aracılar, Türkiye'de soya üretimini arzu etmemektedirler. Çünkü Amerika kendi ülkesinde kullanamadığı ve Avrupa pazarlarında da satamadığı bir üretim fazlası yağı, Türk halkına satmak ve margarin olarak yedirmek için bu endüstriyi bir araç gibi kullanmaktadır. Türkiye soya fasulyesini kendi ürettiği gün bu imkân ortadan kalkacaktır. Ordu ilinde bir soya fabrikası kurulması ve soya üretiminin teşvikinin arzu edilmesi dostlarımızı bundan dolayı çok kızdırmıştır. Margarinlerin satışını ve alabildiğine sa-

tışını engelleyecek her türlü çaba ve yayın da bundan dolayı Türkiye'ye yardım için geldiklerini söyleyen AID misyonu ilgilileri ile onlara yakın çıkar guruplarını etkilemektedir. Çünkü Türkiye'de margarin satışı nekadar yüksek olursa Amerika'nın çıkarları o kadar büyük olacaktır. Aynı şeyleri ilkel maddeleri yabandan gelen lâstik, plâstik, ilâç ve montaj endüstrileri için de söyleyebiliriz. Çünkü bu endüstri kolları, sömürülen ülkeyi bir pazar olarak kullanmak ve üretim fazlaları ile yarı mamûl maddeleri bu ülkeye satmak için çalışmaktadırlar. Para ve ilkel madde ile mamûl ve yarı mamûl maddelerin satışı için çok ayrıntılı ve hayli karışık usuller kullanılmaktadır. Biz bunların teferruatına girerek okuyucularımızı şaşırtmak istemiyoruz. Bizim asıl üzerinde durmak istediğimiz konu, insangücünü kontrol altına almayı hedef tutan ve hayli etkili bir emperyalizm aracı haline gelen yiyecek maddelerinin kullanılış şeklinin açıklanmasıdır.

Çok basit bir şekilde izah edilmek istenildiği takdirde, insangücünün kaynağının yiyecek maddesi olduğunu söylemek kabildir. Makine, kömür ve petrol gibi yakıtlarla harekete getirilirken, insan da yiyeceklerde bulunan potansiyel enerjinin insan vücudundaki makanizma tarafından kullanılabilir hale getirilmekte ve bu enerji :

a — Kol gücü

b — Entellektüel güç

olarak ortaya konmaktadır. İnsan beslenmediği ve gereği gibi beslenemediği zaman kolu ve kafası ile çalışamaz hale gelir. Beslenmenin yetersiz oluşu fertlerle; toplumları üretim olanağı bakımından da yetersiz bir duruma sokar.

Kömür ve petrol olmayınca makine, yiyecek olmayınca insan çalışamayacağına göre, bu kaynakları kontrol altına almak, geri toplumdaki üretim temposunu miktar ve kalite bakımından kontrol altına almak için yeterli olacaktır.

Petrol etrafındaki korkunç mücadele bu teoriye dayanmaktadır. Modern makinenin baş yakıtı olan petrol kaynaklarına sahip ülkelerde, emperyalist toplumların bu ülkelerin sahipleri ve rakipleri ile verdikleri savaş makineyi harekete getiren güç kaynağının ele geçirilmesi içindir. Çünkü petrol yalnız üretim bakı-

mından değil, silâhlı çatışma bakımından da önemli bir maddedir. Bir toplumun petrol üretme veya sağlama olanağını kontrol altına alabildiniz mi, onun savaşma olanağını da iradeniz altına almış olursunuz. Uçaklar, tanklar ve diğer savaş araçları petrolle çalıştıkları için, yeteri kadar petrolü olmayan ülke bu kaynaklara sahip ülkenin arzusu dışında hareket edemez. Bunun en güzel örneğini dostumuz Birleşik Amerika, Kıbrıs meselesindeki davranışı ile bize vermiş bulunuyordu. Jet uçaklarını linyit kömürü ve sobalık odun ile çalıştıramayacağımız için, Amerika'nın tasvip etmediği Kıbrıs harekâtını millî iradenin eğilimi hilâfına yarıda bırakmaya mecbur kaldık. Tıpkı bunun gibi petrol kaynaklarını kontrolu altında bulunduran sömürgeci toplumlar, sömürülmekte olan toplumun tekstil fabrikalarını ve tüm endüstrisini de durdurabilir veya yavaş çalıştırabilirler. Yakıt kaynaklarını kontrol etmek suretiyle bir toplumun kalkınma veya gerileme hızını da çok hassas bir şekilde kontrolunuz altına alabilirsiniz. Bu operasyon sermaye oyunları ve insan gücü ile ilkel madde sağlama olanağını da etkilemek suretiyle kuvvetlendirilecek olursa sömürülen toplum çok zaman, sömürene bir savaştan mağlûp çıkmışçasına teslim olmaya mecbur kalmaktadır.

B) Asıl mesele :

Geri ülkelerde üretimi etkileyen güç kaynağı olarak insangücü makine gücünden çok daha önemli ve geçerli bir kaynak halindedir. Bundan dolayı sömürgeci toplumlar kendi üretim imkânlarını ayakta ve maksimal seviyede tutabilmek için kömür, petrol ve atom gücü etrafında tırnak tırnağa mücadele ederlerken, sömürülen toplumlarda insangücü kaynaklarının kontrol altında tutulmasını daha etkili bir konu olarak kabul ve telâkki etmişlerdir. Yapılan araştırmalar, Kanada'da endüstriel üretimde kullanılan tüm gücün % 97.9'unun makine gücü ve % 2.1'inin insangücü olduğunu, Birleşik Amerika'da ise üretimde kullanılan insangücünün % 2.7'den ibaret bulunduğunu, Batı Almanya'da % 5.8, Fransa'da % 7.7.'den ibaret olan beşerî gücün üretimdeki payının Brezilya'da % 48.7 ve Bulgaristan'da % 68.8, Çin'de ise % 73.4'e kadar yükseldiğini göstermektedir. Fabrikaları olmayan ve tarımları henüz makineleşmemiş olan geri ülkelerde insan ve hayvan gücü, makine gücünün yerini alan yetersiz bir kaynak halindedir. Sömürgelerde insangücü kaynaklarını kontrol

altına almak suretiyle, makine güç kaynaklarına el atmaya nazaran çok daha etkili sonuçlar alabilirsiniz. Bunu mümkün kılabilmek için ise, bu insanların kullanmakta oldukları ana besin maddelerini ele geçirmek ve bu maddeleri kendi kendilerine üretme imkânlarını baltalayarak, bunları dışardan ithal eden topluluklar halinde bulundurmak yetmektedir. Hindistan için pirinç ve buğday, Türkiye için buğday ve yağ, Güney Amerika ülkeleri için mısırın kontrol altına alınması, bu ülkeleri kıskıvrak bağlayarak istediğiniz şekilde sömürebilmek için yeterlidir. Çünkü temel besin maddelerini azaltıp çoğaltmakla, bu ülkenin insanlarını çalıştırır veya yere serebilirsiniz. Bu kaynaklar elde tutulduktan sonra bu ülkelerin sosyal ve ekonomik düzenlerini de kontrol etmek ve onları zengin veya fakir, reaksiyoner veya uslu topluluklar haline getirmek kabildir. Eğer arzu edilirse yiyecek maddelerini ayarlamak suretiyle bu ülkelerde ihtilâller çıkarmak, insanları çatıştırmak veya barıştırmak da mümkündür.

Geri ve ekserisi sömürülen ülkelerde, üretiminde kullanılan güç içinde önemli bir payı olan insangücü, ülkenin sosyal düzenine yön veren entellektüel gücün de en önemli unsurudur. **(Koçtürk, Osman N., Kalkınma Plânının Uygulanmasında İnsangücünün Yeri ve Önemi, Bayındırlık Dergisi, 44-3, 1966.)**

Çok tahıl ve az miktarda et, süt, balık ve yumurta ile beslenen toplumlarda entellektüel gücün düşük, bunun tam aksine olarak çok et ve az miktarda tahıl ile beslenen toplumlarda ise entellektüel seviyenin yüksek olduğunu ve beslenme tarzının direkt ve endirekt olarak entellektüel gelişmeyi etkilediğini biliyoruz. **(Koçtürk, Osman N., Türkiye'nin ve Dünyanın Beslenme İle İlgili Meseleleri, İstanbul 1964.)** Bunu çok önce öğrenmiş olan İngilizler, bol miktarda pirinç yedirmek suretiyle kendilerinden on misli daha kalabalık olan Hindistan'ı yüzyıllarca idareleri altında tutabilmişler ve entellektüel gücün gelişerek reaksiyoner bir ortamın yaratılmasını engellemişlerdir. Vejetaryen dernekleri kurarak, halk tabakalarının dinî inançlarını sömürerek, süt veren inekleri annelerine benzeterek Hint halkına et yedirmeyen İngilizler, sabah kahvaltılarında bile domuz sucuğu, yumurta, tütsülenmiş balık ve süt kullanmakta, bol hayvansal yiyecekle desteklenen bir entellektüel gelişmesinin beslediği sömürgecilik

usullerini her gün biraz daha inkişaf ettirmektedirler. Bir insanın bir yılda 80-90 kilo et ve her gün bir kilo süt ile beslendiği Amerika Birleşik Devletleri ile Kanada, millî gelir bakımından dünyanın en güçlü kapitalist ülkeleri haline gelmiş ve tahıl ile yağ gibi işe yaramayan besinleri de modern sömürgeciliğin etkili araçları olarak sömürgelerde kullanmaya başlamış bulunuyorlar.

Kısaca ifade edilmek istenildiği takdirde, bir yönleri ile sosyal ve bir yönleri ile de biyolojik yaratıklar olan insanları ve bilhassa bunların geri ülkelerde yaşayanlarını yiyeceklerinin çeşit ve miktarını ayarlayarak istediğiniz ortam içinde yaşatabilir ve istediğiniz gibi sömürebilirsiniz. Bu ana ilke şu basit deneme ile daha açık bir şekilde anlaşılabilir.

Demir bir kafese 20 erkek ve 20 dişi fare yerleştirilecek ve bunlara tam 40 fareye yetecek miktarda ve kalite bakımından da yeterli besin verilecek olursa, fareler derhal çiftleşerek yavru yapmaya ve bir süre mutlu bir düzen içinde yaşamaya devam ederler. Birinci kuşağın ortaya çıkması ve gelişmesi ile kalabalıklaşacak olan kafeste, verilen yiyecek miktarı sabit tutulur ve tam 40 fareye yetecek miktarda yiyecek verilmeye devam edilecek olursa, bir süre sonra yeni kuşak ile onları dünyaya getiren eski kuşak arasında ve hattâ aynı kuşakta bulunan farelerin kendi aralarında bir mücadelenin başladığı görülecektir. Yemin verileceği saatlerde farelerin davranışlarında bir asabiyet ve yem verildikten sonra ise kıyasıya bir mücadele başlar. Kafesin nüfusu 40 fareden ibaret iken müşahede ettiğimiz huzur ve sükûnun ve erkek fareler ile dişi fareler arasındaki aşk oyunlarının yerini, yiyecek için diş dişe, tırnak tırnağa bir mücadelenin aldığını görürsünüz. Bu kötü şartlar altında bile yaşama ve çoğalma devam eder. Üçüncü kuşak meydana geldikten sonra ve örneğin kafesin nüfusu 200 civarında bulunduğu bir sırada, artık anaç fareler zayıflamış ve genç kuşaklar da gelişememişlerdir. Yiyeceğin sınırlı olması fareleri etkilediğinden fareler zayıf, sıska ve fakat kavgacı ve asabidirler. Bunlar yem verildiği zaman paylarını alabilmek için yavrularını ve yavrular da kendilerini dünyaya getiren anne ve babalarını parçalamaktan ve yaşama mücadelesini bu şekilde devam ettirmekten çekinmezler. Kafeste her an büyük mücadeleler çıkar. Her mücadelenin ve kavganın sonunda birkaç farenin öldüğü ve ölülerin yaşayanlar tarafından

yendiği, hattâ bazı annelerin doğurdukları yavruları hemen o anda yokedip besin olarak değerlendirdikleri görülür. Bu bozuk düzen, kafesteki mücadelenin çok şiddetlenmesi bir ihtilâlin çıkmasına müncer olmakta ve nüfus 40 fareye düşüp, yiyecek yeterli olmaya başladıktan sonra ise sulhu sükûn avdet etmektedir. Denemenin devamı halinde, kalabalığın artması ile aynı olayların aynı kalıplar içinde tekrar edildikleri görülecektir.

Biz bu kafesi sömürülen bir ülke ve yemi veren kişiyi de sömüren ve yiyecek maddelerini sömürülen ülkenin sosyal düzenini çıkarlarını uygun şekilde ayarlayan toplum olarak kabul edebilirsek mesele daha iyi anlaşılacaktır.

Geri kalmış, iktisadî sömürge olarak kullanılan toplumlarda nüfusun hızla arttığı bilinen bir gerçektir. Fare kafesinde olduğu gibi, her yıl biraz daha kalabalıklaşan bu toplumun yiyecek üretim imkânlarını sabit tutar ve hattâ dolaylı operasyonlarla baltalayıp kısıtlarsanız, insan başına düşen yiyecek miktarı azalacak ve fiyatlar pahalılaşacaktır. Bunun neticesi olarak yiyeceğini tedarik için fareler ve sosyal guruplar arasında gizli ve fakat güçlü bir mücadele başlayacağından, sosyal düzen bozulur ve davranışlar asabileşmeye başlar. İnsanlar fare olmadıkları için birbirini parçalayıp yemezler. Fakat Tanrı'nın insana verdiği ve farelerden sakındığı zekâyı kullanarak maskelenmiş davranışlarla birbirlerini parçalamaya ve ekmek kavgasını tıpkı demir kafeste olduğu gibi devam ettirmeye yönelirler. Bu toplumlarda mahkemeler çatışma halindeki insanların dosyaları ile dolup taşdığı için avukatlar, yiyeceğini iyi tedarik edemeyen fertler hastalandıkları için hekimler çok para kazanırlar. Fakat toplum tüm olarak mutsuz ve güçsüzdür. Böyle bir toplumda seçilecek fertler karınları doyurularak yabancının aleti haline getirilebilirler (Komprador). İnsanlar, basit çıkarlar için namuslarını satmaya ve toplumlarına ihanete daha elverişli bir hale getirilir. Fuhuş, hırsızlık, sahtekârlık, yalancılık ve kötü politik oyunlar alır yürür. Kafesteki yiyeceğin yetersiz olması, karnı dolmayan insanları yerlerini yurtlarını terketmeye ve ekmek bulabildikleri başka ülkelere göç etmeye zorlar. Bu davranışın yurt içindeki örneği insanların köylerden şehirlere akın ederek gecekondu mahallelerini kurmaları ve yurt dışı örneği ise, işçilerimizin Avrupa'nın endüstri merkezlerine akın etmeleridir.

Yiyecek kaynaklarını kontrolu altında bulunduran emperyalist toplum, yiyeceklerin miktarını azaltmak suretiyle bu göçleri hızlandırabileceği gibi, ileri safhalarda o ülkenin çalışabilen bütün insanlarını o ülkeden boşaltabilir.

Çalışabilen ve üretici nitelik taşıyan genç insanların köylerden kalabalık merkezlere göç ederek, üretici iken tüketici bir nitelik kazanmaları, tarım kesiminde çalışıp yiyecek üreten kişilerin, gıda maddelerini elinde tutan ve aynı zamanda ortaklıklarla memleket endüstrisine el koymuş olan emperyalistlerin yönettiği tüketim endüstrisinde yahutta dış ülkelerde vazife almaları, yiyecek kıtlığını daha ciddi hale getirmekte ve sömürüleri toplumun, sömürgeciye tam anlamı ile teslim olmasını kolaylaştırmaktadır.

Dikkat edilecek olursa, son 15 yıl içinde Türkiye'de benzer uygulamaların yapıldığı görülecektir. Kurtuluş savaşından çıktıktan sonra savaşın yaralarını sarmak için bir süre yabandan buğday ithal eden Türkiye, büyük önderinin işareti ile buğday üretimini geliştirmiş ve İkinci Dünya Savaşından önce dünyanın buğday ihraç eden memleketlerinden biri haline gelmişti. Kendi toprakları üzerinde kendi yağı ile kavrulup, uygar düzeye ulaşmaya çalışan Türk toplumu, tarım kesiminden sağladığı ve biriktirdiği tasarruflar ile kendi temel ihtiyaçlarına cevap verecek millî bir endüstriyi devlet öncülüğü ile kurma çabası içindeydi. Sırtına giyeceği kumaşı yapmak için tekstil, ayağına giyeceği papucu yapmak için Beykoz fabrikalarını kurmuş ve bu noktadan başlayarak daha ileri bir düzene ulaşma olanağına kavuşmuştuk. İkinci Dünya Savaşı kapımızı çaldığı zaman halkımızı besleyebilmek ve kimseye muhtaç olmadan ayakta kalabilmek için halkımız vesika ile sınırlandırılmış ekmekle beslenmeyi lüzumlu ve olumlu karşılamış; hükûmetler bu yola başvurmayı, dışardan tahıl ithal etmeye tercih etmişlerdir. Çok ilkel olmasına rağmen hayvancılığımızın sağladığı hayvansal ürünler optimal ölçülere göre beslenmemizi sağlamaktaydı. Savaşı izleyen süre içinde tarımsal ve hayvansal kaynakları geliştirerek daha mutlu bir yaşama düzeyine ulaşmayı ve hattâ burnumuzun dibindeki kalabalık Avrupa endüstri merkezlerinin yiyecek ihtiyacını karşılayarak Avrupa için bir «Ekmek Sepeti» olmayı ümit ediyorduk. Fakat Türkiye'yi silâhla göçertemeyen emperyalist toplumlar, sa-

vaştan sonra geliştirdikleri Yeni Emperyalizm metodlarını ülkemiz üzerinde sinsi bir şekilde uygulamışlar ve dost olarak girdikleri Türkiye'yi çok güç şartlar altına iteklemişlerdir. İkinci Dünya Savaşını izleyen süre içinde Türkiye üzerinde uygulanan emperyalist çalışmaları kendi açımızdan şöylece özetleyebiliriz :

C) Üç perdelik oyun :

Bugün üçüncü perdesi oynanmakta olan gıda emperyalizmi oyunu, İkinci Dünya Savaşını izleyen süre içinde şöylece başlatılmıştır.

İhtiyacını aşan miktarda buğday, pirinç, pamuk yağı ve soya yağı üretmekte olan Birleşik Amerika, bu ürünleri satmak ve üretim fazlaları için kendine sağlam ve devamlı pazarlar hazırlarken politik emniyetini de güçlendirmek için bilinçsiz ve kolayca yola getirilebilecek toplumlar arıyordu. Türkiye ilk bakışta bu toplumlardan biri olmamakla beraber, hızla kalkınma arzusu ve politik çatışmaların hazırladığı uygun ortam içinde bulunduğundan operasyona uygun bir ülke olarak seçilmiştir.

1950'den sonra başlayan çeşitli yardımlar arasında parasız, çok düşük fiyatlarla ve Türk lirası karşılığı sağlanan yiyecek maddeleri de önemli bir yer almışlardır. Zamanın hükûmetleri «Bedava sirke, baldan tatlıdır» anlayışı ve açıkgözlüğü içinde bu yiyecekleri yurdumuza sokmuşlar ve politik güç kazanmak için halkı bol yiyecekle ve daha ucuza beslemenin pratik bir çare olacağını düşünmüşlerdir. 1950 den günümüze kadar **PL 480** programları gereğince yurdumuza sağlanan veya başka teşekküllerce paralı veya parasız olarak emperyalist amaçlarla verilen yiyeceklerin çeşitleri ile bunların ekonomik ve toplumsal bünyemiz üzerinde meydana getirdiği yıkım şu şekilde özetlenebilir :

a — Emperyalistler Türk halkının tıpkı Hindistan halkı gibi bol miktarda et, süt ve yumurta ile balık tüketmelerini arzu etmemektedirler. Çünkü Türk toplumu çok et ve sütle beslendiği tarihî devirlerde dünyaya hükmetmiş, kalıtıma dayalı nitelikleri üstün bir toplumdur. Eğerleri altında pastırma taşıyarak bunlarla beslenen Cengiz Han atlıları kımız içtikleri, yoğurt ve kefir kullandıkları devirlerde fütuhattan fütuhata koşmuş ve eski tarihçiler bu insanları süt ile beslenenler anlamına «Lak-

tofagus» lar olarak isimlendirmişlerdi. Türk halkının aynı kalıplara göre beslenmesinin entellektüel gücü etkileyerek aynı neticenin ortaya çıkmasına sebep olacağını bilen emperyalistler, halkımızı bol moktarda tahıl ve az miktarda et, süt ve yumurta ile balığın sağlanabileceği bir düzene iteklemek için öncelikle memleket hayvancılığının gelişmesini engellemek ve hattâ baltalamak gerektiğini düşünmüşler ve bu görüşlerini uygulamaya koyulmuşlardır.

Et ve Balık Kurumu faaliyete geçtiği sıralarda bu kurumun yurt hayvancılığını kalkındırmasından ziyadesiyle korkanlar, işin başına işten anlamayanların getirilmesine ve bunu sağlamak için hükûmetlere telkin ve tavsiyelerde bulunmaya bilhassa dikkat etmişlerdir. Et ve Balık Kurumu kurululalı beri Genel Müdürlüğüne, Ticaret Yüksek Okulu mezunu, mühendis, avukat, asker, kaymakam formasyonlu insanlar getirilmiş ve bunlar AID teşkilâtı veya bu teşkilâtça sağlanan uzmanların etkileri altında çalıştırılmıştır.

Hayvancılığımızın kalkınmaya yüz tuttuğu 1950-1960 yılları arasında Türkiye'ye çok ucuz fiyatla süttozu verilmiş ve tavukçuluğun yere serilmesi için donmuş tavuklar ile hindi ve koyun ile sığır eti yollanmıştır. Et ve Balık Kurumu idarecilerinin politikacılara yaranmak için Türkiye'deki maliyet fiyatlarının altında fiyatlarla satışa arzettikleri bu yiyecek maddeleri, mahallî üretimi zararlı bir iş sahası haline getirmiş, ellerinde yurda ithal edilmiş cins süt ve et hayvanları bulunan kişiler ile teşekküller Ticaret ve Tarım Bakanlıklarına yaptıkları müracaatlardan olumlu sonuçlar alamayınca hayvanlarını mezbahaya sevketmişler ve elde ettikleri para ile turistler için otel, lokanta, meyhane açmaya veya Spor-Toto ve benzeri şans oyunlarından medet ummaya başlamışlardır. Bu baltalama hareketi tamamlandıktan sonra Amerika bize et ve süttozu vermeye devam etmemiş ve halk, fiyatlar çok yükseldiği için et ve süt yerine yavan ekmekle beslenme yolunu tutmuştur.

b — Entellektüel gücünün gelişmemesi ve sağlığının düzene girmemesi için et yememesi arzulanan Türk toplumunun çok tahıl ile beslenmesi ve fakat bu tahılın da Türkiye'de üretilmeyerek Amerika'nın üretim fazlalarından sağlanması emperyalistlerce arzu edildiğinden et operasyonu ile aynı zamanda tahıl oyu-

nuna girişilmiştir. 1953-1954 yılları arasında tahıl üretiminin meteorolojik şartlar dolayısiyle düşük kalmasından faydalanan dostlarımız bize çok ucuz fiyatla ve Türk lirası karşılığı tahıl vermeyi teklif etmişler, zamanın idarecileri bu insancıl ve gözleri yaşartan teklifi bir kadirşinaslık olarak kabullenip tahıl ithal etmişlerdir. Karşılığı Türk lirası olarak Merkez Bankasına yatırılan bu tahıllar, Amerika'nın Türkiye'deki harcamalarını finanse etmek için işe yaramış ve dolar tasarrufunu mümkün bir hale getirmişti. O tarihlerde hükûmet edenler çok ucuz fiyatla ve Türk lirası karşılığı satın aldıkları bu buğdaylarla halkın ihtiyacını karşılarlarken, bir taraftan da buğday ihraç etmeye ve bununla döviz sağlamaya devam etmişler ve basit anlamı ile çift taraflı bir faydalanma sağlamışlardır. Fakat her yıl biraz daha gelişen ithalât, zamanla mahallî buğday üretimini baltalamış ve ekiciler para ettiği için tütün, pamuk ve pancar gibi tüketim maddelerine daha çok yer ayırmaya başlamışlardır. Bunun bir sonucu olarak 1960 yılına doğru ithal edilen buğday miktarının bir milyon tonu aştığını ve devamlı bir ithal konusu haline geldiğini görüyoruz. Buğdayla birlikte ithal edilen pirinç, çeltik üretimini, mısır, mısır üretimini baltalamış ve Türkiyemiz bu çeşit yiyecekleri temin bakımından Amerika'ya muhtaç hale gelmiştir.

c — Türkiye'de bol olarak üretilen ve soya yağına nazaran çok daha lezzetli, şifalı ve besleyici bir yağ olan zeytinyağını ve zeytinciliğimizi baltalamak için 1960 yılından sonra Türkiye'de Amerikan Soya Birliğinin bir şubesi kurulmuş ve bu şubenin başına Türk asıllı ve becerikli bir şahıs getirilmiştir. Bu şahsın Ticaret Odaları yetkilileri ile işbirliği yaparak İzmir'de hazırladığı bir yağ seminerinde Amerikan Ziraat Ataşesi, Türkiye'nin Amerika'dan ucuz fiyatla ve Türk lirası karşılığı soya yağı ithal ederek, kendi zeytinyağlarını pahalı fiyatlarla ve dolar karşılığı Avrupa ülkelerine ihraç etmesinin, yatırımlar dolayısiyle muhtaç olduğumuz dövizi temin ve gelir sağlama bakımından faydalı olacağını söylemiş ve teklifte bulunmuştur. Akla yakın gelen bu teklif seminere iştirak eden zeytinyağı üreticileri tarafından sevinçle karşılanmış ve daha sonra kandırılmış olduklarını feci şekilde anlayacak olan bu saf insanlar böylece yola getirilmiştir. Emperyalistler ilk iki yıl dediklerini yapmışlar ve zeytinyağı gibi lezzetli bir yağı yüzyıllarca kullanagelen bir toplumu bu alış-

kanlıklarından vazgeçirerek yavan bir yağ olan soya yağı ile, ondan yapılma margarinlere alıştırmak için Avrupa ve bilhassa İtalya'daki firmaları harekete geçirerek Türk zeytinyağlarını satın aldırmışlardır. Bunun neticesi olarak iç piyasada zeytinyağı fiyatları 10-12 liraya çıkmış ve elinde zeytinyağı bulunanlar milyonlar kazanırlarken dar gelirli tüketici guruplar ve işçiler zeytinyağı için sessiz yürüyüşler tertiplemişler ve sonunda zeytinyağı fiyatının yarısı ile tedarik edebildikleri Amerikan yağından yapılma margarinleri kullanmaya ve bunlara alışmaya mecbur olmuşlardı.

Radyolarda şarkılı ve türkülü reklâmlarla halka empoze edilen ve Türk mutfağına yerleştirilen margarinler durumunu sağlamlaştırdıktan sonra, emperyalistler zeytinyağı fiyatlarını düşürmek için başka bir oyun oynamaya başlamışlar ve zeytinyağlarımızı satın almamışlardır. Satın almadıkları zeytinyağlarının başka ülkelere satışını da anlaşmalarla daha önceden önlemiş oldukları için, Türkiye'de geniş stoklar meydana gelmiş ve zeytinyağı fiyatları 480 kuruşa kadar düşmüştür. Bu sırada halk margarine iyice alıştığı için zeytinyağı artık iç pazarda da alıcı bulamıyordu.

Türkiye'ye verilen soya ve pamuk yağları ile üretim artığı don yağları çok ucuz ve Türk lirası karşılığı verildiği için zeytinyağı üretimi yanında diğer yağlı tohumların üretiminde de bir gerileme olmuş ve ithal edilen yağ miktarı 1960 dan sonra 100.000 tona ulaşmıştır. **(Koçtürk, Osman N., Soya Politikamız ve Hayvancılığımızın Geleceği, Rapor, 1964 Ankara.)** Zeytinyağının Türk mutfağında daha az ve margarinlerin ise hızla artan miktarlara göre kullanılışı halk arasında kalp ve damar hastalıklarının çoğalmasına ve bu yüzden ölenlerin artmasına sebep olduğu için Amerika'da rahat rahat söylenen bir gerçeği Türkiye'de kamu oyuna açıklayanlar ve margarinlerin sağlık için zararlı olduğunu söyleyenler tehdit edilmişler, korkutulmuşlar ve peşlerine adam düşürülmüştür. Böyle olmasına rağmen Birleşik Amerika'nın operasyonun tamamlandığına kani olarak Türkiye'ye verdiği soya yağları için dolar istemesi ve bir ton soya yağı için 300 dolar talep edip zeytinyağlarımıza ton başına, 450 dolar

teklifte bulunması zamanın hükûmetini kızdırmış ve soya anlaşması feshedilmiştir. Bundan sonra yağ darlığına düşüldüğü için Et ve Balık Kurumu aracılığı ile Avrupa pazarlarından dolar karşılığı soya ve pamuk yağı alınmış ise de bu yağların kaynağı gene Amerika olduğu için, plânı hazırlayanlar bir başarısızlığa uğramamışlardır.

Soya, pamuk ve don yağlarının ithalâtını üzerine alan Et ve Balık Kurumu ithalâttan komisyon alıp, bunu halkın sırtından bir vergi gibi tahsil ettiği için hayvancılık ve balıkçılık kesimlerindeki başarısızlığını bununla örtmekte ve hayvancılık gelişmediğinden Türk halkı ekmek ve yağ gibi boş kalori kaynakları ile yetinme zorunda kalmaktaydı. Bu husus emperyalistlerin halkı az etle besleme maksatlarına uygun düşmekte ve fakat o tarihlerde genel müdürlük yapan bir emekli general, Millet Meclisinde, zararda olan bir kurumu yağ komisyonu ile kâra geçirdiği için bilinçsiz bir davranışla öğünmekteydi.

Türkiye'ye soya ve pamuk yağları ile don yağlarının ihtiyacımız olmadığı halde ithal edildiği ve margarinlerin dengesiz bir şekilde kullanılışının halk sağlığı üzerine kötü etkiler yaptığı, zamanla ve yapılan devamlı neşriyat sayesinde anlaşılmış bulunulduğu için ikinci Beş Yıllık Kalkınma plânında mahallî kaynakların geliştirilmesi ve yağ açığının kendi imkânlarımız ile karşılanarak yabandan yağ ithalinin durdurulması yağ ihtisas komitesinin kararı ile öngörülmüştür.

Oysaki yılda 18 milyon ton soya fasulyesi üreten ve bunun değerli olan küspesini kendi için alıkoyduktan sonra, bir boş kalori kaynağı ve margarin haline getirildiği zaman halk sağlığı için tehlikeli bir madde olan soya yağının ve aynı şekilde bir üretim artığı olarak ortaya çıkan pamuk ve don yağlarının satışı için Amerika, Türkiye'yi, ithal ettiği miktar her yıl biraz da ha artacak bir pazar olarak hazırlamaktaydı. Yağ konusunda il gililerin uyarılmış ve Ordu ilinde bir soya fabrikasının kurulmuş ve mahallî kaynakların harekete getirilmiş olması, dostlarımızı çok kızdırmış ve buna sebep olanlara haşin davranışlar reva görülmüştür. Oysaki bir Amerikalının Amerikan çıkarlarını koruması gibi, bir Türk'ün de kendi halkının ve ülkesinin çıkarlarını düşünmesi ve toplumunu uyarması tabiî bir davranıştır.

Soya, pamuk ve don yağlarının ithalinden ve margarin yahut sabun olarak işlenmesinden çıkar sağlayan yerli kompradorların, soya ithalâtının durması veya azaltılmasına enaz Amerikalılar kadar içerledikleri ve alaturka tehdit ve ithamlarda bulunarak bu kampanyayı idare edenleri etkisiz hale getirmek istedikleri de bilinmektedir.

Böyle olmasına rağmen hayvancılığımızı geriletme ve tahıl bakımından Türkiye'yi Amerika'ya muhtaç duruma sokma bakımından başarıya ulaşmış olan gıda emperyalistleri şu günkü hali ile yağ projesinde başarıya ulaşamadıklarını bilmekte ve bundan dolayı oldukça sert ve öfkeli davranışlarda bulunmaktadırlar.

d — Buğday, yağ ve et üzerinde oynanan oyun, aynı şekilde pirinç, şeker, mısır ve süttozu üzerinde de devam etmiştir. Okul çağında bulunan 2 milyon çocuğumuza CARE teşkilâtı tarafından parasız olarak süttozu verilmesinin, genç kuşakların kazanılması ve süt üretiminin baltalanması ile ilişkili emperyalist amaçları vardır.

Amerikan gazozları ile PX'ler vasıtasiyle piyasaya intikal ettirilen kaçak yiyecekler, viski ve benzeri yiyecek ve içecekler, ülkemizin üretim ve tüketim olanağına çok kötü etkiler yapmakta ve paramız yabancıların eline geçmektedir. Yalnız bu yıl Amerikan gazozları için ödenilen para ile 5.000 köye ilkokul yaptırabilirdik.

Hiçbir besleyici değeri olmayan ve iyi kontrol edilemeyen bu yabancı besinler, yiyip içmenin toplumun kültürel davranışlarının bir parçası olması muvacehesinde, millî yiyeceklerimizin yerini almakta oluşu da Amerikanizasyon hareketleri bakımından değer taşır.

Bütün bu dolaylı davranışlar, Türk halkını çok miktarda ekmek ve yağ ile (boş kalori kaynakları) ve çok az miktarda, et, süt, yumurta ve balıkla beslenen hasta ve güçsüz bir toplum haline getirmiş, hastalıkların böylece artmış olması İstanbul'da tesisler kurmuş olan emperyalist ilâç fabrikalarının işine yaramıştır.

Ortalama ömrün kısa, çocuk ölümünün yüksek, verem oranının % 2.5, işçilerin güçsüz, eğitimin başarısız, sosyal ortamın gergin oluşunda dışardan ayarlanan kötü beslenme şeklinin ve emperyalist uygulamaların büyük etkinliği vardır.

Tıpkı kafese kapatılmış fareler gibi, hem miktar ve hem de kalite bakımından kötü ve yetersiz yiyeceklerle beslenmeye mahkûm edilen Türk toplumu, bundan dolayı işçilerini ihraç etmek, her yıl yüzlerce çocuğunun kızamık ve açlığa dayalı zemin üzerinde gelişen hastalıklardan ölmesine göz yummak ve kalkınmasını turizm projelerine ve memleket topraklarının satışa çıkarılmasına bağlamaya mecburdur. Gıda emperyalizminin makine gücünün kaynağı olan petrol emperyalizmi, üretimin diğer temel olanağı olarak tanımlanan kredi ve sermaye oyunları ile pekiştirilmiş bulunması, dostluk havası içinde gücümüzün yitirilmesi ve Türkiye'nin bir sömürge haline sokulması için yeterli olmuştur. Aslında bir ilkel madde kaynağı olan Türkiye, üretim yapabilmek için tüketim endüstrisinin ilkel maddelerini bile emperyalist ülkelerden satın almak ve bunların karşılığını ödeyebilmek için yabancı ülkelerde işçilik yapan evlâtlarının kazançlarını harcamak zorunluğunda bulunuyor. Emperyalistler silâhla girdikleri ülkelerde bu kadar şümullü ve devamlı çıkarlar sağlayamadıkları için, Neoemperyalizmin, askerler yerine yabancı uzmanlar ve yardım teşekkülleri ile realize edilen sömürme usüllerini bugün daha çok kullanmakta ve insanları silâhla öldürecek yerde yiyeceklerle yere sermektedirler. Silâhlı çatışmanın ismi **savaş** ve fakat üretim fazlaları ile yönetilen soğuk savaşın ise **dostluk ilişkileri** olduğu için bu şekil, emperyalist amaçlara daha uyarlı düşmekte ve sömürülen toplumlar sömürüldüklerinin uzun süre farkına varamamaktadırlar.

İşin farkına varan ve toplumunu uyarmak isteyen birkaç aydının etkisiz hale getirilmesi, eğitimin geciktirilmesi ve çoğunluğun karanlıkta bırakılması, sinema ve aktüalite dergileri ile uyutulması, langırt ve Spor-Toto oyunları ile sportif temasların geliştirilmesi, dinin istismarı emperyalist davranışların maskelenmesi için çok yararlı ve etkili olmakta, bu sayede toplum çıkarcılar ve halkın çıkarlarını savunanlar olarak ikiye ayrılıp çalıştırılabilmektedirler.

Büyük bir projenin bir parçası olan gıda emperyalizmi, doğumu kontrol çalışmaları ile birleştirilince geri kalmış ülkelerdeki hızlı çoğalma da önlenir ve uzun bir süre içinde genç kuşaklardan mahrum kalacak olan toplumlar kendiliğinden dize gelecek bir ortama sürüklenir. Bugün Türkiyemizde gıda emperyalizmi, doğum kontrol çalışmaları ile birleştirilmiş ve petrollere de el atılmış olduğu için millî güvenliğimizin gerçek bir tehlike ile karşı karşıya olduğunu biliyor ve görebiliyoruz. Fakat millî güvenliği sağlama ile görevli kuruluşlar ile şahıslar, klâsik anlamda silâhlı saldırılar vâki oluncaya kadar harekete geçemiyecek, gerçekleri göremeyecek ve gecikmiş bulunacaklardır. Bundan dolayı Anayasanın (52) nci maddesi ile öngörülmüş olan besin ve beslenmeye ilişkin hizmetlerin bu anlamın da dışında bir millî güvenlik konusu olarak ele alınması ve modern bilimin verilerine uygun olarak işlenmesi gerekir. Sık sık değişen hükûmetler ve politik çatışmalar ile temayüller içinde millî varlığımızı temelden tehdidi altına almakta olan bu bilinçli operasyonları görememiş ve tedbirlerimizi alamamış bulunmamız gerçekten üzücü ve ters bir gelişmedir.

D. Korkunç itiraflar :

Bilinen bütün ihtiyaç maddelerini ve bu arada temel ihtiyaç maddesi olan besinleri yeni emperyalizmin aracı haline getirmiş olan sömürücü toplumlar, kendi ülkelerinde kendi seçmenlerini uyarmak ve harcamalarının amaca uygun olarak yapıldığını söylemek bakımından bazı açıklamalarda bulunmak zorunda kalıyorlar. Bu açıklamaların buraya aktarılarak değerlendirilmesi. **«Amerika'yı sevmeyenler komünisttir»** gibi ithamlar ile ortaya çıkarak, çıkarlarını devam ettirmek isteyen kompradorlara cevap verme yönünden faydalı olabilecektir. Gıda emperyalizmi tabiri bizim tarafımızdan uydurulmuş bir deyim olmayıp, Amerika'nın ünlü bir senatörü tarafından bir demecinde kullanılmış ve **PL 480** kanalı ile muhtaç ülkelere verilen yiyeceklerin, gıda emperyalizminin etkili bir aracı olarak kullanıldığı itiraf edilmiştir. **PL 480** programlarının ilk koordinatörü de bu görüşü aynen paylaşmakta ve bu davranışı yermektedir. Fikri tesbit için bu açıklamaları kaynaklarından buraya aynen aktaralım.

Time dergisinin 12 Ağustos 1966 günlü sayısında PL 480 gıda yardım programının ilk koordinatörü «Don Paarlberg» aynen şöyle demektedir :

«Yabancı ülkelere yardım olarak verilen yiyecekler bu ülkelerin ziraî ürün pazarlarını tahrip etmekte ve üreticilerin cesaretlerini kıran gelişmelere sebep olmaktadır. Yardım gören ülkelerin insanları «Gıda Emperyalizminin» kurbanları haline gelmişlerdir. Bu yardımlar, yardımı gören ve yardımı yapan ülke için zararlı sonuçlar doğurmuştur.»

Halen Perdue Üniversitesi Ziraî Ekonomi profesörü olan bu ilim adamı kendi yöneticilerini ve kamu oyunu uyarmak için gerçekleri açık ve seçik olarak söylemekten çekinmemekte ve bu fikrin açıklanması Amerika'da gizli veya açık anlamda bir suç teşkil etmediği gibi, Paarlberg'e komünist diyen de olmamaktadır. Halbuki aynı şeylerin Türkiye'de söylenmesi bazı çıkar guruplarını haşin davranışlara sevkederken bunu yapanlar Amerika'yı sevmemekle suçlandırılmaktadırlar. Türkiye'de Amerika'yı sevmemek daha ağır ithamlara konu teşkil etmek demektir. Bundan dolayı Amerika'yı seven bazı ilim adamlarımız AID fonları ile sağlanan bazı imkânlardan faydalanarak Prof. Don Paarlberg'in iddiaları ile çelişmezlik halinde raporlar hazırlamakta ve PL 480 yardımlarının Türkiye için faydalı olduğunu savunmaktadırlar.» **(Koçtürk, Osman N., Yiyecek Emperyalizmi ve Kurbanları, Kim Dergisi, 7-13 Eylül 1966.)**

Teksas Senatörü «Wright Patman» gıda maddelerinin stratejik bir savaş aracı gibi kullanılabileceğini ve Amerika'nın yiyecekleri bugün bu maksatla kullanmakta olduğunu aşağıdaki şekilde ifade etmektedir :

«Uluslararasındaki savaşlarda bugüne kadar kullanılagelen silâhların en etkilisi besin maddeleridir. Birleşik Amerika bu silâha sahip olma ve bunu daha uzun süre kullanma bakımından uluslararasındaki üstün durumunu daha uzun süre muhafaza edecektir. İleri ve geri kalmış ülkelerden hiçbiri bizim sahip olduğumuz miktarda yiyecek stoklarına ve üstün üretim olanağına sahip değildir. Örneğin, Rusya feza çalışmalarında üstün bir başarı sağlamış olmasına rağmen, yiyecek üretimi bakımından bizim çok gerimizde kalmış bulunuyor. Bundan dolayı Ame-

rikan tarını, açlığın eline düşmüş ve dünyanın diğer bölgelerinde yaşamakta olan milyonlarca insana karşı kullanılagelen bu silâhı etkili bir hale getirmek için, bugünkü kalıplarını da değiştirmek zorundadır. Bu silâhın kullanılması sırasında, diğer ateşli silâhların aksine olarak karşı tarafın nankörlüğü ile karşı karşıya kalabiliriz. Fakat barışı seven, cömert ve özgürlüğe düşkün Amerikan halkının asıl hedefi, uzun bir zaman akımı içinde su yüzüne çıkacak ve nasıl olsa anlaşılacaktır. Bu mümkün olduğu zaman, öldürücü ateşli silâhlara olan' ihtiyacın çok azalmış olacağını tahmin ediyorum.» (National Food and Farming, Temmuz 1966, Sahife 19.)

Ünlü Teksas Senatörü Patman'ın bu açık itirafı, bizim yöneticilerimiz ile milletvekili ve senatörlerimizi uyarmalıdır. Nitekim bunu temin için ve gıda emperyalizminin metodlarını açıklama maksadı ile hazırladığımız bir yorumu Kim dergisinde yayınlamış ve fakat hiçbir yankı uyandırmadığını üzülerek müşahede etmiştik. **(Koçtürk, Osman N., Millî Güvenlik Kuruluna Bir Teklif, Kim Dergisi, 24-30 Ağustos 1966.)**

Görüldüğü gibi Türkiye'de söylenmesi hoş karşılanmayan bazı önemli gerçekler, demokratik bir ülke olan Amerika'da verdikleri paraların dış ülkelere yiyecek yardımı olarak değerlendirilmesini hoş karşılamayan vergi mükelleflerine ve seçmenlerine hesap vermek için senato ve üniversite kürsülerinden yetkili kişilerin ağzı ile açıklanmaktadır. Yardımı yapan ülkede rahatça mümkün olan bu açıklamaların, yardımı gören ve bu suretle sömürülen ülkede öfkeli davranışlar ile ithamlara ve kişileri etkisiz hale getirmeye vesile teşkil etmesi çok acı bir gelişmedir. Amerika'daki yayınları takip edenler ile bunların Türk basınına intikal edenlerini değerlendirebilenler, yiyecek yardımlarını azaltmak veya emperyalist amaçlarla daha etkin araçlar olarak kullanılmasını sağlamak maksadı ile çok daha korkunç bazı tekliflerin yapılabildiğini göreceklerdir. Geçenlerde Missouri Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Dr. Chafee isimli bir zat, Amerika'dan yiyecek yardımı gören ve bu arada hızla üreyen toplulukların ihtiyaçlarını azaltmak için bunlara uyku hapı verilerek ayılar gibi kış uykusuna yatırılmalarını teklif etmişti. Uyuyan insanların ayakta dolaşan insanlara nazaran % 80 daha az besinle yetinebileceklerini ifade eden ilim adamı(?), uyuya-

cakların da onun gibi insan haklarına sahip kişiler olduklarını ve insan hakları evrensel beyannamesi ile bu hakların dünyaya gelen bütün fertlere tanınmış bulunduğunu unutmuş görünüyordu. Esasen derin bir cehalet uykusu içinde bulunan bu insanların, uyandırılarak üretime yöneltilmesi ve çekilen yiyecek sıkıntısının hafifletilmesi şekli varken, bunları haplarla uyutmayı düşünmenin uygar düşüncenin ve bilimin ana kurallarına aykırı düşeceği bilinmekte ve dünyanın başka yerlerinde olduğu gibi yardım gören bir ülke olduğumuz için Chafee'nin bu teklifi Türkiye'de de alay ve nefretle karşılanmış bulunmaktaydı. Böyle olmasına rağmen, olay emperyalistlerin amaçlarına ulaşmak için ne kadar ileri gidebileceklerini gösterme bakımından gerçek bir değer taşımaktadır. **(Cumhuriyet Gazetesi, 13 Nisan 1966.)**

Emperyalistler geri kalmış ülkelerin kaynaklarını uzun süre içinde tamamen ele geçirmek ve bu ülkelere silâhlı bir mukavemetle karşılaşmadan girebilmek için, göze kestirdikleri toplumlarda iç yardımcılarını da hareketc getirecek doğum kontrol projeleri uygulamaktadırlar. Nüfus artış hızını azaltarak tasarrufun artırılacağı ve bu suretle yatırımların hızlandırılacağı gerekçesiyle bu uygulama maalesef Türkiyemizde de bir kanun konusu olmuş ve Sağlık Bakanlığımız doğum kontrol çalışmalarına dört elle sarılmıştır. Bu çalışmalar böyle devam ettiği takdirde 20 yıl sonra Türkiye'de millî çıkarlarımızı savunacak ve Atatürk'ün Cumhuriyeti emanet ettiği genç sayısı çok daha az olacak ve yaşlıların eyyamcı politikaları emperyalistleri durdurmak için yeterli olamayacaktır. Geri kalmış daha doğrusu geri bırakılmış toplumların yaşlılarını yağ ve tahıl gibi boş kalori kaynakları ile besleyerek, genç kuşakları da doğum kontrol hapları kullanarak aşındırmakta karara varmış görünen sömürgeciler, çok gayriinsanî çarelere başvurmayı düşünmektedirler. Amerika'da yayınlanan **Natural Food and Farming** isimli bir derginin verdiği bir haber, Dr. Joseph W. Goldziher isimli bir bilim adamının korkunç teklifini açıklamaktadır. Goldzieher şöyle diyor :

> **«Modern kültür avantajlarına sahip olmayan toplumlarda doğum kontrol çalışmalarını daha etkili bir hale getirebilmek için, bu maksatla kullanılan kısırlaştırıcı maddeler şehir sularına ve yiyecek maddelerine karıştırılmalı ve bu suretle büyük bir kitlenin kısırlaştırılması sağlan-**

malıdır. Bunu sağlayabilmek için iki cins etkili maddeye ihtiyaç olacaktır. Bunlardan birincisi suya ve yiyeceklere katılarak kısırlaştırmayı temin edecek, ikincisi ise, birinci maddenin etkilerini yok edip çocuk yapmak istiyenlere bu imkânları sağlayacaktır.»

Dr. Joseph W. Goldzieher'in «Pacific Medicine and Surgery» dergisinde yazdığı bir makaleden **(Natural Food and Farming, Mart 1966)** dergisine iktibas edilmiş olan bu teklif, önceki açıklamalardan çok daha korkunçtur. Böyle bir teklifin ortaya atılması bize yiyecek yardımı yapan ve bunu emperyalizmin veya savaşın bir aracı olarak kendi senatörü ile ilim adamının ağzından ifade eden bir toplumun, çocuklarımızın içtiği süte, bize verdiği yemeklik yağ ve una bu maddeyi rahatça karıştırabileceğini akla getirmektedir. Kendi yurdumuzda üretilen yiyecekleri iyi kötü muayene veya kontrol ederek pazara arzına müsaade eden hükûmet, hiçbir kontrola tâbi tutmadan yurda soktuğu ve beşikteki çocuktan yataktaki hastaya, işçiye ve memura kadar herkesin kullandığı yiyecek maddelerini bu yönden de muayeneye tâbi tutmalı ve bunu bir millî güvenlik konusu olarak ele almalıdır. Fakat geri kalmış ve daha önce açıklanan esaslar üzerinden sömürülmekte olan ülkeler derin bir uyuşukluk ve şarkvari bir açıkgözlük davranışı içinde kendilerine ucuza verilen her yiyeceği kaparak almakta ve muayene etmeden kullanmaktadırlar. Emperyalistler çeşitli yollardan yaptıkları etkiler ile bu muayeneleri önleme ve hattâ kendi ülkelerinde yazılıp çizilenlerin bu geri ülkelerde halkın kulağına ulaştırılması olanağını da kısıtlama imkânını bulmuşlar ve bütün projelerini rahatça tatbik etmişlerdir. Kennedy zamanında Rusya'ya satılan buğdaylara zehirli maddeler karıştırılmasına teşebbüs edilmesi ve bunun son dakikada Başkan tarafından haber alınarak önlenmiş olması, bu kabil teşebbüslerin bundan sonra da yapılabileceğini göstermektedir.

Bu konuda daha yüzlerce örnek vermek kabildir. Margarinlerin sağlık için zararlı oldukları Amerika'da rahat söylenebilen bilimsel bir gerçek iken bunun Türkiye'de tekrarının suç sayılması ve Sağlık Bakanlığının bile bu bilimsel gerçeğin karşısında vaziyet alması, insanları kurşun yerine yağla öldürmenin kabil olabileceğini gösteriyor. Nitekim Türkiye'de margarin

kullanılmaya başlanıldıktan sonra kalb ve damar hastalıkların dan ölüm çok artmış ve son açıklamalar nisbetin % 21 e ulaştığını göstermiştir. Bu oranı açıklayan Sağlık Bakanlığının, aynı zamanda işin nedenleri üzerinde durmayarak margarinlerin savunuculuğunu bir ticarî firma gibi üzerine almış olması ve hiçbir besin maddesinin besleyici değeri ile Cumhuriyet kurulalıdan beri ilgilenmemiş bir kuruluşun margarinler için radyolarda öğücü tebliğler yayınlaması, işin hangi noktaya kadar geldiğini açık ve seçik olarak göstermektedir.

Kitabın hacmi içinde daha da artıramadığımız dört örnek yardımı ile besinlerin emperyalist amaçlara ne suretle alet edilebilecekleri Amerikalı bilim ve idare adamlarının ağızlarından ifade edilmiş bulunuyor.

Bu şartlar altında biraz insafı olanlar bizim bir tekrardan ibaret olan açıklamalarımız dolayısiyle bizi itham edemeyecekler ve muhtemelen uyanarak tehlikenin büyüklüğü hakkında bir fikir sahibi olabileceklerdir.

E. Diğer Ülkelerde Eski ve Yeni Uygulamalar :

Gıda emperyalizmi ve tüm olarak neoemperyalizm, yalnız Türkiye üzerinde uygulanan bir proje değildir. Sömürgeciler geçen yüzyıllarda silâh zoru ve şiddetle girdikleri sömürgelerinden çıktıktan sonra ve hemen ertesinde onları yeni sömürgeciliğin kurbanları haline getirmişler ve sömürmelerine daha etkili bir şekilde devam etmişlerdir. Eskiden sömürge olup da bugün bundan kurtulmuş veya kurtarılmış olan pekaz toplum tanıyoruz. Böyle olmasına rağmen Üçüncü Dünya dediğimiz Afrika ülkelerinde her iki bloka karşı güçlü bir direnme ve uyanma başlamıştır. Bazı ülkelerde aydınlar ve liderler sömürgecilerin baskılarına karşı koymakta ve sıkıntılı ve fakat gelecek için ümitli bir hayat yaşamaya ve kendi kaynaklarını kullanarak, çalışıp kalkınmaya çabalamaktadırlar. Türkiyemizde de 1960 devriminden sonra ve yeni Anayasanın getirdiği imkânlar içinde emperyalistlere karşı bir uyanma ve direnme başlamış, milliyetçi hareketler her iki bloka ilişmenin de mahzurlarını ortaya koymuştur. Bu şartlar altında dış yardımlar, yabancı sermaye, teknik yardımlar ve gıda yardımlarına karşı şüphe art-

mış, olaylar aklın ve mantığın yardımı ile değerlendirilmeye başlanılmıştır.

Amerika, bu kitapta olduğu gibi eleştirilirken, kültür ilişkileri ve votka fabrikası ile işe başlamak isteyen bir Rusya da aynı çizgide hareket ettiği için, aydın guruplar Türk gücünden ve kendi kaynaklarımızdan başka hiçbir şeye güvenmek ve dayanmak istememektedirler. Diğer ülkeler ve komünist bloktaki küçük topluluklar ayrı bir düzen içinde benzer metodlarla sömürülürken, Amerika kapitalist bir düzen içinde kendine yaklaşan toplumların kaynaklarına el atmakta ve gıda emperyalizmi, petrol emperyalizmi, sermaye ve kredi oyunları ile kendi refahını artırırken, geri toplumlar daha gerideki noktalara itekleenmektedirler. Sömürgeciler değişik toplumlar üzerinde geçmiş çağlarda çeşitli araçlarla etkili olmuş ve afyondan başlayarak pirinç, buğday ve yağ gibi maddeleri bile bir araç olarak kullanmışlardır. Afyonla başlayıp, pirince ve pirinçten şeker, tahıl ve yağ ile margarine atlayan gıda emperyalizmi bu kitapta ana hatları ile ve anlaşılabilir tarzda açıklanmaya çalışıldığı için okuyucuların konu etrafında yeterli bir şekilde aydınlanmış olacaklarını ve Türkiye'de olup bitenleri bu kitabı okuduktan sonra daha iyi değerlendireceklerini tahmin ediyoruz. Türkiye yakın gelecekte daha çok Birleşik Amerika ile ilişkiler kurmuş ve yiyecek alışverişi de bu ülke ile yapılmış olduğu için «**Gıda Emperyalizmi**» nin incelenmesi ve anlaşılması için daha çok bu ilişkiler üzerinden örnekler vermiş bulunuyoruz. Fakat Avrupa ekonomik sistemi ile Doğu ekonomik sisteminin, gıda emperyalizmini kendilerinden daha güçsüz toplumlar üzerinde uygulama şekillerinde maksat ve gaye bakımından fark olmadığını ve Türkiye'de olup bitenlerin batı ekonomik sistemini kabullenmiş bütün geri kalmış ülkelerde Amerika, İngiltere ve Batı Almanya gibi ekonomileri kuvvetli ve bilinçli toplumlar tarafından, Doğu blokunda ise Rusya ve blokun diğer güçlü toplumları tarafından aynen uygulanmakta olduğunu bilmekte fayda vardır. İlişkilerimiz zayıf olduğu için Türkiye üzerinde kendi dünya görüşlerine ve usullerine uygun olarak uygulamalara girememiş olan Doğu bloku ülkeleri bu fırsatı ele geçirmenin arzu ve hasreti içindedirler. İlişkilerin kurulması için bir şans ele geçirildiğinde kültür münasebetleri ile başlayacak olan saldırılar, votka fabrikaları ve diğer tesisler, daha sonra yiyecek alışverişi üzerin-

den devam edecektir. Bütün mesele Türk toplumunun ve yöneticilerinin konu etrafında bilinçlenmesine bağlı bulunuyor. Yeni sömürgeciliğin tüm olarak işleyiş tarzı ve bilhassa gıda emperyalizminin metodları ayrıntılı bir şekilde öğrenilmediği sürece hem batı ve hem de Doğu ekonomik sistemi içinde bulunmanın bize zarardan başka birşey getirmeyeceğini şimdiden söyleyebiliriz.

Ekonomik sistemin farklı oluşu, yönetim tarzı ve ilişkilerin Batı veya Doğuya avantaj tanımış bulunması, bilinçsiz toplumların bilinçli ve güçlü toplumlar tarafından alabildiğine sömürülmesini engellemez. Bütün mesele bilmekte ve tedbirli olmaktadır. Bize verilen her şeyi kabullenmek ve iç üretim politikamızı, muslukların her zaman böyle akacağını düşünerek kalıplamak, bugün olduğu gibi yarın da bize zarar veren bir davranış olarak kalacaktır. Sömürgeciler, sömürge imkânlarını geliştirmek için dost ve düşman tanımadan kendilerinden olmayan her toplumu bir defa yoklamakta ve eğer başarabilirlerse sonsuz sömürmektedirler. Bu insafsız görüşün gerçekte sömürgeci bir toplum olan ve İkinci Dünya Savaşından sonra zayıf düşen Fransa üzerinde bile denendiğini ve Amerikalıların Fransa'yı ürettikleri tavuk etleri için bir pazar haline getirme maksadiyle denemeye girdiklerini kısa bir süre önce gördük. Fransa ile Amerika arasında «Piliç Harbi» denilen bir ekonomik savaşın cereyanına sebep olan olaylara Fransız hükûmet başkanı General De Gaulle bile müdahale zorunda kalmış ve Fransa'yı bu saldırıdan korumak hayli zor olmuştur. Ulaştıkları teknolojik ve bilimsel seviye dolayısiyle tavuk etini, Fransa'ya nazaran çok daha ucuza mal edebilen ve üretim fazlaları için pazar arayan Birleşik Amerika, donmuş piliçlerle Fransa pazarına girmek ve bir zamanlar Türkiye'de yaptığı gibi mahallî üretimi baltalamak istemişti. Fransız yöneticiler bundaki tehlikeyi derhal sezmiş ve halklarının tavuk etini daha pahalı yemeleri bahasına Amerikan piliçlerinin Fransa'ya sokulmaması için adeta bir savaş açmışlar ve bunda başarıya da ulaşmışlardır. Bu basit örnek sömürgecilerin kurbanlarını seçerlerken sadece geri kalmış ve Türkiye gibi bilinçlenmemiş toplumlar üzerinde ısrar göstermelerini ve eğer imkân bulabilirse birbirlerini de sömürmeye niyetli olduklarını gösteriyor. Ortak Pazar ve çeşitli ekonomik topluluklar içinde bu anlayışın mücadelesi yapılmakta, bilen bilmeyeni ve güçlü

güçsüzü alabildiğine sömürmektedir. Şüphesiz Avrupa toplumu gibi bilinçlenmiş bir ekonomi düzeni içinde, kolay kalkınma heveslisi bir Türkiye'nin Ortak Pazardaki alınyazısı da gene sömürülmek olacaktır.

Doğu blokunda Rusya bilinçli ve güçlü bir toplum olarak kendi etrafına topladığı küçük sosyalist toplulukları aynı düzeyde sömürmekte ve bazan bilgiyi ve bazen politik baskıyı araç edinerek bu ülkelerin varlıklarını kendi insanlarının hizmetine sokmaya çalışmaktadır. Hindistan bu iki blok arasında paylaşılamayan bir sömürge olarak, bazen birine ve bazen bir diğerine muhtaç hale gelmekte ve geçenlerde hükûmeti devralan bayan Gandi, bundan dolayı önce Washington'u ve daha sonra da Moskova'yı ziyaret etmiş bulunmaktadır. Muhtaç ve bilinçlenmemiş toplumlar, içinde bulundukları şartları yenene kadar iki ekonomik düzenin de sömürgesi olmaktan kendilerini kurtaramayacaklardır. Mısır ve Yugoslavya örnekleri ve bunların kısa devreler içinde her iki bloka karşı sık sık değişen dış politikaları, güçlü ekonomilerin birinin bıraktığı avı derhal diğerinin kapmak istediğini ve tecahülü ariften gelerek maksatlarına uzun süre içinde ulaşmak için, bir blokla anlaşmazlığa düşen bir ülkeyi derhal diğer blokun kucakladığını gösteriyor. Kalkınabilmek ve kendi gücü ile var olmak için ise en iyi şekil, bunların ikisine de itibar etmeyip kendi kaynaklarına dayanmak olacaktır. Büyük Atatürk'ün Türk toplumuna tavsiye ettiği yol da esasen bu idi. Şimdi Türkiye serbest tartışma düzeni içinde bilinçlenmekte ve halk tabakaları yapılan geniş yayınların yardımı ile aydınlatılmaktadır. Neoemperyalizm ile Doğu ve Batı bloklarının bu metodu kullanış kalıpları halk tabakaları ve yönetici kadrolar tarafından iyice öğrenildikten sonra Batı ile olduğu gibi Doğu ile de ekonomik ilişkiler kurmakta sakınca kalmayacaktır. Fakat yeterli bir şekilde bilinçlenmeden bir Batıdan ve bir de Doğudan yana olmanın, bunlardan biri ile küsüp biri ile barışmanın bize birşey kazandırmayacağını ve şartlarımızı daha da kötüye götüreceğini artık anlamalıyız. Hindistan ve bu ülkede cereyan eden olaylar bize ibret olacak niteliktedir. Yüzyıllarca pirinç yediği için İngilizlerin boyunduruğu altında kalan ve sterlin bölgesi olarak yönetilen bu kalabalık toplum, bugün bu boyunduruktan şeklen kurtulmuş ve fakat kendisine buğday veren Amerika'nın sömürgesi haline gelmiş bulunuyor. Sterlin böl-

gesi olmaktan kurtulup, dolar bölgesi haline gelmek bu ülkeye birşey kazandırmadığı gibi, Rusya'dan yardım alıp, ruble bölgesi olmak da hiçbir şey kazandırmayacaktır. Hindistan'da insanlar eskiden olduğu gibi sokaklarda ölmekte ve Amerika'nın yılda 12 milyon tahıl vermek suretiyle bu ülkeye yardım etmekte oluşu şartları değiştirmemiş bulunmaktadır. Çünkü bu yardımı yapanlar ve yardım olarak verdikleri yiyecek paketleri üzerine yardımı sembolize etmek için toka yapan iki el resmi koyanlar, gizli ellerle bu toplumun gırtlağını sıkmaktadırlar. Kutuların ve torbaların üzerindeki resimlerle, perde arkasında çalışan ellerin gördükleri iş arasında büyük farklar vardır.

Yabancı uzmanlar, teknik yardımlar, dostluk heyetleri ve kültürel temaslar, viski ve votka fabrikaları, krediler hep sömürgeci toplumun çıkarları için çalışmakta ve yardım gören topluluklar uyutulmaktadırlar.

Geri kalmış ülkeleri uyutmak için tarih boyunca kullanılan usulleri ve Türkiye'nin bu uygulamalar içindeki yerini Türkiye Milli Gençlik Teşkilâtının yayın organında ayrıntılı bir şekilde açıklamıştık. **(Koçtürk, Osman N., Beslenme ve Yeni Sömürgecilik, Gençlik Dergisi, Sayı 101, Temmuz 1966.)** Sözü daha fazla uzatmamak için bu konuya burada daha fazla yer ayırmak istemiyoruz. Ekmek, Barış, Uygarlık ve Özgürlük arasındaki ilişkileri öğrenmek istiyenler de **(Koçtürk, Osman N., Barış, Ekmek, Özgürlük ve Agrindus Anlamı Üzerine, Gençlik Dergisi, Sayı 102, Ağustos 1966.)** başlıklı makaleyi okumalıdırlar. Sömürgeciler değişen dünya şartları içinde, Teksas Senatörü Patman'ın dediği gibi ateşli silâhlardan çok daha öldürücü ve özgürlüğü kısıtlayıcı araçlar bulmuş, bu defa insanları öldürmek için doğum kontrol hapları ile besin maddelerini sahneye çıkarmış bulunuyor. İnsanları öldürmek için kurşun yerine margarin veya tahıl, genç kuşakların dünyaya gelme şansını yitirmek için doğum kontrol hapları kullanılmaya başlanınca geri toplumlar ve bu

arada bizim toplumumuz da yanıltılmış ve bu mekanizma bir süre işlemiştir. İçinde bulunduğumuz sıkıntılı durumdan kurtulmak Doğuya ve Batıya muhtaç olmadan kendi gücümüzle kalkınmak ve çocuklarımıza mutlu bir Türkiye bırakmak istiyorsak, bu konuda bilinçlenmek ve bildiklerimizi birbirimize öğretmek durumunda bulunuyoruz. Bu yapılmayacak olursa parti tartışmaları ile kardeş çatışmaları Türkiye'yi kurtaramayacak ve koşullar her gün biraz daha bozulurken sömürgeciler daha uygun bir ortamda daha çok sömürme olanağı bulacaklardır.

İÇİNDEKİLER

5 Önsöz

BİRİNCİ BÖLÜM

9 Yeni Çağ

15 A. Türkiye'de Yiyecek Üretimi ve Ters Gelişmeler

25 B. Türkiye'de Yiyecek Tüketimi

İKİNCİ BÖLÜM

29 Kalkınma ve Halkın Beslenmesi

31 A. Türkiye'nin Yeri

49 B. Diğer Oluşumlar

52 C. Kalkınmada Başlangıç Noktası

57 D. Kim Kimi Sömürüyor

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

64 Gıda Emperyalizmi

66 A. Gıda Emperyalizmi ve Dayandığı İlkeler

71 B. Asıl Mesele

76 C. Üç Perdelik Oyun

83 D. Korkunç İtiraflar

88 E. Diğer Ülkelerde Eski ve Yeni Uygulamalar

TOPLUM YAYINLARI

1. GECENİN SONU. **Orhan Asena,** oyun, 2 lira.
2. KÖY ÖĞRETMENİNE MEKTUPLAR, **Ceyhun Atuf Kansu.** (Türk Dil Kurumu 1965 Ödülü) **3 lira.**
3. İSLÂMİYET AÇISINDAN ŞEYHLİK-AĞALIK. **Mehmet Emin Bozarslan.** 5 lira.
4. TONGUÇ'UN KİTAPLARI. **Ceyhun Atuf Kansu.** Deneme, **1 lira.**
5. ÇARK. **Jean-Paul Sartre.** (Türkçesi : Tahsin Sarac - Faik Almaçık) **oyun, 2** lira.
6. GENÇ OYUN YAZARINA MEKTUP. **C. Bax,** deneme **(Türkçesi : Suat Taşer)** 2 lira.
7. RESİM VE RESİM TEKNİKLERİ ÜZERİNE, **Adnan Turani,** 5 lira.
8. ADLE, **Remzi İnanç,** hikâyeler, **2 lira.**
9. DÜĞÜN GECESİ, **Bertolt Brecht,** oyun **(Türkçesi : H. Kaya Öztaş)** 2 lira.
10. BİR BEYAZ ADAM, **Alpagut Erenuluğ,** oyun, **250 kuruş.**
11. BAĞIMSIZLIK GÜLÜ, **Ceyhun Atuf Kansu,** şiirler **(1966 Yeditepe Şiir Armağanı)** 3 lira.
12. TEMMUZ BİLDİRİSİ, **Hasan Hüseyin,** şiirler, **3 lira.**
13. KADINLAR DA SAVAŞI YİTİRDİ, **Curzio Malaparte,** oyun **(Türkçesi : Tahsin Saraç Turan Açar)** 3 lira.
14. DOĞUDA KITLIK VARDI, **Halil Aytekin,** inceleme-gezi, **750** kuruş.
15. BİR ERMENİ GENERAL. **Ataol Behramoğlu,** şiirler, **2 lira.**
16. TOPRAK AĞRISI, **Yılmaz Gümüşbaş,** röportaj, **3 lira.**
17. SOSYALİZM SÖZLÜĞÜ, **Erdoğan Başar,** 750 kuruş.
18. PROMETHEUS'UN DÖNÜŞÜ. **Kaya Özsezgin,** denemeler - eleştirmeler, 250 kuruş.
19. KADIN VE SOSYALİZM, **August Bebel,** 1. Cilt, **5 lira.**
20. FONTAMARA, **İgnazio Silone,** roman **(Türkçesi : Sabahattin Ali)** 750 kuruş.
21. SOSYALİST ANLAYIŞ, **Jean Jaures,** (Türkçesi : Arslan Başer Kafaoğlu Yücel Tuncer) **5 lira.**
22. SÖMÜRGE, **Charles Prost,** oyun **(Türkçesi : Hasan Kaya Öztaş)** 4 lira.
23. SANAT TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ, **Adnan Turani,** 5 lira.
24. GIDA EMPERYALİZMİ, **Osman N. Koçtürk,** 5 lira.

Kapak düzeni / Ali Çulha

OSMAN N. KOÇTÜRK

Doç. Dr. Osman Nuri Koçtürk, ülkemiz insanının gıda ve beslenmesi konusunda en önde gelen yiğit bir savaşçısıdır. Kırka yakın kitabı, binlerce makalesi, radyo konuşmaları yanısıra, yurdun her yanını dolaşarak öğretmen, sendikacı ve öğrencilere verdiği konferanslarla aydınları ve halkı beslenme konusunda uyarmaya, bu yolda dönen dolaplara dikkati çekmeye çalışmıştır. Ama Dr. Koçtürk bu yurtsever ve namuslu çabaları sonunda, egemen sınıfların ve çıkarı bozulan kapitalistlerin baskısıyla devlet memurluğu görevinden alınmış, yani nötralize edilmiştir. Dr. Koçtürk, şimdi daha bilenmiş olarak savaşını sürdürmektedir. Bu kitapta, azgelişmiş ülkeleri artık silâhla değil, ekonomik yollarla sömüren ve kahreden emperyalistlerin - örneğin dostumuz Amerika'nın - yurdumuzdaki oyunlarını ibret verici bir gerçeklikle okuyacaksınız.

TOPLUM YAYINLARI : 24

Kapak baskısı : Önder Matbaa - Ankara

5 Lira